

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

5237 SAYILI TÜRK CEZA

KANUNUNDA TERK SUÇU

Kübra BÖLÜKBAŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2025

©2025-Kübra BÖLÜKBAŞI

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

5237 SAYILI TÜRK CEZA
KANUNUNDA TERK SUÇU
ABANDONMENT IN THE
TURKISH CRIMINAL LAW NO.5237

Hazırlayan
Kübra BÖLÜKBAŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

KIRŞEHİR-2025

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Kübra BÖLÜKBAŞI tarafından hazırlanan “5237 TÜRK CEZA KANUNUNDA TERK SUÇU” adlı tez çalışması Tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTINTAŞ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2025

(İmza)

Prof. Dr. Cemalettin İPEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin 3 (Üç) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2025

Kübra BÖLÜKBAŞI

İmza

ÖZET

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA TERK SUÇU

YÜKSEK LİSANS

Hazırlayan: Kübra BÖLÜKBAŞI

Danışman: Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

2025 – (VIII+107)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTINTAŞ

Hukuk kuralları ile ahlak kuralları birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde. Bir toplumun ahlak kuralları gözetilmeden ceza hukuku anlamında suç tanımlarının yapılması düşünülemez. Dolayısıyla toplumca önem arz eden ahlaki değerlere aykırı hareket edilmesinin, kanun koyucu tarafından suç olarak düzenlenmesi ideal hukukun gereğidir. Bu şekilde toplum vicdanında rahatsız edici fiillerin işlenmesi önlenmek istenmekte ve bu fiiller ceza hukuku anlamında bir yaptırıma bağlanarak caydırıcılık sağlanmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen terk suçu tanımı da bu mahiyettedir. Bir ahlak kuralı olan çevremizi gözetmek, ihtiyaç sahibi yakınlarımızı korumak, ceza hukuku anlamında belirli hallerde koruma altına alınmış olmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesinde düzenlenen terk suçu ile koruma ve gözetim yükümlülüğü altındaki mağdurun kendi haline terk edilmesi bir ceza yaptırımına bağlanmıştır. Bu suçun oluşabilmesi için iki önemli husus dikkat çekmektedir. Birincisi mağdurun kendi haline terk edilmesidir. İkincisi ise, kendi haline terk edilen mağdurun kendini idare edemeyecek durumda olmasıdır. Şu halde, koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimsenin, bakılması için bir başkasına teslim edilmesi veya kendini idare edebilecek bir kimsenin terk edilmesi durumlarında bu suç oluşmayacaktır. Toplumun ahlaki değerlerini de koruyan bu suç tanımının uygulamada ve teoride problem arz eden hususlarına çözüm önerilerinin sunulması bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu konular değerlendirilirken, terk suçunun ceza hukuku anlamında bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahlak kuralları, Ceza, Koruma ve gözetim yükümlülüğü, Suç, Terk

ABSTRACT

ABANDONMENT IN THE TURKISH CRIMINAL LAW NO.5237

M.Sc.Thesis

Preparer: Kübra BÖLÜKBAŞI

Advisor: Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

2025 - (XVI+107)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Political Science and Public Administration Department

Jury

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Asst. Prof. Dr. Hüseyin ERTUĞRUL

Asst. Prof. Dr. Mustafa ALTINTAŞ

Law and tight moral rules are interrelated. It is unthinkable to define offenses in terms of criminal law without considering the moral rules of a society. Therefore, it is a requirement of ideal law that acts contrary to moral values that are important to the society are regulated as crimes by the legislator. In this way, it is aimed to prevent the commission of acts that disturb the conscience of the society and to provide deterrence by attaching a sanction in terms of criminal law to these acts. The definition of the offense of abandonment regulated in the Turkish Penal Code No. 5237 is also of this nature. The moral rule of looking after our environment and protecting our relatives in need is protected in certain cases in terms of criminal law. With the crime of abandonment regulated in Article 97 of the Turkish Penal Code No. 5237, abandoning the victim, who is under the obligation of protection and supervision, is subject to a criminal sanction. Two important issues draw attention for this crime to occur. The first is that the victim is abandoned to her own devices. The second is that the victim who is abandoned to her own devices is incapable of governing herself. In this case, this offense will not occur if a person under the obligation of protection and supervision is handed over to someone else to look after or if a person who can manage himself is abandoned. The subject of this study is to present solution proposals for the problematic issues in practice and theory of this crime definition, which also protects the moral values of society. While evaluating these issues, an evaluation of the crime of abandonment in terms of criminal law will be attempted.

Keywords: Moral rules, Punishment, Protection and supervision obligation, Offense, Abandonment

ÖN SÖZ

Bu araştırma, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesinde düzenlenen terk suçunu incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Ceza hukuku içerisindeki yeri ve önemi göz önüne alındığında, terk suçunun doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulanması önem taşımaktadır. Bu çalışmanın motivasyonu, terk suçunun ahlak kuralları ile olan yakın ilişkisinin değerlendirilmesi ve hukuki boyutlarının net bir şekilde ortaya koyulup, uygulamadaki zorlukların aşılmasına katkı sağlamaktır.

Araştırma sürecinde, kanun metni ve ilgili hukuki kaynaklar dikkatle incelenmiş, literatürdeki bilgi birikimi değerlendirilmiştir. Bu süreçte en başından beri beni motive ederek desteğini her daim hissettiren, pek kıymetli eşim Çağrı'ya ve çalışmamın her aşamasında yanımda olan, anneliği bana tattıran oğlum Gökbörü'ye minnettarlığımı ifade etmek isterim. Ayrıca araştırmam boyunca bana rehberlik eden ve eleştirileriyle çalışmamı geliştiren danışman hocam başta olmak üzere, bu süreçte desteklerini esirgemeyen değerli hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Bu tezin, konuyla ilgili literatüre ve uygulayıcılara faydalı bilgiler sunarak katkıda bulunmasını umuyorum. Çalışmanın hukukçular, akademisyenler ve diğer ilgililer için yararlı bir kaynak olmasını dilerim.

Kırşehir-2025

Kübra BÖLÜKBAŞI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	11

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GENEL AÇIKLAMALAR.....	13
1.1.1. Ahlak –Din İlişkisi.....	13
1.1.2. Ahlak- Hukuk İlişkisi	17
1.2. TANIMLAR.....	19
1.2.1. Terk Kavramı.....	20
1.2.2. Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü.....	21
1.2.2.1. Kanuni Düzenlemelerde Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü.....	22
1.2.2.2. Sözleşmelerde Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü.....	23
1.2.2.3. Ön Gelen Davranış Sebebiyle Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü.....	23
1.2.3. Yaş Kavramı.....	23
1.2.4. Hastalık Kavramı.....	24
1.2.5. Kendini İdare Edememe Kavramı.....	25
1.3. TERK SUÇUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	25
1.3.1. Mülga 765 Sayılı Kanun Dönemi.....	25
1.3.2. 5237 Sayılı Kanun Dönemi.....	29

1.4. TERK SUÇUNUN BENZER SUÇ TANIMLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	32
--	-----------

1.4.1. Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi Suçu (TCK m.98)	32
--	-----------

1.4.2. Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali Suçu (TCK m.233)	36
--	-----------

1.4.3. Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi Suçu (TCK m.83)	42
---	-----------

BÖLÜM II

TERK SUÇUN UNSURLARI, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ, YAPTIRIM VE İNFAZ REJİMİ

2.1. SUÇUN KANUNİ TANIMI	50
---------------------------------	-----------

2.2. KORUNAN HUKUKİ DEĞER	51
----------------------------------	-----------

2.3. SUÇUN UNSURLARI	53
-----------------------------	-----------

2.3.1. Suçun Maddi Unsurları	53
-------------------------------------	-----------

2.3.1.1. Fail	53
----------------------	-----------

2.3.1.2. Mağdur	55
------------------------	-----------

2.3.1.3. Fiil	57
----------------------	-----------

2.3.1.4. Suçun Konusu	62
------------------------------	-----------

2.3.2. Suçun Manevi Unsurları	63
--------------------------------------	-----------

2.3.2.1. Kast	63
----------------------	-----------

2.3.2.2. Taksir	69
------------------------	-----------

2.3.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	74
---	-----------

2.3.3.1. Kanunilik İlkesi	74
----------------------------------	-----------

2.3.3.2. Hukuka Aykırılık	75
----------------------------------	-----------

2.3.3.3. Hukuka Uygunluk Nedenleri	76
---	-----------

2.4. NETİCESİ SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ HALLER	78
--	-----------

2.5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	80
--	-----------

2.5.1. Teşebbüs.....	80
2.5.1.1. Failin Kastı	80
2.5.1.2. İcra Hareketlerine Başlanmış Olması.....	81
2.5.1.3. Suçun Tamamlanamaması.....	83
2.5.2. İştirak.....	85
2.5.3. İçtima	87
2.5.3.1. Fikri içtima	88
2.5.3.2. Zincirleme Suç (TCK m. 43/1).....	91
2.5.3.3. Bileşik Suç (TCK m. 42).....	92
2.6. YAPTIRIM.....	93
2.7. ZAMANAŞIMI.....	94
2.8. YARGILAMA.....	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
KAYNAKÇA.....	102

KISALTMALAR

Kisaltmalar	Açıklamalar
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
m.	Madde
s.	Sayılı
TCK	Türk Ceza Kanunu
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Y	Yargıtay
YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Türk ceza hukuku öğretisinde bir görüşe göre, hukuk kurallarının ahlak kurallarıyla bir bağlantı içerisinde bulunmadığı kabul edilmektedir. Kabul ettiğimiz diğer görüşe göre ise, hukuk kurallarıyla ahlak kuralları paralellik arz etmektedir. Dolayısıyla ahlak kurallarına uygun olan bir davranışın hukuk kurallarına aykırı durumda olması hukuk tekniğinin henüz ideal olan seviyeye çıkmadığının göstergesidir.

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesinde düzenlenen “terk suçu”, hukuk kuralları ile ahlak kurallarının ilişki içerisinde olduğunun bir örneğidir. Başka bir ifadeyle kanun koyucu, ahlak kurallarına aykırılık arz eden koruma ve gözetim yükümlülüğü altındaki birinin kendi haline terk edilmesini suç olarak düzenlemiştir. Bu şekilde koruma ve gözetim yükümlülüğü altındaki kişilerin, mesela oğlundan başka akrabası kalmamış bir annenin terk edilmesi ceza hukuku anlamında bir yaptırıma bağlanarak caydırıcılık sağlanmak istenmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Terk suçu ile benzer özellik taşıyan başka suç tipleri de mevcuttur. TCK'nin 233'üncü maddesinde düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu da benzer suçlardan biridir. Yargıtay kararları incelendiğinde, benzer olaylarda ve birçok kararda, “kendi haline terk” unsuru gerçekleşmediği için terk suçunun oluşmayacağı, ancak sanığın mağdura karşı bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle eyleminin TCK'nin 233'üncü maddesinde düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçunu oluşturacağı şeklinde karar verildiği görülmektedir.

Terk suçunun uygulamada problem arz eden hususlarından biri, mağdurun kendi haline bırakılarak terk edilmesidir. Mesela cami avlusuna bırakılan veya bir okulun bahçesine bırakılan bebeğin, ailesi tarafından terk edilmesi halinde bu suçun oluşmasında bir şüphe yoktur. Ancak Yargıtay'a göre, bırakılan bir bebeğin bir başkası tarafından alınmasının beklenmesi ve başkasının almasıyla terk edilmesinde, bu suç oluşmamaktadır. Yani terk suçunda kendi haline terk unsurun gerçekleşmesi için, terk edilen mağdurun kimin tarafından sahiplenileceğinin beklenmemesi gerekmektedir.

Keza terk suçundan bahsedilebilmesi için, mağdurun yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olması gerekmektedir. Yani koruma ve gözetim yükümlülüğü altındaki kişi, kendini idare edebilecek durumda ise, mesela eşlerden biri sağlıklı ve kendini idare edebilen diğer eşini terk etmesi durumunda, terk suçu oluşmayacaktır. Burada

dikkat edilmesi gereken husus, kendini idare edemeyecek durumda olan mağdurun bu halde olmasının sebebi yaşı ve hastalığıyla sınırlandırılmasıdır. Yani yaş veya hastalık dışında bir sebeple mağdur kendini idare edemeyecek durumda ise, mesela sakatsa ve kendi haline terk edilmişse, bu durumda terk suçunun oluşması mümkün gözükmemektedir.

Aynı şekilde terk suçunda ancak belirli hallerde netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerinin uygulama alanı bulabilmesi mümkündür. Bunlar TCK m.97/2’de belirtildiği üzere, mağdurun bir hastalığa yakalanması, yaralanması veya ölmüş olmasıdır. Bu hallerinde dışında mesela mağdurun alkolik olması ya da görme, duyma gibi duyu kaybı yaşaması halleri söz konusu olursa, netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı da tartışma konusu olmaktadır. Bu problemin çözümü için bir kanun değişikliği yapılabilmesi veya bir içtihat geliştirilmesi mümkündür.

İfade etmeye çalıştığımız uygulama ve teoride terk suçu ile ilgili tartışma konusu hallere çözüm önerileri sunulması ve terk suçunun ceza hukuku açısından incelenmesi çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın birinci bölümünde, terk suçu kapsamında kavramsal çerçeve çizilmeye çalışılacak, ilgili kavramlar tanımlanarak tarihsel süreç hakkında bilgi verilecektir ve benzer suçlarla kıyaslamalar yapılacaktır. İkinci bölümde ise, terk suçunun maddi unsurları, manevi unsurları ve hukuka aykırılık unsuru hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca terk suçunun özel görünüş şekilleri kapsamında, teşebbüs, iştirak ve içtima konularına değinilecektir. Son olarak, terk suçunun muhakemesi hakkında açıklamalar yapılacaktır.

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GENEL AÇIKLAMALAR

Düzenli bir toplumsal hayat, insan hayatı için hem bir zorunluluk hem de tabii bir ihtiyaçtır. Her insan temel ihtiyaçlarını karşılamak için başka insanların varlığına gereksinim duymaktadır. Bu durum, insanların toplum hâlinde yaşamasını gerekli hale getirmektedir (Ertuğrul ve Turpçu, 2023: 3). Dolayısıyla toplumsal bir hayat, belirsiz ve düzensiz bir ortamda var olamaz veya varlığını devam ettiremez. Toplu hayatta karşılaşılabilecek kaosu en aza indirebilmek için belirli kuralların olması kaçınılmazdır. İşte bu sebeple hukuk ve ahlak kurallarının toplu hayatın doğal sonucu olduğu söylenebilir (Öktem ve Türkbağ, 1999: 233).

Toplum hayatı içinde kişilerin davranış ve ilişkilerini düzenleyen birtakım kurallar bulunmaktadır. Bu kurallara sosyal düzen kuralları (davranış kuralları) denilmektedir (Yüksel, 2015: 19; Özgenç, 2024: 26). Sosyal düzen kurallarından gerek ahlak kuralları gerekse yasal düzenlemeler, toplum hayatında var olan benzerlikleri esas alınarak oluşmuştur. Hukuk kuralları haricinde sosyal düzeni sağlayan ahlak kuralları, dini kurallar ve örf-adet kuralları bulunmaktadır.

1.1.1. Ahlak –Din İlişkisi

Din kuralları, ilahi bir güç tarafından oluşturulduğuna inanılan, insan davranışlarını düzenleyen ve maddi, manevi yaptırımını bulanan kurallar şeklinde tanımlanabilir. Esasen her dinde bir yaratıcı da bulunmayabilir, hatta bir yaratıcının olmadığı dinler de mevcuttur. Dolayısıyla verdiğimiz tanım, semavi dinler açısından geçerli olacaktır (Ertuğrul ve Turpçu, 2023: 4).

Din kurallarının genel itibarıyla bireyin dünyevi ve uhrevi hayatını düzenlemesi bu kuralların bireysel düzen kuralı olması niteliğini daha fazla ön plana çıkartmaktadır. Ancak din ve inanç sistemlerinin getirdiği kuralların bir bölümü, hem bireyin Yaratıcı ile arasındaki ilişkisini düzenler, hem de bireyin diğer kişilerle ve toplumla olan ilişkilerini düzenler. Bu sebeptendir ki din kurallarının da sosyal düzen kuralı olarak kabul edilmesi kaçınılmaz olacaktır. Din kuralları, toplumsal yaşamda her zaman önemli bir yer tutmuştur. Kutsal kitapların birçoğunda toplumsal yaşamı düzenleyici pek çok kurallar mevcuttur.

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli din ve inanç sistemleri yer almıştır. Bu din ve inançların bazısında (Musevilik, Hristiyanlık, Müslümanlık gibi) kuralların, kutsal sayılan güç tarafından

konularak, elçileri aracılığıyla iletildiğine inanılır. Bazılarında ise, kuralların kaynağını kendisine kutsiyet atfedilen bir şahsın öğretisi oluşturur. Dinlerin ve din kurallarının önemli bir kısmının, kutsal sayılan güç tarafından konulduğuna inanıldığı için bu kurallar büyük ölçüde değişmez nitelik gösterir. Oysa toplumun değişen ve gelişen bir yapısı vardır. Bu nedenle birçok dinde toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar birey, toplum ve sosyal hayat ilişkilerini düzenlemekte yetersiz kalmıştır.

Ahlak kelimesi, Arapça kökenli olup “huluk” veya “hulk” kelimesinin çoğuludur. Ahlak kelimesi sözlükte kelime anlamı olarak seciye, tabiat, güzel huy, karakter, mizaç, iyi nitelikler gibi anlamlara gelmektedir (Türkçe Sözlük, 2011: 54). Ahlakın farklı tanımlamaları mevcuttur. Bu tanımların birisinde Ahlak, kişinin mensubiyet hissettiği toplum içinde diğer kişilerle olan ilişkilerinde neyi nasıl yapması gerektiğine ilişkin kendine rehberlik etmesi amacıyla kabul edip içselleştirdiği değerler, ilkeler ve kurallar manzumesi olarak tanımlanmıştır (Bayram, 2019: 157). Yine ahlakı bir toplumda iyilik ve kötülük hakkında oluşan ve yerleşen değer yargılarına göre, yapılması ya da yapılmaması gereken insan davranışlarına ilişkin kurallar bütünü olarak da tanımlayabiliriz.

Ahlakın koşullara ve zamana göre değişeceği düşüncesini savunanların bulunduğu gibi zamana, yere ve kişilere göre ahlakın değişmeyeceği düşüncesinin savunucuları da mevcuttur (Özgenç, 2024: 34). Öğretide bir görüşe göre ise, ahlak ve hukuk arasında zorunlu bir bağ bulunmamaktadır (Dönmezer, 1983: 183; Erman, 2006: 128). Kanaatimiz her iki görüşün savunucularının da ortak bir kümesi olduğunun kaçınılmaz olmasıdır. Bu küme asgari ahlak diyebileceğimiz herkesin kabulleneceği temel ahlak ilkelerinin mevcut olduğu ve bu ahlakın zamana, yere ve kişilere göre değişmez olduğudur.

Dini literatürde bütün güzellikleri ve erdemleri ifade eden “fıtrat”, ahlak ve hukuk gibi iki değer baz alınarak anlatılmıştır. İslam dini açısından din, doğru ve yanlışlı belirler, ahlak onun bir hayat formu haline tahvil edilerek kalıcı davranışlar haline dönüşmesini sağlar. Ahlakın hukuka önceliği vardır. Zira hukuka ruh veren ahlaktır. Ahlak ise ruhun kuvvet kazanmasında etkilidir. Entelektüel anlamda ahlaki yozlaşma Kuran’daki “fesat” kavramı ile ifade edilmektedir (Köse, 2011: 50). Fikrimizce gerek ahlak kuralları gerekse din kuralları iyi olan neticeleri amaç edindiği için; din ve ahlakın birbirini beslemeleri son derece olağandır.

Anlatılanlar doğrultusunda bu çalışmanın konusunu oluşturan ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 97. maddesinde düzenlenen “terk” suçu gerek din kuralları gerekse ahlak kuralları göz önünde bulundurularak yasa koyucu tarafından kanun maddesi haline getirilmiştir. Kanun

koyucu ahlak kurallarına aykırılık arz eden ve dinende caiz bir durum olmayan terk eylemini belirli koşullar ve durumlar altında cezalandırarak caydırıcılık kazandırmayı amaçlamıştır. Kendini idare edemeyecek durumda olduğu için başkasının koruma ve gözetiminde bulunan bir kimsenin, kendi haline bırakılması ahlaki açıdan iyi sayılmayan bir durum olacaktır. Aynı şekilde İslam’da da bakıma muhtaç kimsenin kendi haline bırakılması onaylanacak bir durum olmadığı gibi anne babanın çocukları üzerinde sahip olduğu hakları ve sorumluluklarına ayrıca önem verilmiştir. İslamiyet’te bir anne yeni doğurduğu bebeğini bakımına ekonomik gücünün yetmeyeceğini düşünerek kendi haline bırakarak terk etmemelidir.

İnsan doğumundan ölümüne kadar pek çok hakka sahiptir. İnsan hakları, ırk, cinsiyet, milliyet, etnik köken, dil, din veya herhangi bir başka statüye bakılmaksızın tüm insanlara özgü haklardır. İnsan hakları, yaşam ve özgürlük hakkını, kölelikten ve işkenceden uzak durmayı, fikir ve ifade özgürlüğünü, çalışma ve eğitim hakkını ve daha fazlasını içerir. Herkes, ayrımcılığa uğramadan bu haklara sahiptir¹. İslamiyet ise bu hakları insana insan olmasından dolayı bahşetmiştir. İnsanlar arasında herhangi bir ayrım gözetilmeksizin insanoğlunun bizatihi değerli olduğu ifade edilmiştir (İsrâ, 17/70)². İslam hukukunda insana bahşedilen haklardan biri yaşama hakkıdır (Nisâ, 4/93; İsrâ, 17/33). Hiçbir can, başka bir cana haksız yere kıyamaz. İslâm anlayışında bir canı öldüren, bütün bir insanlığı öldürmüş, bir insanı kurtaransa bütün bir insanlığı kurtarmış gibidir (Maide, 5/32).

İslam’ın insan hakları evrensel beyannamesinde tespit edilen bazı haklara hayat hakkı, hürriyet, eşitlik, adalete başvurma yani hakkını arama, adil yargılanmayı talep, cezaların şahsiliği ilkesi, yüksek otoritenin zulmünden korunma, işkence görmeme, ırzını ve namusunu koruyabilme hakkı örnek gösterilebilir (Atar, 1992: 98). İslamiyet’te tüm insanlığa birçok hak sunulduğu gibi anne babaya ve çocuklara da birçok hak sunulmuştur. İslam dininde anne babanın çocukları üzerindeki haklarına ve sorumluluklarına önem verilmesi İslamiyet’in terk suçu ile olan münasebetinin varlığını kaçınılmaz kılar.

İslamiyet anne baba haklarına önem vermiştir. Bazı ayetlerde ve hadislerde anne baba hakkının, Allah hakkından hemen sonra geldiği zikredilmektedir (Nisâ, 4/36; Lokman, 31/14). Anne babaların bu derece büyük haklara sahip olmaları ise çocuklarına karşı büyük sorumluluklar altında bulunmalarından ileri gelmektedir. Anne babaların çocuklarına karşı

¹ <https://www.un.org/en/global-issues/human-rights>, 2025.

² İsrâ, 17/70: “Yemin olsun ki, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.” <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf>, 2025.

sorumluluklarına eş seçimine önem vermek, çocuğa güzel bir isim vermek, çocuğun kulağına ezan okumak ve tahnik yapmak, çocuğu sünnet ettirmek, çocuklar arasında adaletle riayet etmek, çocuğa eğitim vermek, çocuğa karşı güzel muamelede bulunmak, çocuğun yaşama hakkına riayet etmek, çocuğun nafakasını temin etmek, babanın velayet sorumluluğu, çocuğun evlenme ve evlendirilme hakkı, çocuğun miras hakkı, çocuğun malvarlığı hakkı gibi birçok örnek verilebilir. Çalışmanın konusu gereği sayılan örneklerin hepsi üzerinde durulmayarak terk suçu ile alakadar olan kısımlardan bahisle yetinilecektir.

İslam'da yaşama hakkının korunduğunu daha önce belirtmiştik. İslam da tüm insanlara yaşam hakkı bahşedilmiştir (İsrâ, 17/40; En'am, 6/140)³. Özel bazı durumlar dışında bu hakkı çiğneyenlere ise kısas cezası verilmiştir (İsrâ, 17/33; Nisâ, 4/93)⁴.

İslam hukukunda sadece canlı olarak doğan çocukların değil, aynı zamanda anne karnındaki ceninin de yaşama hakkı koruma altındadır. Çünkü anne karnındaki cenin de canlı ve sağ doğmak koşuluyla, ana karnına düştüğü andan itibaren şahsiyet sahibi kabul edilir (Aydın, 2014: 205; Karaman, 2021: 26). Bundan dolayı doğmamış olsa bile ceninin hayatına kasteden anne baba, bu yaptıklarından dolayı diyet ve gurre gibi birçok cezaya çarptırılmaktadır. İslam hukukunda anne karnındaki cenini kötü etkileyebilecek durumlardan cenini koruyucu düzenlemeler vardır. Cenini düşürmeye yönelik davranışlar ağır bir biçimde cezalandırılmaktadır. İslam hukukunda zorunlu durumlar dışında çocuğunu aldırılması, çocuğun düşürülmesi yani kürtaj yasaklanmıştır ve bunu yapanlar cezalandırılmıştır.

İslam hukukunda bir kimsenin başka kişilerin nafakasını karşılaması üç koşulda gerekli kılınmıştır. Bunlardan ilki evlilik birlikteliğidir. Bundan anlaşılması gereken ise bir adamın, eşinin nafakasını karşılamak zorunda oluşudur. İkincisi akrabalık nafakasıdır. Üçüncüsü de mülkiyet hakkı sebebi ile nafaka sorumluluğu altında bulunmaktır. Mülkiyet hakkı sebebi ile olan nafaka sorumluluğuna kölelik örneği verilebilir. İslam Hukukunda çocuğun nafakası babanın sorumluluğundadır (Bakara, 2/233). Her ne kadar nafaka sorumluluğunun babaya ait olduğu kabul edilebilirse de bazı şartlar altında babanın bu sorumluluğu olmayacaktır. Özetle şu hallerde babanın nafaka sorumluluğu mevcuttur. Küçüklerin malvarlıkları olmaması halinde nafakası babalarının sorumluluğundadır. Eğer küçük çocuklar çalışıp kazanacak olurlarsa nafakaları kendi kazançlarından karşılanır. Kazançları nafakalarını karşılamaya yeterli

³ “Evlatlarınızı, fakirlik korkusuyla öldürmeyin. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Hakikat, onları öldürmek büyük bir suçtur”. <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf>, 2025.

⁴ “Allah'ın haram kıldığı cana haklı bir sebep olmadıkça kıymayın, öldürmeyin. Kim mazlum olarak öldürülürse biz onun velisine bir yetki vermişizdir. O halde katilde israf etmesin. Çünkü o zaten yardıma mazhar edilmiştir.” <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf>, 2025.

gelmiyorsa baba üstünü tamamlar. Büyük erkek çocuk acziyet hallerinden birinde değilse nafakasını kendisi karşılamak zorundadır. Büyük kız çocuğunun nafakasında, bu çocukların nafaka temini için çalışma zorunluluğu yoktur. Bunu karşılayacak olan çocuğun babasıdır. Babanın nafakayı karşılayamayacak durumda olması yahut babanın yaşamaması halinde ise nafaka sorumluluğunun kime geçeceği mezheplere göre değişiklik göstermektedir. Bu durumda nafaka sorumlusu olarak anne, mirasçılar, ekonomik durumu yeterli diğer zengin kardeşler gibi akrabalarda nafaka sorumlusu olabilecektir.

Anne babanın çocukları üzerindeki sorumluluğuna annenin hıdâne sorumluluğu da örnek verilebilir. “Hıdâne” bir şeyi yanına almak, çocuğu kucağa almak, beslemek büyütmek, gibi anlamlarda kullanılmaktadır⁵. Annenin veya çocuğun bakım ve gözetimi üzerinde olan kişinin belli bir yaşa kadar çocuğun bakımını yapması, eğitimini vermesi çocuğun korunmasını üstlenmesine de denilebilir. Anne babanın evli olması durumunda bu sorumluluk ikisi tarafından beraber yürütülmektedir. Ancak boşanma durumunda tüm ihtiyaçlarının anne baba veya akrabalar tarafından karşılanacağı düzenlenmiştir (Eroğlu, 2011: 62). Bu hakkın kapsamına çocukların yeme içmesinin, giyiminin, ihtiyaç duyacağı şeylerin, gerekirse hizmetçi masraflarının karşılanması ve çocuğun her türlü korunması gibi pek çok ihtiyaç girecek olup çocuğun büyümesinden sonra bu sorumluluk ortadan kalkmayacak bu sorumluluğun yerini velayet sorumluluğu alacaktır.

Tüm bu anlatılanlardan bahisle terk suçundaki bakım ve gözetim yükümlülüğü üzerinde olan kişiye yani faile, İslam hukukunda en güzel örnek bakıma muhtaç çocuğu üzerinde ki yükümlülüğünü ihlal ederek çocuğunu terk eden anne baba, mağdura ise bakıma muhtaç evlat verilebilir.

1.1.2. Ahlak- Hukuk İlişkisi

Ahlakın idesi veya ideali “iyi” olandır. Yani ahlak, nihai olarak iyiye ulaşmayı amaç edinir. Hukukun idesi veya ideali ise “adalet” tir. Bu yüzden adaletin ahlaki değerler kümesinin içinde yer alması son derece olağandır. Bu bağlamda ise ahlakın işlevsel çerçevede, çok geniş bir yelpazesinin olduğu görülür. Devlet tarafından korunan ve ihlal edildiğinde uyulmasını sağlamaya yönelik yaptırım uygulanan hukuk kurallarının birçoğunun temelinde aslında ahlak kuralları, dini kurallar ve örf-adet kurallarının yattığı görülmektedir. Ahlak ile hukuk, diğer toplumsal düzen kurallarına kıyasen daha çok birbirleriyle örtüşen ve birbiri ile uyum sağlayan özellik gösterirler. Bir ahlak kuralı, hukuki yaptırıma tabi tutularak bir hukuk kuralı haline

⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/arama/?q=hidane&p=m>, 2025.

getirilmiş olabilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesi "*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*" şekliyle düzenlenmekte olup ahlak kurallarının yaptırıma tabi tutularak kanunlaşmasına bir örnek teşkil edecektir. Türk Borçlar Kanunu'nun 627. maddesi ise "*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*" şeklindeklindedir. Yine bu madde de doğrudan ahlaka aykırı olarak düzenlenen sözleşmeleri geçersiz kılarak hukuk ve ahlakın bir kümede birleşmesine örnek teşkil etmektedir. Özel hukukta uygulama alanı bulan ahlak kurallarına birçok örnek verilebilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 49. Maddesinde kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar verenin bu zararı gidermekle yükümlü olduğu ve zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralının bulunmaması halinde dahi ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar verenin de bu zararı gidermekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Bu örneklerde göstermektedir ki, özel hukuktaki kanun metnlerinin birçoğunun içerisinde doğrudan yahut dolaylı şekilde ahlak kurallarının izlerine rastlanmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nda sıklıkla karşılaşılan "dürüstlük kuralları" ile "iyiniyet" kavramları da yine ahlak kuralları ile yakından ilişki içerisinde. Gerek özel hukuk gerekse kamu hukukunun uygulanmasına yönelik usulü yasal düzenlemelerden olan kanunda tahdidi olarak sayılan bazı hallerde hakimlerin, savcılarının, yargı teşkilatında çalışan diğer kamu görevlilerinin, yargılama sürecine katılan bilirkişiler ve sair kimselerin tarafsızlığına halel getirebilme ihtimali olması sebebinden bu kimselerin yakınları veya hasımlarına ilişkin yargılamalarına katılmalarını engelleyen düzenlemelerin yine ahlak kurallarının etkisiyle hukuk sistemine dahil edilmiş düzenlemeler olduğu söylenebilir. Ahlak kurallarına ilişkin hukuki düzenlemeler özel hukuk ile sınırlı kalmamıştır. Anayasamızın 21. maddesinde kimsenin konutuna dokunulamayacağı düzenlenmiş devamında bu hak genel ahlakın korunması amacı ile sınırlandırılmıştır. Benzer düzenlemeler 31, 33, 51. maddelerde de görülmektedir. Bu gibi daha pek çok kanuni düzenlemelerde ahlak kurallarına değinilmiş olduğu görülmektedir. Hukuk ve ahlak arasındaki bağlantının güçlü durumda olduğu alanlardan birisi de suç ve ceza hukukudur. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 26.05.2016 tarihli 2015/108 E., 2016/46 K. sayılı kararında ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kuralların, ceza hukukunun temel ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kurallarına aykırı

⁶ Bundan sonra TBK denilecektir.

olmamak kaydıyla ülkenin sosyokültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza politikasına göre belirleneceğine karar vermiştir⁷.

Her suçun ahlaki yönden insanı etkileyen bir tarafı olsa da bilhassa cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ve bunlar arasında da çocukların cinsel dokunulmazlığı ile beden ve ruh bütünlüğünün etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı amaçlayan suçların yasaklanmasına yönelik kanuni düzenlemelerin ahlak ile yakın ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Tüm bu anlatılanlardan sonuç tezimizin konusunu oluşturan terk suçunun ceza kanunumuzda suçlar arasında düzenlenmiş olmasında ahlak kurallarının etkisi son derece fazladır. Zira yaşı yahut hastalığından kaynaklı kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu hali ile gözetim yükümlülüğü altında bulunan kimseyi kendi haline terk eden kimse ahlak kurallarını gözetmeksizin davranmış olur. Böyle bir davranış ahlaka aykırıdır. Kanun koyucu burada da ahlak kurallarının etkisi ile hukuki bir düzenlemede bulunmuş ancak bunu düzenlerken de suçun mağduruna karşı her terk eylemini gerçekleştireni değil de mağdura içinde bulunduğu durumdan ötürü gözetimle yükümlü bulunan kimseyi cezai olarak sorumlu tutarak ahlak ve hukuk arasındaki dengeyi sağlamıştır. Şöyle açıklanacak olursa koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olan bir kimseyi bakmakla yükümlü olduğu kimse haricinde başka bir kimse terk etse bu durum yine ahlaka aykırı olacak; ancak TCK m. 97'ye aykırı olmayacaktır. Kanun koyucu terk suçuna ilişkin düzenlemesinde ahlakı dayatma amacı şeklinde değil, objektif ahlaka ilişkin bir tesir ile düzenleme yapmıştır. Kaldı ki başkasına zarar vermeyen veya başkasını ilgilendirmeyen durumların bütünüyle ahlaki olduğu da söylenemez.

1.2. TANIMLAR

TCK m.97: “*Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Şeklindedir.

Çalışma konumuz kapsamında terk suçunun kavramsal çerçevesinin çizilebilmesi için, yasal düzenleme de yer alan deyimlerin anlamının belirlenmesi gerekmektedir. TCK m.97 de ki düzenlemede yer alan Terk kavramı, Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü kavramı, Yaş ve Hastalık kavramları ile Kendini İdare Edememe kavramlarının çalışmamızın başında tanımlar bölümü altında incelemekte fayda görmekteyiz.

⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/>, 2025.

1.2.1. Terk Kavramı

Arapça kökenli terk kelimesi sözlük anlamıyla, “*ayırılma, bırakma, vazgeçme, bakmama, ihmal etme*” anlamlarına gelmektedir (Türkçe Sözlük, 2011: 2330). Terk kelimesi Türkçeye Arapçadan geçmiş olup Arapça kökenlidir. Osmanlı Türkçesi içerisinde Arapça ve Farsçadan pek çok kelimeyi görmemiz mümkündür. Bu kelimeler gerek edebi gerek hukuki metinler içerisinde yerini almıştır. Osmanlı Döneminde terk kelimesinin özellikle fıkıh, kanunlar ve edebiyatta kullanıldığını ve yine burada da kelime anlamının “*bırakmak*” olduğunu gözlemleyebiliriz.

Hukuki terim olarak farklı anlamlara gelen terk kelimesi; medeni hukukta, “*eşlerden birinin ortak ikametgâhı bırakarak başka bir yere gitmesi*” demek iken; ceza hukukunda, “*bakım ve gözetim yükümlülüğü yerine getirilmeyerek mağdurun kendi haline bırakılmasıdır*” (Yılmaz, 2023: 1398).

Türk hukuk sisteminde özellikle medeni ve ceza hukuku anlamında terk fiiline farklı hukuki sonuçlar terettüp etmektedir. 01.01.2002’de yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’na⁸ göre terk, bir boşanma sebebi iken (TMK m.164); 01.06.2005’te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu’na⁹ göre, hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilen kişilere karşı işlenmesi mümkün bir suç tanımıdır (TCK m.97).

Keza terk fiili, eşya hukukunda belirli durumlarda mülkiyet hakkı bağlamında da hukuki sonuç doğurabilmektedir. TMK m.778’de, “*Taşınır mülkiyeti, malik tarafından terk edilmedikçe veya başkası tarafından kazanılmadıkça yalnız zilyetliğin kaybıyla sona ermez*” denilmiştir. Bu hükme göre taşınırın zilyetliğinin kaybedilmesi, taşınırın terk edilmesi ya da başkası tarafından kazanılması hallerinden biriyle tamamlanmalıdır (Oğuzman vd., 2020: 878).

Çalışmanın konusu olan terk suçunda, terk eyleminin belirli özellikleri bünyesinde bulundurması gerekmektedir. Zaten suça ilişkin kanuni düzenlemede doğrudan terk kavramından değil kendi haline terk kavramından bahsedilmekte olup bu kavrama ilişkin açıklamaların çalışmanın ilerleyen kısımlarında yapılmasından dolayı bu kısımda terkin anlamlarının ele alınması ile yetinilecektir.

1.2.2. Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü

Koruma ve gözetim yükümlülüğü terk suçunda failin belirlenmesi hususunda önem arz

⁸ Bundan sonra TMK denilecektir.

⁹ Bundan sonra TCK denilecektir.

etmektedir. Bu sebeple de yükümlülüğün kapsamının anlaşılması son derece önem arz eder. Koruma ve gözetim yükümlülüğü, hukuk düzenince kaynağını kanundan, sözleşmeden veya ön gelen bir davranıştan alan, ihtiyaçlarını yalnız başına sağlamakta zorlandığı kabul edilen kişiler üzerinde zorunlu ihtiyaçları dahil, hayatlarını sürdürebilmeleri için bakma yükümlülüğü yükleyen bir ödevi ifade etmektedir (Özbek vd., 2024: 301).

Öğretide, söz konusu koruma ve gözetim yükümlülüğünün gönüllü üstlenme, fiili hal, mahkeme kararı, doğal bağıllık gibi bazı sosyal ilişkilerden kaynaklanabileceği fikirleri mevcut (Artuç, 2018: 729; Yaşar vd., 2014: 3222) ise de genel olarak kanundan veya sözleşmeden kaynaklandığı görüşü kabul görmektedir (Taneri ve Kamışlı, 2018: 274). Ancak yasada yükümlülük kaynakları olarak kanun, sözleşme, ön gelen tehlikeli fiil sayıldığı için bunlar dışındaki kaynaklar faile sorumluluk yüklemeyecektir. Kanaatimizce öğretide kabul gören koruma ve gözetim yükümlülüğü kaynaklarından sadece kanuni düzenlemeyle örtüşenler yükümlülük kaynağı kabul edilerek failin sorumluluğuna neden olabilir.

Garantörlük olarak da ifade edilen “koruma ve gözetim yükümlülüğü”, bireylerin belirli koşullar altında diğer kişilere karşı yerine getirmek zorunda oldukları hukuki ve ahlaki sorumlulukları ifade etmektedir. Bu yükümlülük, genellikle aile üyeleri, yakın akrabalar veya belirli sosyal ilişkiler bağlamında ortaya çıkar ve birçok hukuk sistemi tarafından düzenlenmiştir. Hukuki literatürde, bu yükümlülüğünün kapsamı ve içeriği, çeşitli normatif ve pozitif hukuk kaynaklarına dayandırılarak incelenmektedir.

Bakım yardım yükümlülüğü yalnızca hukuki bir zorunluluk olarak değil, aynı zamanda ahlaki ve sosyal bir yükümlülük olarak da değerlendirilir. Toplumun temel yapı taşı olan aile birliği ve sosyal dayanışma, bu yükümlülüğün yerine getirilmesiyle güçlenir. Ahlaki açıdan, bireylerin birbirlerine karşı yardımda bulunmaları, sosyal normlar ve değerler çerçevesinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, bireylerin, aile üyelerinin ve diğer yakınlarının fiziksel, duygusal ve maddi ihtiyaçlarını karşılamaları beklenir. Kapsam ve uygulaması bakımından bakım yardım yükümlülüğü yardımın türüne ve yardımın gerekliliğine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu yükümlülük, maddi yardım (finansal destek), manevi yardım (duygusal destek) ve fiziksel yardım (günlük yaşam aktivitelerinde yardımcı olma) gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir.

1.2.2.1. Kanuni Düzenlemelerde Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü

4721 sayılı TMK’da koruma ve bakım yükümlülüğüne yönelik hükümler sevk

edilmiştir. Bu yükümlölükler özellikle velilik, vasilik ve evlat edinme kurumlarında kendini göstermektedir. Diğer aile bireylerine nazaran genellikle daha zayıf ve güçsüz bir konumda bulunmaları sebebiyle aile içerisinde en çok korunma ihtiyacı bulunan aile bireyi şüphesiz ki çocuklardır. Çocuklar bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimleri bakımından korunmaya gereksinim duyarlar. Bu koruma her şeyden evvel aileye bırakılmış olmakla beraber anne ve babanın çocuklarına karşı yerine getirmekle yükümlü oldukları görevlerde bazı ihmali hareketlerde veya suiistimalde bulunmaları halinde çocuk ile ailesi arasındaki bu ilişkiye devletin müdahalesi söz konusu olacaktır. TMK’da anne ve babanın çocukla ilgili koruma ve gözetim yükümlölüğü velayet ilişkisine dayanılarak açıklanmaktadır. Kanun maddesine göre anne ve baba evli değilse velayet anaya ait olacaktır (TMK m. 337). Kanunun lafzına göre babanın evlilik dışı birliktelikten meydana gelen çocuğu ile ilgili koruma ve gözetim yükümlölüğünü velayet ilişkisi ile açıklamak, hukuken mümkün olmayacaktır. TMK’da; ana ve babanın, çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılamakla yükümlü olduğunu belirtir (TMK m.327). Aynı şekilde altsoy ile üstsoy arasında karşılıklı yardım yükümlölüğünü düzenler (TMK m.364). TMK’nın 346’ncı maddesi uyarınca, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hakim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alacağı ifade edilmiş ve yine aynı Kanun’un 347’nci maddesinde çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş halde kalırsa hakim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebileceği hüküm altına alınmıştır. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hakim tarafından aynı önlemler alınabilecektir. Bu maddelere göre, bireyler sadece çocuklarına karşı değil, aynı zamanda ebeveynlerine ve diğer yakın akrabalarına karşı da bakım ve yardım yükümlölüğü altındadır (Başpınar, 2003: 101). TMK m.364’teki düzenleme ile babanın evlilik dışı birliktelikten meydana gelen çocuğu ile ilgili koruma ve gözetim yükümlölüğünün kaynağının soy bağı, nesep ilişkisi olduğu anlaşılmış olacaktır. Bu durumda, baba da her ne kadar çocuğu ile velayet ilişkisi söz konusu olmasa dahi evlilik dışı ilişkiden meydana gelen çocuğun terki dolayısıyla fail sıfatıyla sorumlu tutulabilecektir.

Hukuki uygulamada, bu yükümlölüğün ihlali durumunda çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür. Örneğin, TMK’ya göre, bu yükümlölüğün yerine getirilmemesi durumunda, yükümlölüğün mahkeme kararıyla zorla yerine getirilmesi mümkündür.

1.2.2.2. Sözleşmelerde Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü

Hukuki sözleşmelerle de tarafların, bir bakım ve koruma yükümlülüğü altına girmesi mümkündür. Bakıcı, cankurtaran sözleşmeleri bunun örneğidir. Yaşlı birinin bakımını yapması için anlaşılan hasta bakıcısının yaşlının evine uzunca bir süre uğramadan yaşlıyı kendi haline terk etmesi de sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali suretiyle terk suçuna örnek teşkil edecektir. Sözleşmeden kaynaklanan koruma ve gözetim yükümlülüğünün belirlenmesinde sözleşmenin kapsamı ve içeriği esas alınır. Yapılan sözleşmenin herhangi bir şekle bağlı olması gerekmez. Bu sözleşme yazılı ya da sözlü olabilir. Doktor, hemşire, hasta bakıcı, bebek bakıcısı, hizmetçi, can kurtaran gibi kişiler, sözleşmenin içeriğine göre koruma ve gözetim yükümlüsü sayılabilir.

Nihayetinde sözleşmeyle bir koruma ve gözetim yükümlülüğü altına giren kimselerin bu yükümlülüğü ihmal etmeleri durumunda hukuki ve cezai yaptırımlar söz konusu olabilecektir.

1.2.2.3. Ön Gelen Davranış Sebebiyle Koruma ve Gözetim Yükümlülüğü

Taraflar arasında kanundan kaynaklanan veya akdedilen bir sözleşme bulunmasa da bir koruma ve gözetim yükümlülüğünün kurulabilmesi mümkündür. Mesela lavaboya gitmek zorunda kalan bir annenin bebeğini bir kadına bırakması, trafik kazasında kusurlu tarafın ambulans gelene kadar koruma adına alabileceği tedbirleri alması bu kapsamda mütalaa edilmesi mümkündür (Özgenç, 2024: 403). Burada failin yükümlülüğünün kaynağı kendi tehlikeli davranışından ileri gelmektedir. Bundan sebeptir ki failin sorumluluğunun doğması için, neticeye engel olma imkanına sahip olması gereklidir (Koca ve Üzülmüş, 2017: 98). Örneğin kimsenin geçmediği ıssız bir yolda taksirle birinin yaralanmasına sebep olan kişi, o anki elinde olan imkanlarla yaralıyı zamanında hastaneye ulaştıramaz ise yaralının ölümünden de sorumlu tutulamayacaktır.

1.2.3. Yaş Kavramı

Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zamana “yaş” denilmektedir¹⁰. Terk suçunda mağdurun belirlenmesi noktasında yaş deyimi önem arz etmektedir zira terk suçunun mağdurlarından birisi de yaşı dolayısıyla kendini idare edemeyen kimsedir. Kendini idare edememe hali, yaş küçüklüğünden kaynaklı olabildiği gibi yaş büyüklüğünden de

¹⁰ <https://sozluk.gov.tr/>,2025.

kaynaklanıyor olabilir. Yaş küçüklüğünden anlaşılması gereken “çocuk” ifadesidir. Çocuk TCK m.6’da henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Yaş büyüklüğünün tanımı ise kanunda mevcut değildir. 5237 Sayılı TCK, mülga 765 Sayılı Kanun’dan farklı olarak terk suçunu düzenlerken yaşa ilişkin olarak bir sınırlandırma yoluna gitmemiştir. Kanaatimizce yaşa ilişkin bir sınırlandırılmanın yapılmaması daha yerinde bir düzenlemedir (Özbek, 2008: 567). Çünkü yaşa bu şekilde sınır konmayarak kendini idare edemeyecek olan kişilerin kapsamı genişletilmiş ve kanuni düzenlemeden faydalanabilecek mağdur sayısı artırılmış olmuştur. Yaşa ilişkin olarak net bir yasal düzenlemenin olmayışı öğretide farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Öğretide bir görüşe göre; yazarlar yaş deyiminden sadece yaş küçüklüğünün anlaşılması gerektiğini savunurken (Tezcan vd., 2017: 308), bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise; yaş deyiminden yaş küçüklüğünün yanında yaş büyüklüğünün de anlaşılabilirliği savunulmaktadır (Özbek vd., 2016: 293). Kanaatimiz odur ki yaşlılık halinde tıpkı çocukluk halinde olduğu gibi kendini idare edememeye sebebiyet verebilir. Kaldı ki, Yargıtay bir kararında seksen altı yaşında olan ve kendini idare edemeyecek durumdaki kimseyi terk suçunun mağduru olarak kabul etmiştir¹¹. Kanaatimizce çocukların ebeveynleri üzerindeki yükümlülüklerinin yasal olarak kabul edilmesi ile yaş deyimini ile ilgili görüş farklılıklarının birçoğu sona ermiş olacaktır. Ayrıca bu şekilde bir kanuni düzenleme yapılması toplumsal ahlak kurallarımıza da uyum sağlamış olacaktır.

1.2.4. Hastalık Kavramı

Hastalık; organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu olarak tanımlanmıştır¹². Terk suçunda mağduru belirlenmesi noktasında yaş deyimini gibi hastalık hali de önem arz etmektedir, zira terk suçunun mağdurlarından birisi de hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyen kimsedir. Yasa koyucu kanuni düzenlemelerinde hastalığın tanımına yer vermemiştir bu sebeple kendini idare edememeye sebep her türlü hastalık terk suçunun mağduru açısından değerlendirmeye alınabilecektir. Hastalık hali ile ilgili kanun koyucunun herhangi bir tanımının olmaması, bu konuda hakime takdir yetkisi vermektedir. Yasa ile hastalık deyimine bir sınır getirilmemiş olması doğal olarak öğretide farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Birtakım yazarlar engellilik halinin de hastalık deyiminin içerisinde yer alacağını savunurlar (Artuç, 2018: 729). Burada kanaatimizce kanun koyucu bilinçli olarak hastalık deyiminin kapsam alanına dokunmamıştır bu sebeple kanaatimizce

¹¹ Y. 4.CD., 07.07.2015, E: 2014/11850, K: 2015/33091.

¹² <https://sozluk.gov.tr/>, 2025.

kendini idare edememe haline sebep olan her türlü hastalık kabul edilebilir nitelik taşımaktadır. Birtakım yazarlar ise engellilik hali ve sarhoşluk halinin, hastalık deyiminin içerisinde olamayacağı görüşündedir. Bu görüşü savunan yazarlar, engellilik halinin klinik anlamda bir hastalık olmadığını ayrıca bu gibi halleri hastalık kapsamına almanın kıyas yasağına aykırı olacağını savunmaktadırlar (Özbek vd., 2016: 293). Kanaatimiz odur ki kanun koyucu aslında yaş ve hastalık deyimleriyle bir nevi güçsüz olan kimseleri koruma kapsamına almayı hedeflemiştir. Bu durumda engellilik ve sakatlık hallerinin de hastalık deyiminin içine alınması kanunun ruhuna daha uygun olacaktır. Burada öğretilerdeki bu fikir ayrılıklarına son vermek ve kanunda kesinliği kılmak adına kanunu düzenlemedeki hastalık ifadesinin yerine mağdur olabilme şartlarını daha geniş kılan bir ifadenin kullanılması yahut hastalık deyiminin kapsamının genişletilerek içerisinde engellilik halini ve sakatlık durumunu da kapsayacak şekilde tanımının yapılması yerinde olacaktır.

1.2.5. Kendini İdare Edememe Kavramı

Terk suçunda mağdur kendini idare edemeyen kimsedir. Ancak bu idare edememe hali her türlü sebepten ileri gelmiş olamaz. Kanun koyucu burada iki sebepten ötürü kendini idare edemeyen kimsenin mağdur olabileceğini kabul etmiştir. Bu iki sebep yaş ve hastalıktır. Kendini idare edememe; başkalarının desteği olmadan, tek başına hayatına devam edememe şeklinde tanımlanabilir. Burada önemli olan husus kendini idare edememe halinin yaştan veya hastalıktan başka bir sebeple gerçekleşmesi durumunda terk suçunda mağdur sıfatının oluşamayacağıdır.

1.3. TERK SUÇUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Çalışma konumuz kapsamında, Türk ceza hukukunda terk suçu; mülga 765 sayılı Kanun dönemi ve 5237 S. Kanun dönemi olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

1.3.1. Mülga 765 Sayılı Kanun Dönemi

Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 01.03.1926 tarihinde kabul edilerek 01.07.1926 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 01.06.2005'te 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu yürürlüğe giren giren yürürlükte kalmıştır. Kanunun yapısal olarak “*Genel Hükümler*”, “*Özel Hükümler*”, “*Kabahatler*” ve “*Çeşitli ve Son Hükümler*” şeklinde dört ana kitaptan oluştuğu görülmektedir:

Terk suçu, mülga 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda “*Şahıslara Karşı Cürümler*” başlıklı dokuzuncu babda, “*Çocukları veya Kendilerini İdareye Muktedir Olmayanları veya*

Tehlikede Bulunanları Kendi Haline Terketmek Cürümleri” başlıklı beşinci fasılda, madde 473-474- 475’te düzenlenmiştir.

Buna göre 473. madde şu şekildedir: *“Her kim muhafazası kendisine ait olan on iki yaşından aşağı bir sabiyi veya müptela olduğu akıl veya beden hastalığından dolayı kendisini idare edemiyen bir kimseyi kasten kendi başına terkeder ise üç aydan otuz aya kadar hapse mahkûm olur. Eğer bu terk fülinden o kimsenin vücuduna veya sıhhatına büyük bir zarar gelmiş veya akli teşevvüğe uğramış ise failin cezası beş seneye ve telef vukua gelmiş ise on seneye kadar ağır haptir.”*

Mülga 765 sayılı TCK’nın 473. maddenin 2. fıkrasında cezada artırım sebepleri sayılmıştır. Terk neticesinde terk edilen kimsenin vücuduna yahut sıhhatine büyük bir zarar gelmiş olursa ya da akli teşevvüğe uğramış ise cezada artırım yapılacaktır. Suçun basit halinde ceza üç aydan otuz aya kadar olan hapis cezası bu halde beş seneye kadar hapis cezasıdır. Terk halinde ölüm meydana gelmiş ise bir önceki cezadan da fazla bir artırım yapılacaktır (Erem, 1993: 2212-2213). Bu durumda ise ceza on seneye kadar ağır hapsolacaktır. Madde metnine bakıldığında büyük bir zarar gelmiş olması deyimi ile kanun koyucunun hakime takdir yetkisi tanıdığı görülecektir. Buna göre zararın artırımı sebep olacak derecede büyük olup olmadığına hâkim karar verecektir.

474. madde ise şu şekildedir: *“Aşağıda gösterilen hallerden biri varsa yukarki maddede yazılı cezalar üçte bir miktarı çoğaltılır. Bu haller: 1 – Terkolunan mahallin insandan hali bulunması, 2 – Bir şahsın kendi meşru evladını veya kendinden olduğunu ikrar eylediği çocuğunu veya evlatlığa kabul ettiği bir çocuğu veya bunların o kimseyi terketmiş olması, dır.”*

474. madde cezada ağırlaştırıcı sebepler sayılmıştır. Terk olunan yerde insan bulunmaması veya şahsın kendi evladını, kendinden olduğunu kabul ettiği çocuğunu ya da evlatlık olarak kabul ettiği çocuğunu terk etmesi yahut bunların o kimseyi terk etmesi hallerinde cezada artırım yapılacaktır. Madde de geçen ağırlaştırıcı sebeplerin varlığı halinde cezalar üçte bir artırılacaktır. Kanunun 474. maddesi ise, *“Yardım etmekle yükümlü olduğu kişiye yardım etmeyen kimse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* hükmünü içermektedir. Bu madde, aile bireylerinin birbirlerine karşı olan yardım yükümlülüğünü yerine getirmemeleri durumunda uygulanır. Özellikle yaşlı, hasta veya engelli aile bireylerine karşı gerekli yardımı yapmayan kişiler için geçerlidir. Örneğin, bir kişinin yaşlı ve bakıma muhtaç anne veya babasına gerekli tıbbi yardımı sağlamaması veya onların temel ihtiyaçlarını (beslenme,

barınma, sağlık vb.) karşılamaması, bu madde kapsamında değerlendirilir. Yardım yükümlülüğünün ihlali suçu, terk suçundan farklı olarak, aktif bir terk etme fiilinden ziyade, pasif bir ihmal sonucu ortaya çıkmaktadır (Çakmut, 2007: 76).

Mülga 765 sayılı TCK, söz konusu suçu üç madde de ele almıştır. Öncelikle terk suçu tanımlanmış akabinde ağırlaştırıcı haller ile hafifletici sebepler düzenlenmiştir.

Burada da 5237 Sayılı TCK de olduğu gibi suç ile korunan hukuki değerın vücut dokunulmazlığı ve kişinin yaşama hakkı olduğu söylenebilir.

Suçun faili ise, muhafaza yükümlülüğü olmasına rağmen terk fiilini gerçekleştiren kişidir. Burada muhafaza ile yükümlü olan failin bu yükümlülüğünü kanundan yahut sözleşmeden almış olması suçun oluşumu açısından hiçbir fark yaratmayacağı gibi bu yükümlülüğün sürekli veya geçici olması da önem taşımamaktadır. Suçun mağduru ise, 12 yaşından küçükler veya müptela olduğu akıl veya beden hastalığı dolayısıyla kendisini idareden aciz olan kimselerdir.

Suçun maddi unsuru ise, muhafazası ile yükümlü olduğu 12 yaşından küçük birini veya müptela olduğu akıl veya beden hastalığı dolayısıyla kendisini idareden aciz olan kimseyi kasten kendi başına terk etme eylemidir. Terk eyleminin uzun yahut kısa süreli olması arasında fark yoktur.

Suçun manevi unsuru, kasttır. Genel kast yeterli olup özel kast aranmaz. Suçun oluşabilmesi için terk eden kişinin bu fiili kasten işlemesi gerekmektedir; yani, kişi bilerek ve isteyerek bu fiili gerçekleştirmelidir (Çakmut, 2007: 51).

Terk suçuna ilişkin olarak mülga 765 sayılı TCK dönemi Yargıtay kararlarına bakıldığında, bu kararların çoğunun suçun manevi unsuruna ilişkin olduğu gözlemlenir. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 26.3.1991 tarihli kararında; 12 yaşından küçük olan çocuğunu, yuvaya alınması amacıyla çocuk yuvasında oyun oynayan diğer çocukların yanına bırakarak orayı terk eden sanığın eyleminde kast unsurunun bulunmaması gerekçesi ile bozma kararı vermiştir (Yaşar, 2001: 1121). Günümüz Yargıtay kararlarına bakıldığında benzer kararlara rastlanmaktadır. Ancak eski kanunun lafzına bakıldığında, kanaatimizce Yargıtay'ın vermiş olduğu karar yerinde değildir. Zira suçun oluşması açısından saikin önemi olmadığı gibi çocuğun başka insanların bulunmuş olduğu bir ortama terk edilmesi suçun oluşmasına engel teşkil etmeyecektir. Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 01.10.2002 tarihli kararına

bakıldığında gayri resmi bir ilişkiden dolayı hastanede doğum yapan sanığın çocuğunu hastane bahçesinde bekleyen tanığa bırakarak geri geleceğini söylemesi sonucu hastaneyi terk etmesi fiilinde suçun öğelerinin oluşmamasından bahisle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan itirazı reddetmiştir. Bu kararında da kurul sanığın muhafaza görevinden kurtulmak maksat ve niyetinde olmadığına, aksine içinde bulunduğu durum ve koşulların çocuk için elverişsiz olması sebebiyle hatta çocuğun daha iyi bakılabileceği düşüncesi ile bırakıldığına kanaat getirmiştir¹³.

473. maddenin 2. Fıkrasında ise cezanın artırılacağı haller düzenlenmiştir. Yasal düzenleme gereğince terk fiilinden o kimsenin vücuduna veya sıhhatine büyük bir zarar gelmiş veya akli teşevvüğe uğramış ise failin cezası artırılır ve telef vukua gelmiş ise cezası daha fazla artırılır. Failin 473/2'den sorumlu tutulabilmesi için bu ağırlaştırıcı hallerin fail tarafından istenmemiş olması gerekmektedir. Eğer ki failin meydana gelen neticeler bakımından kastı var ise yani fail bu hallerin gerçekleşmesini istemiş ise bu durumda suçun niteliği değişecektir. Buradaki büyük zarar deyimi hakimın takdir yetkisindedir.

474. maddede ağırlatıcı haller düzenlenmiştir. Yasal düzenleme gereğince terk olunan yerin insandan hali bulunması veya bir şahsın kendi meşru evladını veya kendinden olduğunu ikrar eylediği çocuğunu veya evlatlığa kabul ettiği bir çocuğu veya bunların o kimseyi terk etmiş olması durumunda ceza artırılabacaktır.

475. maddede ise hafifletici neden düzenlenmiştir. Mülga 765 sayılı TCK'nın 475. maddesi şu şekildedir: *“Yukarıdaki maddelerde gösterilen terk fiileri kendisinin veya karısının veya anasının veya evlat ve ahfadının veya kız kardeşinin namusunu kurtarmak için doğumundan henüz beş gün geçmemiş gayri meşru bir çocuk aleyhine işlenmiş olursa fail hakkında mezkûr maddelerde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar indirilir.”* Yasal düzenleme gereğince terk fiilleri, kendisinin veya karısının veya anasının veya evlat ve ahfadının veya kız kardeşinin namusunu kurtarmak için doğumundan henüz beş gün geçmemiş gayrimeşru bir çocuk aleyhine işlenmiş olursa ceza indirilecektir. Maddede şeref ve namusunu kurtarmak maksadıyla suçun işlenmesi şeklinde özel bir tahrik hali söz konusudur. Terk fiili öncelikle kendisinin veya karısının veya anasının veya evlat ve torununun veya kız kardeşinin namusunu kurtarmak için işlenmiş olmalıdır. İkinci olarak doğumundan henüz beş gün

¹³ YCGK., 01.10.2002, E: 2002/8-208, K: 2002/337.

geçmemiş bir çocuk aleyhine ve üçüncü olarak meşru olmayan bir çocuk hakkında işlenmelidir. Cezayı azaltıcı sebepten yararlanabilmek için bu üç sebebinde aynı anda varlığı aranmaktadır. Burada kanun koyucu hafifletici sebepleri kendisinin veya karısının veya anasının veya evlat ve ahfadının veya kız kardeşinin namusunu kurtarmak için gerçekleşen terk fiiliyle sınırlamıştır. Maddede geçen hafifletici sebeplerin olması halinde cezalar altıda birden üçte bire kadar indirilecektir.

1.3.2. 5237 Sayılı Kanun Dönemi

5237 sayılı TCK, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Türkiye'nin ceza hukuku sisteminde köklü bir reform gerçekleştirmiştir. Bu kanun, 765 sayılı TCK'yı yürürlükten kaldırarak, modern ceza hukuku ilkelerine uygun, insan haklarına saygılı ve adaletli bir ceza sistemi oluşturmayı hedeflemiştir.

TCK'nın terk suçuna ilişkin değerlendirmesini yapmadan evvel söz konusu kanunla ilgili özelliklerden bahsetmekte fayda görmekteyiz. Ceza kanunumuzdaki hükümleri iki ana başlıkta inceleyebiliriz. Buna göre; Genel hükümler, ceza hukukunun temel ilkelerini ve kavramlarını kapsar. Suç ve ceza kanuniliği ilkesi, bu bölümde vurgulanan önemli bir prensiptir. Buna göre, bir fiilin suç sayılabilmesi ve cezalandırılabilmesi için kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir. Bu ilke, hukukun belirliliği ve öngörülebilirliği açısından büyük önem taşır. Ayrıca, ceza sorumluluğunda kusur ilkesi esastır. Bu bağlamda, suçun maddi ve manevi unsurları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Suçun maddi unsurları, fiil, netice ve nedensellik bağı olarak belirlenirken, manevi unsur kast ve taksir olarak sınıflandırılmıştır. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin belirlenmesi ve uygulanması, cezaların adaletli ve orantılı olması gerektiği prensibi doğrultusunda düzenlenmiştir (Karakehya ve Usluadam, 2015: 24).

Özel hükümler, belirli suç tiplerini ve bu suçlara uygulanacak cezaları detaylandırır. Bu bölümde, kişilere karşı suçlar, topluma karşı suçlar ve millete ve devlete karşı suçlar gibi çeşitli kategoriler yer alır. Kişilere karşı suçlar arasında kasten öldürme, yaralama, işkence, cinsel suçlar ve hürriyete karşı suçlar bulunmaktadır. Kanun, cinsel suçlar ve kadına karşı şiddet konularında önemli düzenlemeler getirmiştir. Cinsel suçlar daha ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmiş, cezalar artırılmış ve mağdurların korunmasına yönelik tedbirler öngörülmüştür. Kadına karşı şiddetle ilgili olarak, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet suçları daha ağır cezalarla yaptırıma bağlanmıştır. Topluma karşı suçlar, kamu güvenliğine, sağlığına, barışına karşı suçlar, çevreye karşı suçlar ve ekonomik suçları kapsar. Çevrenin korunması ve

ekolojik dengenin sağlanması amacıyla, çevreye zarar veren fiiller ağır cezalarla yaptırıma bağlanmıştır. Millete ve devlete karşı suçlar ise devletin güvenliğine, anayasal düzene, milli savunmaya ve adliye karşı işlenen suçları içermektedir (Taner, 2012: 353).

5237 Sayılı TCK, modern ceza hukuku ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır ve bu bağlamda çeşitli yenilikler getirmiştir. İnsan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü, suç ve ceza kanuniliği ve kusur ilkeleri kanunda öne çıkan temel ilkeler arasındadır. Kanun, klasik hapis cezası ve adli para cezasının yanı sıra, çeşitli güvenlik tedbirleri ve alternatif yaptırımlar öngörmüştür. Örneğin, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma, denetimli serbestlik ve kamuya yararlı bir işte çalıştırma gibi yaptırımlar getirilmiştir. Bu düzenlemeler, ceza adaletinin daha adil ve etkin bir şekilde işlemlerini amaçlar. Çocukların korunmasına yönelik özel hükümler içeren kanun, çocuklara karşı işlenen suçları ağır cezalarla yaptırıma bağlamış ve çocukların fiziksel, cinsel ve psikolojik istismarına karşı koruyucu hükümler getirmiştir. Bu düzenlemeler, çocuk haklarının korunması ve çocukların güvenli bir ortamda yetişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. 5237 Sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren çeşitli uygulama sorunları ve eleştirilerle karşılaştığı bilinmektedir. Uygulamada bazı maddelerin yorumu ve uygulanması konusunda yargı organları arasında farklılıklar yaşanmış ve bu da bazı hukuki belirsizliklere yol açmıştır. Ancak, kanunun genel olarak modern ceza hukuku ilkelerine uygunluğu ve insan haklarına saygıyı ön planda tutması olumlu karşılanmıştır. Uygulamada karşılaşılan sorunlar ve eleştiriler dikkate alınarak, kanunun daha etkin ve adil bir şekilde uygulanması için sürekli iyileştirmeler ve reformlar yapılmaktadır (Tulay, 2016: 2736).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlıklı ikinci kısmında “*Koruma, Gözetim Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali*” başlığı altında dördüncü bölümün 97. maddesinde terk suçuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Bu madde: “(1) *Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunur.*” şeklindedir. Terk suçuna ilişkin olarak çalışmamız ikinci bölümünde detaylı anlatımlar yapılacağı nedeni ile bu başlık altında mülga 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun terk suçuna ilişkin düzenlemeleri arasındaki farklılıkları ele alacağız.

Yeni kanunun eski kanuna göre daha net ve belirgin düzenlemeler getirdiği görülmektedir. Yeni düzenlemede, temel ceza süresi üç aydan iki yıla kadar olarak belirlenmiş ve yaralanma durumunda cezanın bir kat, ölüm durumunda ise iki kat artırılacağı açıkça belirtilmiştir (Çakmut, 2007: 76). Öncelikle, temel ceza süresi eski kanunda bir yıldan üç yıla kadar iken, yeni kanunda üç aydan iki yıla kadar olarak belirlenmiştir. Bu, temel ceza süresinin azaltıldığını göstermektedir. Ancak, yeni kanunun ceza artırma oranlarını açıkça belirlemesi, cezanın öngörülebilirliğini ve uygulanabilirliğini artırmaktadır. Eski kanunda cezanın artırılması hususunda yalnızca “ağır yaralanma” ve “ölüm” durumları belirtilmiş, fakat bu artırımların oranı tanımlanmamıştır. Buna karşılık, yeni kanunda yaralanma durumunda cezanın bir kat, ölüm durumunda ise iki kat artırılacağı net bir şekilde ifade edilmiştir (Taneri, 2016: 161).

5237 Sayılı Yeni kanunda terk suçunun tek bir madde ve iki fıkra şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Oysa mülga 765 sayılı TCK’da, suçun üç madde şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Suçun tek bir madde de üç fıkra altında düzenlenmesi ile kanunun daha yalın bir hale büründüğü gözlemlenmektedir.

İki düzenleme arasındaki bir başka farklılık ise suçun mağduru olan kimsedir. Buna göre, eski kanunda mağdur “12 yaşından küçük olan kimse” olarak düzenlenmiştir. Yeni kanunda ise mağdur için herhangi bir yaş ayrımına gidilmeyerek yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan kimseler suçun mağduru olarak düzenlemiştir. Mağdura ilişkin olarak yapılan bu düzenleme göstermektedir ki yeni kanuna göre yaştan ziyade kişinin kendini idare edememesi önemlidir. Yine mülga 765 sayılı TCK’da bir başka mağdur grubu olarak, “müptela olduğu akıl veya beden hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyen kimse” sayılmışken, 5237 sayılı TCK’da yalnızca hastalık deyimi denmek ile yetinilmiştir. Sonuç mağdura ilişkin olarak yapılmış olan yeni kanundaki bu düzenleme ile korunan kişilerin kapsamı genişletilmiştir. Bu durum, yeni kanunun eski kanuna nazaran daha kapsayıcı bir yaklaşım benimsemiş olduğunu göstermektedir.

İki kanun arasında terk suçuna ilişkin düzenlemelerde diğer bir farkı neticesi sebebiyle cezayı ağırlaştıran haller de gözlemleyebilmekteyiz. Aslında her iki kanuni düzenlemede de suçta ağırlaşan neticeler bakımından, mağdurun sağlığını veya vücut bütünlüğü tehlikeye düşüren bir durumla karşılaşması yahut ölmesi hali kastedilmektedir. Ancak bu ağır neticeler karşılığında 765 s. TCK belli bir süre hapis cezası verileceğini düzenlemişken; 5237 s. TCK,

neticesi sebebiyle ağırlaşan suç hükümlerinin uygulanacağını söyleyerek TCK'daki buna ilişkin genel hükme atıf yapmıştır (Artuç, 2018: 728).

Yeni kanun terk suçuna ilişkin hafifletici sebeplere yer vermemiştir. Eski kanunda düzenlenen hafifletici sebep hali olan; “terk fiilinin, kendisinin veya karısının veya anasının veya evlat ve ahfadının veya kız kardeşinin namusunu kurtarmak için doğumundan henüz beş gün geçmemiş gayrimeşru bir çocuk aleyhine işlenmiş olması halinde cezanın indirilmesidir” maddesinin yeni kanunda sayılmaması kanaatimizce doğru bir tercih olmuştur. Zira namusu korumak maksadıyla dahi olsa bir çocuğun terk edilmesi akabinde fena bir halin meydana gelmesi hali namus koruma amacına kıyasla daha korunmaya değer bir durumdur.

İki kanun arasında terk suçuna ilişkin olarak sayılan bu farklılıklara ilave olarak söylemeliyiz ki, her iki kanunda da fail ve manevi unsur bakımından farklı düzenlemeler bulunmamaktadır.

1.4. TERK SUÇUNUN BENZER SUÇ TANIMLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde, 5237 sayılı TCK'da düzenlenen terk suçu tanımı ile benzerlik arz eden suç tanımlarının karşılaştırılması yapılacaktır.

1.4.1. Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi Suçu (TCK m.98)

Terk suçu ile aynı bölüm başlığı altında “Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi Suçu” düzenlenmiştir. Bu suç “Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali” başlıklı dördüncü bölümde 98'inci maddede düzenlenmiştir. Madde 98'de: “(1) Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla kişinin ölmesi durumunda, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.” Denilmektedir.

Bu suç tipi 765 sayılı mülga TCK'nın 476'ncı maddesinde ise; “Bir kimse yedi yaşından aşağı bir sabiyi veya müptela olduğu akıl veya beden hastalığından dolayı kendini idare edemeyen bir kimseyi terkedilmiş bulup da derhal ait olduğu daireye veya Hükümet

memurlarına malumat vermekte ihmâl ederse dokuzyüz liradan dokuzbin liraya kadar ağır cezayı nakdî ile cezalandırılır. Bir mecruha veya sair tehlikede bulunan bir kimseye yahut ölü veya ölüye benzer bir cesede tesadüf edip de mümkün olan yardımı yapmakta veya derhal ait olduğu daireye veya Hükümet memurlarına malûmat vermekte ihmâl eden kimse hakkında dahi aynı ceza tertip olunur” hali ile yaptırım altına alınmıştı. Görüldüğü gibi, 765 sayılı TCK’nın 476’ncı maddesinde yedi yaşından küçük bir çocuğu terk edilmiş olarak bulup da yetkili mercilere bilgi vermemek yaptırım altına alınmış iken, 5237 sayılı TCK’nın 98’inci maddesinde yaş sınırı ortadan kaldırılmış ve yedi yaşından büyüklerin de “yaşı dolayısıyla” kendini idare edemeyecek olması durumunda suçun mağduru olabileceği öngörülmüştür.

Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçu ile korunan hukuki değer, insanların toplum içinde yaşama güvencesi bununla beraber toplumsal dayanışma duygusu olduğu söylenir (Taneri ve Kamışlı, 2018: 281). Korunan hukuki değer bakımından terk suçu ile bu suç benzerlik göstermektedir. Zira her ikisi suç tipinde de yardıma muhtaç kişinin yaşam hakkı veya vücut dokunulmazlığının yanında ayrıca sosyal fayda ve toplum dayanışması gözetilmektedir.

Bu suçun faili, yaşı, hastalığı veya yaralanması ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan bir kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen herkes olabilir (Yaşar vd., 2014: 3188). Terk suçunda ise, fail sadece mağdur üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kimse olabilir. Nitekim terk suçu özgü bir suçtur. Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun failinde neticeyi önleme konusunda hukuksal bir yükümlülük aranmamıştır. Buna karşılık, neticeyi önleme konusunda hukuki yükümlülüğü bulunan kişilerin, bu yükümlülüklerine aykırı davranışları 98’inci madde kapsamında değil, şartları oluşmuşsa, 97’nci veya 83’ üncü maddede yer alan “kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçu” ya da 88’ inci maddede yer alan “kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi suçu” kapsamında değerlendirilmelidir. Fail ile mağdur arasındaki akrabalık ilişkisinin bulunması durumunda ise diğer şartlarında varlığı durumunda 97’nci maddedeki terk suçu ya da 233’ üncü maddede yer alan aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlâli suçları oluşabilecektir.

Bu suçun mağduru, yaşı, yaralanması veya hastalığı dolayısıyla ya da herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimsedir. Terk suçunda, mağdurun kendisini

idare edememesine neden olan hallere ilişkin yaşı veya hastalığından bahisle iki sınır getirilmişken yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunda, kendini idare edememe nedenleri konusunda herhangi bir sınırlandırma yapılmamıştır. Bu sebeple terk suçu, 98’ inci maddeye göre özel hüküm niteliğinde kalmıştır.

5237 sayılı TCK’nin 98’inci maddesinde yaptırıma bağlanan fiil, kendini idare edemeyecek durumda olan kişiye yardım etmemek veya durumu ilgili makamlara bildirmemektir. Kanuni düzenleme ile faile “yardım etmemek” ve “bildirimde bulunmamak” şeklinde iki yükümlülük verilmiştir. Faile yüklenen yardım ve bildirim yükümlülüğünün ortaya çıkacağı zaman konusunda öğretide görüş birliği yoktur (Erman ve Çetin, 1994: 231). Yargıtay’ın yardım yükümlülüğünün somut olayın hal ve koşulların elverdiği ölçüde olacağına, bildirim yükümlülüğünün ise derhal olması gerektiğine dair kararları mevcuttur. Buna göre Yargıtay 2010 tarihli bir kararında¹⁴; yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi anında neticenin sınırlandırılmasına olanak bulunması gerektiğini, eğer böyle bir olanak yoksa suçun oluşmayacağını belirtmiştir. Karara konu olayda ölümle sonuçlanan bir suda boğulma vakası yaşanmıştır. Suda boğulma olayının ani gelişen olaylardan olduğu da gözetildiğinde derhal ilgililere bildirme yükümlülüğünün de sanığa yüklenemeyeceği söylenmiştir. Zira kanun koyucunun bildirim yükümlülüğünü getirmesinin amacının neticenin sınırlandırılmasına ya da önlenmesine yönelik olup, bu olay da ölümle sonuçlandığı için sanığın derhal ilgili makamlara bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesinden sorumlu tutulamayacağı karara bağlanmıştır. Kanaatimizce Yargıtay’ın vermiş olduğu karar yerindedir zira yardım yükümlülüğü subjektif özellik göstermektedir. Bu niteliğinden sebep her somut olayda şartlara göre değişkenlik gösterecek olup failin kişisel özellik ve donanımının yeterliliğinden tutunda ve dahi mental haline bakılarak durum değerlendirilmesi yapılmalıdır. Buradan sonuç yükümlülüğün failin yetenekleriyle de orantılı olması gerektiğidir. Yargıtay sanığın ölene çarptıktan sonra olayın şoku ile durmayarak kaza yerini terk etmesi sonrası ölenin olay yerinde bulunan arkadaşları tarafından hastaneye götürüldüğü ve meydana gelen trafik kazasının hemen ardından hastanede vefatın gerçekleştiği bir olayda sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 98. maddesinde tanımlanan yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun unsurlarını taşımayıp 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 82. maddesinde, “*Trafik Kazalarında Yükümlülük*” başlığı altında düzenlenen kabahat olarak görerek yerel mahkemenin kararını

¹⁴ Y. 2.CD., 06.12.2010, E: 2009/20201, K: 2010/32787.

bozmuştur¹⁵(Bakıcı, 2010: 1011).

Kişilerin her durumda kendini idare edemeyecek durumda olanlara yardım etmesi beklenemeyeceğinden, kanunda yardım yükümlülüğü açısından “hal ve koşulların elverdiği ölçüde olma” sınırı getirilmiştir. Yardım yükümlülüğü faile aynı zamanda kendini tehlikeye atma yükümlülüğünü yüklememelidir.

Bu suç Yargıtay’ın pek çok kararında belirtmiş olduğu gibi bizce de terk suçu ile benzer şekilde tehlike suçu niteliğindedir¹⁶. Bundan sebep suçun oluşabilmesi için, herhangi bir zararın ortaya çıkması gerekmez. Zaten kanuni düzenlemede de yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi sonucu mağdurun ölmesi, neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir hal olarak öngörülmüştür. Ölüm halinin neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale girebilmesi için ölümün failin yardım etmemesi veya bildirimde bulunmaması sonucunda meydana gelmiş olması gerekir. Eğer failin yardım veya bildirim yükümlülüğü doğmadan önce mağdur ölmüş ise, 98’inci maddenin 2’nci fıkrasındaki neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal oluşmayacağı gibi, suçun temel şekilden de bahsedilemeyecektir. Zira bu suç ancak hayatta olan kişilere karşı işlenebilir niteliktedir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal bakımından terk suçu ile yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçuna ilişkin kanuni düzenlemelerin farklılık arz ettiği görülmektedir. Terk suçunun mağdur için hastalığa yakalanma, yaralanma veya ölüm sonucuna yol açması durumunda, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükmüne göndermede bulunulmuş olmasına rağmen; yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun ölüm sonucuna yol açması durumunda, doğrudan cezanın tespit edilmesi yoluna gidilmiştir.

Bu suç da terk suçu ile benzer şekilde ancak kasten işlenebilir bir suçtur. Taksirle işlenmesi mümkün değildir. Suçun oluşabilmesi için failin belli bir saikle hareket etmesi gerekmez. Özetle fail bilerek ve isteyerek yardım veya bildirim yükümlülüğünü yerine getirmediğinde suç oluşacaktır. Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçu gerçek ihmali suç olduğu için, failin kendisine yüklenen yardım veya bildirim yükümlülüğünü ihmal etmiş olması suçun tamamlanması için yeterlidir. Suç kişiye yüklenen yükümlülüğü yerine getirmediği anda tamamlanır. İhmalin başlangıcı ile varlığı arasında icrai suçlarda olduğu gibi bir değerlendirme yapma olanağı olmadığı için bu suça teşebbüs mümkün değildir. Terk suçunda ise teşebbüs konusunda öğretide görüş birliği yoktur. 98’inci maddede

¹⁵ Y. 12.CD., 10.09.2012, E: 2011/24162, K: 2012/17977.

¹⁶ Y. 4.CD., 18.01.2016, E: 2015/27008, K: 2016/615.

yer alan ve ihmali davranışla işlenebilen bu suça fail veya şerik olarak iştirak edilebilir. Terk suçu özgü suç niteliğindedir. Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişiler fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur. Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun faili ise herkes olabileceği için böyle bir durum söz konusu değildir.

İki suç tipinin yaptırımında da farklılıklar mevcuttur. Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun temel halinin cezası, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Kanun burada seçimlik ceza öngörmüştür ve yaptırımın alt sınırına yer vermemiştir. 97’nci maddedeki terk suçunun temel halinin cezası ise, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir. Yani seçimlik ceza olarak adli para cezasına yer verilmemiş ve hapis cezasının alt sınırı da belirtilmiştir. 98’inci maddenin ikinci fıkrasındaki neticesi sebebiyle ağırlaşmış halin yaptırımı, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası iken 97’nci maddenin ikinci fıkrasına göre terk nedeniyle mağdur hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse fail hakkında neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Burada sadece TCK’nin 23’üncü maddesine atıf yapılmakla yetinilmiştir.

Terk suçu ve yardım yükümlülüğünün ihlali suçu ile korunan hukuki değer, aile bireylerinin birbirlerine karşı olan sorumlulukları ve toplumun ahlaki yapısıdır. Bu suç tipleri, özellikle küçük çocuklar ve bakıma muhtaç kişilerin korunmasını amaçlamaktadır. Suçun oluşabilmesi için terk edilen veya yardıma muhtaç kişinin bu nedenle ciddi bir tehlikeye maruz kalması veya zarar görmesi gerekmektedir. Ayrıca suçun kasten işlenmiş olması şarttır; yani, failin bu fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi gerekmektedir (Artuk ve Alşahin, 2012: 38).

Sonuç olarak her iki suç tipi arasında fail ve mağdur unsurları bakımından farklar mevcut ise de her iki suç tipi ile korunan hukuki değerler ortak bir amaç taşımaktadır.

1.4.2. Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali Suçu (TCK m.233)

Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu; TCK’nin “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının, “*Aile Düzenine Karşı Suçlar*” başlıklı sekizinci bölümünde, 233’üncü maddesinde üç fıkra düzenlenmiştir. Madde 233: “(1) *Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikayet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.* (2) *Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.* (3) *Velayet hakları*

kaldırılmış olsa da itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklindedir.

Anlatımda karışıklığa sebebiyet vermemek adına aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçunun üç fıkrasının anlatımı ayrı şekilde yapılarak, daha sonra terk suçu ile olan kıyaslamasına değinilecektir.

Maddenin 1. Fıkrasında aile hukuku yükümlülüklerini yerine getirmeyen kimse cezalandırılmış, bu yükümlülükleri yerine getirmemek suç teşkil etmiştir. Birinci fıkrafta korunan hukuki değer TMK’ da düzenlenmiş olan bazı aile hukuku yükümlülükleridir. Bu yükümlülükler maddede bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğü şeklinde üç başlık olarak sayılmıştır. TCK m.233/1 de düzenlenen suç tipi ile bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi suretiyle öncelikle çocuğun yararı korunmak istenmiş ise de terk suçu gibi burada da aile ve dolayısıyla toplum düzeninin korunması amaçlanmıştır. Ancak fark odur ki terk suçundaki ihlalin kaynağı bu suç tipindeki gibi yalnızca aile hukukundan kaynaklanmamaktadır.

TCK m.233/1’deki suçun faili, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğü üzerinde bulunan kişidir. Madde metninden de anlaşıldığı üzere suç herkes tarafından işlenemez nitelik taşıdığı için özgü suçtur. Yargıtay’da birçok kararında bu suç tipini, mağduru ve faili bakımından özgü suç niteliğinde kabul etmiştir. TCK m.233/1’deki aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğünün kapsamı TMK hükümleri ile sınırlı kalarak belirlenecektir. Buna göre fail; eğer mağdur çocuk ise duruma göre anne veya baba, eğer mağdur eş ise fail; diğer eş olacaktır. Terk suçunun faili de bu fıkradaki düzenleme ile benzer şekilde koruma ve gözetim yükümlülüğü üzerinde olan kimsedir. Fakat bir önceki paragrafta değindiğimiz üzere terk suçunda yükümlülüğün kaynağının sadece aile hukukundan kaynaklanmış olması şart değildir. TCK m.233/1’deki suçun mağduru, Türk Medeni Kanunu’na göre lehine bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğü tanınan fakat kendisine karşı bu yükümlülükler yerine getirilmeyen kişidir. Hatırlanacağı üzere terk suçunun mağduru ise yaşı ve hastalığı dolayısıyla kendisini idare edemeyecek durumda olan kimsedir. Her iki suç tipinin mağduru da bakıma muhtaç kimseler olmaları yönünden benzerdir.

Birinci fıkrafta suçu oluşturan fiil, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek

olma yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir. Bu suç ile sayılan yükümlülüklere aykırı olarak yapılacak olan hareketlerin teker teker kaleme alınmaması, yani yükümlülüklere aykırı olan herhangi bir hareketin yapılması yeterli olduğu için serbest hareketli bir suçtur. Kanuni düzenlemede yer alan hareketlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesi yeterli olduğu için ise seçimlik hareketlidir. Kaldı ki kanuni düzenlemede yükümlülükler arası “veya” bağlacının kullanımı da bakım, eğitim, destek olma yükümlülüklerinden birisinin dahi gerçekleşmesi ile suçun tamamlanacağını göstermektedir. Öğretide bir kısım yazar, suçun gerçekleşmesi için kanuni düzenlemede sayılan tüm yükümlülüklerin ihlal edilmiş olması gerektiği fikrindedir (Hafizoğulları ve Özen, 2012: 396). Yine bu suç tipinde suçun oluşması için neticenin gerçekleşmiş olması gerekmemektedir. Suçun gerçekleşmesinin neticeye bağlanmaması sebebi ile tehlike suçu niteliğindedir. Terk suçunu oluşturan fiil ise kendi haline terk etmektir. Buradan çıkarılması gereken önemli netice ise TCK m. 233/1’deki suçun oluşabilmesi için terkin gerçekleşmemesinin gerekeceğidir. Yargıtay pek çok kararında terk suçuna hükmeden yerel mahkeme kararını kendi haline terk fiilinin gerçekleşmediği ve aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçunu oluşturacağını gözetilmemesini gerekçe göstererek hükmü bozmuştur. Yargıtay’ın 2016 yılında vermiş olduğu kararında¹⁷ sanığın gayri resmi birlikteliğinden doğan mağduru hastanede doğurduktan sonra 3,5-4 aylıkken bir internet kafenin önüne alınacağı inancıyla bırakarak olay yerinden uzaklaşması şeklinde gerçekleşen olayda suçun “kendi haline terk” unsuru gerçekleşmediğinden terk suçunun oluşmayacağı, ancak sanığın mağdura karşı bakım ve gözetim yükümlülüğünü ihlal etmesinden eylemin TCK m.233/1’de düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçunu oluşturacağını hüküm altına almıştır. Yargıtay yargılamaya konu başka bir olayda ise¹⁸ sanığın, boşanma sonucunda velayeti kendisine bırakılmış 2000 doğumlu kızı mağduru ilçede ikamet eden boşandığı eşinin annesi tanığa, bırakması için köy minibüsü şoförüne yol ücretini vererek teslim etmesi, tanığın yaşı ve maddi durumu nedeniyle mağdura bakamayacağını beyan ederek mağduru kabul etmemesi üzerine sanığın mağduru tekrar kabul etmemesi şeklinde gerçekleşen eyleminde suçun yasal unsuru olan, “kendi haline terk” unsuru gerçekleşmediği için terk suçunun oluşmayacağı, ancak sanığın mağdura karşı bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle eyleminin TCK m. 233/1’de düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçunun oluşturacağı gözetilmeden beraat

¹⁷ Y. 4.CD., 18.01.2016, E: 2015/26957, K: 2016/668.

¹⁸ Y. 4.CD., 11.09.2015, E: 2015/1780E, K: 2015/33630.

kararı verilmesi hükmünü benzer şekilde bozmuştur. Terk suçu ile aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu arasındaki ilişki Yargıtay'ın pek çok kararında, “kendi haline terk” unsuru gerçekleşmediği için terk suçunun oluşmayacağı, ancak sanığın mağdura karşı bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle eyleminin TCK m. 233/1’de düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçunu oluşturacağı şeklinde hüküm kurulduğu görülmektedir.

TCK m. 233/1’de düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçu kasten işlenebilen suçlardandır. Bu suç tipinde ilgilinin rızası ile kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebi olabilir. İlgilinin rızası bakımından hukuka uygunluk sebebine nafakaya ihtiyacı olan aile bireyinin nafakayı istememesi örnek teşkil edebilirken; kanun hükmünün yerine getirilmesi bakımından hukuka uygunluk sebebine nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması durumunda mahkeme kararıyla nafakanın kaldırılması hali örnek verilebilir. TCK m. 233/1 suçun özel görünüş biçimleri bakımından teşebbüse elverişli değildir zira bu suç ihmali hareketle işlenmektedir. Nitekim bu suç tipi daha önce de söylendiği üzere özgü suç niteliğinde olduğundan fail vasfı olmayan kimseler suça ancak azmettiren veya yardım eden olarak iştirak edebilirler. Burada anne babadan her ikisi de aile hukukundan doğan yükümlülüklerini birlikte ihlal ettiklerinde ise müşterek faillik söz konusu olabilecektir. İçtima bakımından genel düzenleme gereğince failin aynı suçu tek fiille birden fazla kişiye karşı işlemesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulanır.

TCK m. 233/1’de düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlal suçunun cezası, şikayet üzerine, bir yıla kadar hapis cezasıdır. Kanuni düzenlemede yaptırımın alt sınırı belirtilmemiştir. Suçun takibi şikayete bağlıdır. TCK m.97’deki terk suçunun cezası ise, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. Burada farklı olarak hem yaptırımın alt sınırı belirtilmiştir hem de suçun takibi şikayete bağlı değildir.

TCK m. 233/2 de “hamile kadını terk suçu” düzenlenmektedir. Kanuni düzenlemeye göre, hamile olduğunu bildiği eşini veya evli olmasa bile sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden hamile olduğunu bildiği bir kadını çaresiz durumda terk eden kişi cezalandırılır. İkinci fıkrada korunan hukuki değer, hamile kadının maddi ve manevi bütünlüğü ve dolaylı olarak da anne karnındaki çocuğun yaşama hakkıdır. TCK m.233/1 ile m233/2 arasında dikkat edilmesi gereken hususun ikinci fıkrada aile olmanın gerekmemesidir. Bu sebeple ikinci fıkra ile korunan hukuki değer ilk fıkradaki gibi aile düzeni olduğunu söylemek eksik olacaktır.

Zira hukuki olarak aile olmayan fiili birliktelikler de maddenin kapsamına alınmıştır. TCK m.233/2 ile TCK m.97 düzenleniş amaçları bakımından ortak değerler taşımaktadır. Bu sebeple bu iki suç tipinin kapsam alanlarının karışması ihtimali yüksektir.

TCK m.233/2'deki suçun faili, hamile olduğunu bildiği eşini terk eden eş veya evli olmadığı halde sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden hamile olduğunu bildiği kadını terk eden erkektir. Terk suçunda ise fail, mağduru koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olan kimsedir. Yine terk suçu ile benzer şekilde bu suç da faili bakımından özgü suç niteliğindedir. Burada failin kadını hamile bırakması tek başına yeterli değildir. Fail aynı zamanda kadının hamile olduğunu bilmelidir. Başkasından hamile kalan kadını terk etmek ile fail olunmayacağı gibi, hamile olduğunu bilmediği kadını terk eden kişi de fail olmayacaktır (Başaran, 2019: 34).

TCK m.233/2'deki suçun mağduru, eşinden veya sürekli olarak birlikte yaşadığı erkekten hamile kalan kadındır. Terk suçunda ise mağdur, yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek olan kimsedir. Terk suçu ile benzer şekilde bu suç tipi de mağduru bakımından özgü suç niteliğindedir. Zira suçun mağduru sadece hamile kadın olabilir. Failin hamile bıraktığı ancak evli olmadığı ve sürekli birlikte yaşamadığı kadını terk etmesi halinde suç oluşmayacaktır. Burada sürekli birlikte yaşama şartının aranıyor olması öğretide eleştirilere sebebiyet vermiştir. Bu düzenleme gereğince tek seferlik birliktelik sonucu hamile kalan kadınlar bu suçun sağladığı korumadan faydalanamayacaklardır. Kanun koyucunun amacının kadını ve çocuğu korumak olduğunu varsaydığımızla, birliktelikte sürekliliğin aranarak tek seferlik birliktelik sonucu hamile kalan kimselerin kapsam dışına bırakılması, çelişkili bir durum olarak kanaatimizce de isabetli olmamıştır (Hafizoğulları ve Özen, 2012: 398).

İkinci fıkrada suçu oluşturan fiil, hamile kadının çaresiz durumda terk edilmesidir. Burada terk; maddi-manevi herhangi bir yardım yapılmaksızın, kişinin çaresiz bir şekilde ortada bırakılması durumudur. Maddedeki terk ifadesi, Türk Medeni Kanunu'nda boşanma sebebi olarak sayılan eşlerden birinin ortak konutu, kasten ve hukuka aykırı olarak devamlı bir şekilde terk etmesi şeklindeki düzenlemeyle örtüşmemektedir. Kaldı ki TCK m.233/2 Türk Medeni Kanunu'na göre evli olan kişilerle de sınırlı değildir.

TCK m.233/2'de düzenlenen hamile kadını terk suçu suçunun cezası, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Terk suçu ile benzer şekilde, cezanın alt sınırı belirtilmiştir ve suçlar şikayete bağlı olmayıp resen takip edileceklerdir.

TCK m.233/3'te "çocuğunun ahlak, güvenlik ve sağlığını tehlikeye sokma suçu" düzenlenmiştir. Kanuni düzenlemeye göre, velayet hakları kaldırılmış olsa da itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu, maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle, çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba cezalandırılır. Üçüncü fıkra korunan hukuki değer, çocuğun maddi ve manevi varlığının bütünlüğü ile sağlıklı gelişimidir. Özetle çocuğun yararadır.

TCK m.233/3'teki suçun mağduru, ahlak, güvenlik ve sağlığı ağır şekilde tehlikeye giren çocuktur. Terk suçu ile benzer şekilde bu suç tipide mağdur bakımından özgü suç niteliğindedir. Çocuk, henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişidir. Çocuğun yaşı maruz bırakıldığı tehlikenin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.

Üçüncü fıkra suç oluşturana fiil, itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokma halidir. İtiyadi sarhoşluk, alışkanlık olan sarhoşluk hali anlamındadır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılmasında ise itiyadi kullanım yani alışkanlık aranmadığı için, bu maddelerin bir kez kullanılması sonucu fiilin gerçekleştirilmesi suçun oluşumu için yeterli kabul edilmiştir. Onur kırıcı tavır ve hareketler belirli ve kesin nitelik taşımadığından yoruma açıktır. Onur kırıcı tavır ve hareketlere örnek olarak annenin veya babanın maddi geçimini fuhuştan sağlaması, aynı şekilde anne yahut babanın hırsızlığı meslek edinmesi verilebilir. Bu hareketlerin birden fazla kez olması gerekmekte, bir kez gerçekleşmesi suç oluşturmamaktadır. Çocukta meydana gelen maddi ve manevi özen noksanlığına bu hareketler sebep olmuş olmalıdır. Ve tabiki aynı zamanda bahsedilen yaşam şekli kaynaklı özen eksikliği veya kusurdan dolayı, çocuğun ahlak, güvenlik ve sağlığının ağır şekilde tehlikeye karşı karşıya kalması gerekmektedir. Bu açıdan suç, seçimlik ve bağlı hareketli olup netice açısından da somut tehlike suçudur.

Üçüncü fıkra suçun maddi unsuru itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokma hali iken TCK m.97'deki suçun maddi unsuru, fiziken mağdurun kendi haline terk edilmesidir. İki suç tipi arasında suçun maddi unsuru noktasında fark mevcuttur. Özetle m.233/3'te anne veya baba fiilen çocuklarının yanında ancak bazı davranışlar nedeniyle ruhsal ve manevi açıdan

çocuklarının yanında değillerken; m.97 de fail, mağdurun yanından fiziki olarak ayrılmıştır.

TCK m.233/3'te düzenlenen çocuğunun ahlak, güvenlik ve sağlığını tehlikeye sokma suçunun cezası, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Terk suçu ile benzer şekilde, cezanın alt sınırı belirtilmiştir ve suçlar şikayete bağlı olmayıp takibi resen yapılacaktır.

1.4.3. Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi Suçu (TCK m.83)

Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçu; TCK'nin “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının, “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı ikinci kısmının, “Hayata Karşı Suçlar” başlıklı birinci bölümünde, m. 83'te üç fıkra şeklinde düzenlenmiştir. TCK m.83/1'de, ihmali bir hareketle meydana gelen ölüm neticesinden kişinin hangi hallerde sorumlu tutulabileceği açıklanmış ve her türlü yükümlülük ihmalinin değil ancak icrai davranışa eşdeğer kabul edilebilen ihmalin bu suçu oluşturacağı söylenmiştir. TCK m.83/2'de ihmali davranışın hangi hallerde icrai davranışa eşdeğer kabul edileceği sayılmıştır. TCK m.83/3'te ise, kasten öldürmeyi ihmali davranışla gerçekleştiren faile verilecek ceza belirtilmiştir. “Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi” başlıklı madde 83: “(1) Kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir. (2) İhmali ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin; a) Belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması, b) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturmaması, gerekir. (3) Belli bir yükümlülüğün ihmali ile ölüme neden olan kişi hakkında, temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir.” Şeklinde. TCK m.83'ün gerekçesi şu şekildedir: Madde metninde kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi düzenlenmiştir. İhmal, kişiye belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğünün yüklendiği hâllerde, bu yükümlülüğe uygun davranılmamasıdır. Belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğüne aykırı olarak bu davranışın gerçekleştirilmemesi sonucunda, bir insan ölmüş olabilir. Örneğin, bir sağlık kuruluşunda görev yapan tabip, durumu acil olan bir hastaya müdahale etmez ve sonuçta hasta ölür. İhmali davranışla sebebiyet verilen ölüm neticesinden dolayı sorumlu tutulabilmek için, neticeyi önlemek hususunda soyut bir ahlaki yükümlülüğün varlığı yeterli değildir; bu hususta hukuki bir yükümlülüğün varlığı gereklidir. Neticeyi önleme

yükümlülüğü, bazı durumlarda koruma ve gözetim yükümlülüğüne dayanmaktadır. Bu yükümlülüğün kaynağı önce kanundur. Kişilere belli durumlarda belli bir yönde icrai davranışta bulunma konusunda kanuni yükümlülük yüklenmektedir. Örneğin velayet ilişkisinin gereği olarak ana ve babanın çocukları üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunmaktadır (TMK m.335 vd.). Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, başlı başına bir haksızlık ifade etmektedir. Koruma ve gözetim yükümlülüğünün iradi biçimde üstlenilmesi, neticeyi önleme yükümlülüğünün ikinci bir kaynağını oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle, koruma ve gözetim yükümlülüğü, bir sözleşme ilişkisinden kaynaklanmış olabilir. Bu konudaki üçüncü grubu, ön gelen tehlikeli fiilden kaynaklanan neticeyi önleme yükümlülüğü oluşturmaktadır. Örneğin, taksirle bir trafik kazasına neden olan kişi, kaza sonucunda yaralanan kişilerin bir an önce tedavi edilmelerini sağlama konusunda bir yükümlülük altına girmektedir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi sonucunda yaralı kişinin ölmesi halinde, bu neticeden dolayı kazaya sebebiyet veren kişiyi de sorumlu tutmak gerekir. Kasten öldürme suçu gibi, kanuni tanımında belli bir fiilin icrasının yanı sıra bir neticeye de unsur olarak yer verilmiş olan suçlarda, söz konusu netice, ihmali bir davranışla da gerçekleştirilebilir. Bu itibarla, bir sağlık kuruluşunda görev yapan tabibin, durumu acil olan bir hastaya müdahale etmemesi sonucunda hastanın ölmesi hâlinde; ihmali davranışla öldürme suçunun işlendiğini kabul etmek gerekir. Ancak, ihmali davranışla öldürme suçu, kasten işlenebileceği gibi taksirle de işlenebilir. Belli bir yönde icrai davranışta bulunma yükümlülüğü altında bulunan kişi, bu yükümlülüğün gereği olan icrai davranışta bulunmaması sonucunda bir insanın ölebileceğini öngörmüş ise, olası kastla işlenmiş olan öldürme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Buna karşılık, belli bir yönde icrai davranışta bulunma yükümlülüğü altında bulunan kişi, bu yükümlülüğe aykırı davrandığının bilincinde olduğu halde, bunun sonucunda bir insanın ölebileceğini objektif özen yükümlülüğüne aykırı olarak öngörmemiş ise; taksirle işlenmiş öldürme suçundan dolayı sorumlu tutulmak gerekir. Maddenin ikinci fıkrasında, kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi durumunda, suçun icrai davranışla işlenmesine nazaran temel cezada indirim yapılmasına ilişkin olarak mahkemeye takdir yetkisi tanınmıştır.

Bu suçla korunan hukuki değer, şüphesiz yaşam hakkıdır. İhmali davranışla kasten insan öldürme suçunun faili, neticeyi önleme yükümlülüğü bulunan kimsedir. Bu suç özgü bir suç olup, sadece kanunda belirtilen kişiler tarafından işlenebilir.

Buna göre suçun faili, belli bir davranışta bulunma hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğü bulunan ya da önceden gerçekleştirdiği

davranışı başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturan kimsedir. Bu suçta failin belli başlı yükümlülük altında olan kimseler olabilmesi hali terk suçu ile benzer özellik göstermektedir. Yine benzer şekilde bu yükümlülüğün kaynağı kanuni düzenlemelerden, sözleşmelerden yahut ön gelen davranıştan kaynaklanmış olabilir. Özetlemek gerekirse ihmali davranışla sebebiyet verilen ölüm neticesinden dolayı sorumlu tutulabilmek için, neticeyi önlemek hususunda soyut bir ahlaki yükümlülüğün varlığı yeterli değildir; bu hususta hukuki bir yükümlülüğün varlığı gereklidir. Neticeyi önleme yükümlülüğü, bazı durumlarda koruma ve gözetim yükümlülüğüne dayanmaktadır. Bu yükümlülüğün kaynağı öncelikle kanuni düzenlemelerdir. Kişilere belli durumlarda belli bir yönde icrai davranışta bulunma konusunda kanunla yükümlülük yüklenmektedir. Koruma ve gözetim yükümlülüğünün iradi biçimde üstlenilmesi, neticeyi önleme yükümlülüğünün ikinci bir kaynağını oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle, koruma ve gözetim yükümlülüğü, bir sözleşme ilişkisinden kaynaklanmış olabilir. Bu konudaki üçüncü gruba, ön gelen tehlikeli fiilden kaynaklanan neticeyi önleme yükümlülüğü oluşturmaktadır. Örneğin, taksirle bir trafik kazasına neden olan kişi, kaza sonucunda yaralanan kişilerin bir an önce tedavi edilmelerini sağlama konusunda bir yükümlülük altına girmektedir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi sonucunda yaralı kişinin ölmesi hâlinde, bu neticeden dolayı kazaya sebebiyet veren kişiyi de sorumlu tutmak gerekir.

Bu suçun mağduru ise insandır ve mağdur herkes olabilir. Ancak insan öldürmenin söz konusu olabilmesi öncelik olarak yaşam şarttır ve dolayısıyla da çocuğun sağ ve tam olarak doğması gerekmektedir. Zira TMK m.28¹⁹ gereğince kişilik bu anda başlayacak ve ihlal edilebilecek bir yaşam hakkından ilk defa bu anda söz edilebilecektir. Örneğin, çocuk sağ ve tam olarak doğduktan sonra yeni doğan bebeğini terk ederek ölümüne sebep olan anne diğer şartlarında varlığı halinde TCK m.83 çerçevesinde sorumlu tutulabilecektir.

Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçunda hareket, failin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi, ihmal etmesidir. Netice ise ölümdür. Suçun manevi unsuru kasttır. Burada genel kast yeterli olup, failin ihmali davranışı hangi saik ile gerçekleştirdiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca suçun hem doğrudan hem de olası kastla işlenebilmesi mümkündür (Akbulut, 2006: 224).

Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçunda hukuka aykırılık ve kusurluluk bakımından, öncelikle sonucu önlemekle yükümlü olan kişi, meşru savunma hali dolayısıyla

¹⁹ TMK m. 28: “*Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer.*” şeklindedir.

yükümlülüğünü yerine getirememişse fiil hukuka uygun sayılır. Örneğin, taksirle yaraladığı kişiye yardım etme yükümlülüğü bulunan sürücü, olay yerine gelen yaralının yakınlarının saldırısı sebebiyle yaralıya yardım edemeden aracına binerek kaçmışsa, meşru savunma nedeniyle eylemi hukuka uygun hale gelir. Aynı şekilde zorunluluk halinde de sonucu önlememe suç teşkil etmez. Şu halde, elinde olan tek battaniyeyi son derece soğuk bir havada yeni doğmuş çocuğunun üzerine örtmeyip kendisi kullanan annenin, bu ihmali davranışından kaynaklı çocuğunun ölümünden sorumlu tutulamayacağı örnek verilebilir. Yine ihmalin daha önemli başka bir görevin yerine getirilmesi zorunluluğundan doğması halinde, ihmal ve gecikmenin hukuka aykırı olmadığını kabul etmek gerekecektir. Ayrıca kişinin başka türlü davranabilme imkanının olmadığı durumlarda, neticeye engel olamaması hukuki sorumluluğu beraberinde getirmeyecektir.

Yargıtay'ın kasten öldürme suçu bakımından farklı kararları bulunmaktadır. Yargıtay, yeni tarihli bir kararında²⁰ terk sonucunda çocuğun ölmesi halinde terk edenin icrai davranışla kasten öldürme suçundan dolayı sorumlu tutulması gerektiği yönünde içtihadta bulunmuştur²¹; ancak daha önceki bir kararında ise, ihmali davranışla kasten öldürme suçundan dolayı sorumlu tutulması gerektiği yönünde içtihadta bulunmuştur²².

Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçunun yaptırımı, hükmün 3. fıkrasında belirlenmiştir. Buna göre 81 ve 82. maddelerde öngörülen ceza esas alınarak, temel ceza olarak; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir. Kasten öldürme suçunun (m.81) müebbet hapis cezası ile, nitelikli hallerinin (m.82) ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağını hatırlatalım. Maddede kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi, icrai davranışla işlenmesi haline oranla indirime tabi tutulmuştur. Fakat indirim yapmak hakimın takdirine bırakılmıştır, yani indirim yapılmayabilir. Olaydaki ihmali davranışın, icrai davranışla işlenen bir suçun maddi ve manevi unsurlarıyla aynı ağırlıkta olup olmadığına bakılmalıdır. Hakim olayın özelliğine göre indirim yapıp yapılmayacağına karar verecektir.

Konu ile ilgili yeni tarihli Yargıtay kararına yer vermek gerekirse; Yargıtay Ceza Genel

²⁰ YCGK., 9.11.2022, E: 2020/466E, K: 2022/709.

²¹ YCGK., 28.5.2020, E: 2020/164, K: 2020/239.

²² YCGK., 5.7.2013, E: 2012/1-1570, K: 2013/339.

Kurulunun 2022 tarihli kararına²³ konu teşkil eden olayda, A, B ile yaşadığı evlilik dışı cinsel birliktelik sonucu hamile kalır ancak bir sağlık kuruluşuna başvurarak kürtaj yaptırmak ister. Ancak 10 haftalık süre geçtiği için kürtaj işlemi gerçekleştirilemez. Bunun üzerine A, çocuğu Ç'yi hastanede dünyaya getirir. Hastanede A'ya B refakat eder ve hastaneden taburcu işlemlerinin altında B'nin de imzası bulunur. Bu tarihten üç ay kadar sonra aile hekimi tarafından A'nın evine gidilerek Ç ile ilgili bir sağlık muayenesi yapılmak istenir. Ancak A, aile hekimine böyle bir bebek dünyaya getirmedeğini ileri sürer ve Ç'nin varlığını inkar eder. Bunun üzerine olay adli mercilere intikal ettirilir ve soruşturma başlatılır. Bu soruşturma sürecinde A'nın, hastaneden ayrıldıktan sonra, minibüsle Erzurum'dan Tekman ilçesine giderken yolda minibüsü durdurup, Ç'yi henüz iki günlük iken, bir dere kenarına bıraktığı anlaşılar. Ancak, Ç'nin cesedine rastlanmaz. Konu olayda ilk derece mahkemesi, A'nın alt soya karşı ihmali davranışla kasten öldürme suçunu işlediğini kabul ederek, hakkında sırasıyla TCK, m. 82 (f. 1, bent d), m. 83 ve m. 62 hükümlerine istinaden, sonuç ceza olarak, 16 yıl 8 ay hapis cezasına hükmetmiştir. Yargıtay 1. Ceza Dairesi, yaptığı temyiz incelemesi sonucunda, A hakkında icrai davranışla kasten öldürme suçundan dolayı TCK, m. 82 (f. 1, bent d ve e) hükümlerine istinaden mahkûmiyet hükmü kurulması gerektiği gerekçesiyle, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar vermiştir. Bu karar oy çokluğu ile verilmiştir. Daire üyelerinden bir kısmı, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet hükmünün doğru olduğunu kabul ederek karşı oy kullanmışlardır. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin söz konusu bozma kararına karşı, A'nın “yeni doğan bebeğini 2 günlük iken yalnız başına dere kenarına bıraktığı daha sonra yapılan aramalara rağmen bulunamadığı sabit olup, Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda (hakkında) TCK'nın 82/1-d-e, 83/3. maddeleri gereğince kurulan hükmün yerinde olduğu ve sanık A'nın eylemi, kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçunu oluşturduğundan, hükmün onanması yerine, aksi görüşle bozulmasına karar verilmesinin Kanun'a aykırı olduğu,” görüşüyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay 1. Ceza Dairesi gibi, A'nın Ç'ye karşı “öldürme eylemini, doğrudan kasıtle ve icrai bir davranışla gerçekleştirdiği kabul edilmelidir” değerlendirmesiyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının reddine karar vermiştir. Bu karar da oy çokluğu ile verilmiştir. Ceza Genel Kurulu üyelerinden bir kısmı, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet hükmünün doğru olduğunu kabul ederek karşı oy kullanmışlardır. Ceza Genel Kurulu üyelerinden bir kısmı ise, Ç'nin öldüğüne dair hiçbir delil bulunmadığına göre, A hakkında ihmali davranışla işlenen kasten öldürme

²³ YCGK., 09.22.2022, E: 2020/466, K: 2022/709.

suçunda teşebbüsten dolayı cezaya hükmetmek gerektiği gerekçesiyle karşı oy kullanmışlardır. Bu bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesi yaptığı yargılama sonucunda, A'nın alt soya karşı kasten öldürme suçunu işlediğini kabul ederek, hakkında sırasıyla TCK, m. 82 (f. 1, bent d ve e) ve m. 62 hükümlerine istinaden, sonuç ceza olarak, müebbet hapis cezasına hükmetmiştir.²⁴ Yargıtay 1. Ceza Dairesi, “İleri sürülen iddia ve savunmaların toplanan delillerle birlikte gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, hükme esas alınan ve reddedilen delillerin açıkça gösterildiği, vicdani kanının dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olarak kesin verilere dayandırıldığı, eylemin sanık tarafından kasten ve icrai hareketlerle gerçekleştirildiğinin saptandığı, eksik inceleme bulunmadığı, takdiri indirimin mahkemenin takdir yetkisi kapsamında, yasal, yerinde ve yeterli gerekçelerle uygulanmasına karar verildiği anlaşıldığından anılan temyiz sebeplerinin incelenmesinde ve sair yönler hususlar yönünden hukuka aykırılık bulunmamıştır.” gerekçesi ile bu mahkumiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir²⁵.

Söz konusu, olayı tezimizin konusunu oluşturan terk suçu ile ilişkilendirerek incelemekte fayda olacaktır. Öncelikle şunu söyleyebiliriz ki söz konusu olayda A'nın yeni dünyaya getirdiği bebeğini dere kenarına bırakması, ölüm ve yaralanma meydana gelmediği takdirde, terk suçunu oluşturacaktır. Bilindiği üzere terk suçunda fail, ancak teminat yükümlüsü olan kimsedir (Özgenç, 2021: 303)²⁶. Konu olayda evlilik dışı birliktelik söz konusudur. Anne ve babanın çocukla ilgili koruma ve gözetim yükümlülüğü velayet ilişkisine dayanılarak açıklanmaktadır. Türk Medeni Kanunu'na göre anne ve baba evli değilse, velayet anaya aittir (TMK m. 337). Bu durum karşısında, babanın evlilik dışı ilişkiden meydana gelen çocuğu ile ilgili koruma ve gözetim yükümlülüğünü velayet ilişkisi ile açıklamak, hukuken mümkün olmayacaktır. Öğretide evlilik dışı beraberlikten kaynaklı olan çocuk üzerindeki koruma ve gözetim yükümlülüğünün varlığını, velayet ilişkisi ile açıklamak hususunda fikir birliği mevcut değildir. Ancak terk edenle terk edilen arasındaki üst soy- alt soy ilişkisinin varlığı da koruma ve gözetim yükümlülüğünün kaynağı olduğu kabul ediliyorken kanaatimizce, babanın evlilik dışı ilişkiden meydana gelmiş çocuğu ile ilgili velayet görev ve yetkisi bulunmasa bile, aralarındaki soy bağı, nesep ilişkisi koruma ve gözetim yükümlülüğünün kaynağını oluşturacak bundan sebep evlilik dışı birliktelik halinde baba fail olabilecektir. Anne tarafından ıssız bir yere götürülüp bırakılan yeni doğan çocuğun bırakıldığı yerde korumasız ve bakımsız halde

²⁴ Hınıs Ağır Ceza Mahkemesi, 17.3.2023, E: 2023/23, K: 2023/45.

²⁵ Y. 1.CD., 6.12.2023, E: 2023/4935, K: 2023/7607.

²⁶ Y. 4.CD., 18.5.2022, E: 2020/24566, K: 2022/2652.

kaldığı süre boyunca durumdan haberdar olan fakat hiçbir davranışta bulunmayan babayı, terk suçunun işlenmesine iştirakten dolayı sorumlu tutmak gerekir. Mağdurun kendi haline bırakılmasıyla terk suçu tamamlanmış olmakla beraber söz konusu suçun icrası devam etmektedir, henüz bitmemiştir. Baba, çocuğa karşı teminat yükümlüsü olduğu için, terk edilmiş olduğunu öğrenmesine ve bırakıldığı yerde korunmaya ve bakıma muhtaç bir vaziyette olduğunu bilmesine rağmen, çocukla ilgili koruma ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde, terk suçunun faili olarak sorumlu tutulmalıdır. Bu suç ihmali davranışla işlenebileceği gibi, suçun işlenmesine icrai davranışla başlanıp ihmali davranışla devam edilebilir. Bu itibarla söz konusu suç, kesintisiz suç niteliğindedir. Ancak, terk suçunun en önemli özelliği, mağdurun korunma ve bakımdan yoksun bırakılmasıdır. Bu itibarla, örneğin hastanede doğum gerçekleştiren kadının henüz taburcu edilmeden bebeği hastaneden bırakıp kaçması halinde, terk suçuna ilişkin kastının varlığından söz edilemez. Keza, örneğin evlilik dışı cinsel ilişkiden gebe kalıp dünyaya getirdiği çocuğu babasının evine bırakan annede terk suçuna ilişkin kastın varlığından söz edilemez²⁷. Söz konusu Yargıtay kararında Her ne kadar terk suçu tamamlanmış ve bitmiş ise de mağdur bu terke bağlı olarak öldüğü için, terk edenin sorumluluğu terk suçundan dolayı olmayacaktır. Duruma ve şartlara göre, kasten öldürme veya bilinçli taksirle ölüme sebebiyet verme suçundan dolayı sorumluluk söz konusu olabilir.

TCK m.97/2'ye göre; *“terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”* denilmektedir. Terk suçunun faili koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan yani garantör konumundaki kimsedir. Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçunda olduğu gibi terk suçu da faili bakımından özgü suç niteliği taşımaktadır. İki suç tipinin benzer yanlarından bir diğeri ise her iki suçunda icrai veya ihmali davranışla işlenebilir olmasıdır. Her iki kanuni düzenlemenin benzerlikleri olduğu gibi farklı tarafları da mevcuttur. Örneğin TCK m.97/2'de ölüm terk etmek suretiyle fail tarafından doğrudan sebep olunan neticeyken TCK m. 83'te ise ölüm neticesi, başkalarının hayatı için tehlike oluşturan davranışta bulunma hali dışında fail haricinde dışarıdan gelen etkilerle oluşmaktadır. Failin ayrıca, fiilinden kaynaklanmayan ölüm neticesini önleme yükümlülüğü de bulunmaktadır.

Failin sorumluluğunun bu iki suç tipinden hangisi ile sınırlanacağı noktasında failin kastının ve taksirinin varlığı önem arz etmektedir. Zira TCK m.97/2' de failin, meydana gelen ölüm neticesi bakımından en azından taksirle hareket etmiş olması gerekmektedir. Yani failin

²⁷ Y. 4.CD., 4.11.2019, E: 2015/21076, K: 2019/17077.

kastı terk etmekse ve mağdur hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse ve meydana gelen netice bakımından en azından taksirle hareket etmişse, fail m.97/2'ye göre sorumlu tutulacaktır. Failin, meydana gelen ölüm neticesi bakımından kastının varlığı durumunda, TCK m.83'ten sorumluluğu doğmuş olacaktır. Dolayısıyla terk suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali, ancak failin taksirle hareket ettiği durumlarla sınırlı olarak uygulama alanı bulmuş olacaktır. Son olarak söylememiz gerekir ki TCK m.97/2'deki düzenleme TCK m.83'e göre özel hüküm niteliğindedir.

BÖLÜM II

TERK SUÇUN UNSURLARI, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ, YAPTIRIM VE İNFAZ REJİMİ

2.1. SUÇUN KANUNİ TANIMI

Terk suçu; 5237 sayılı TCK'nın “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının, “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı ikinci kısmının, “Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali” başlıklı dördüncü bölümünün “Terk” başlıklı 97. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”

Düzenlemenin madde gerekçesinde şu ifadeler yer verilmiştir: Madde metninde terk suçu tanımlanmıştır. Suçun konusu, yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan kimselerdir. Suçun faili ise, bu kimseler üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi olabilir.

Söz konusu suç, yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan kimseyi kendi haline terk etmekle oluşmaktadır. Bu terk olgusu, bir bebeğin cami avlusu gibi belli bir mahale götürülüp bırakılması gibi icrai davranışla gerçekleşmiş olabileceği gibi ihmali davranışla da işlenebilir. Örneğin ileri yaşta bulunan veya hasta bir kişi ya da bir bebek evde kendi haline terk edilerek tatile çıkılması halinde, koruma ve gözetimden yoksun bırakılabilirler.

Maddenin birinci fıkrasında, başlı başına bu terk olgusu bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasına göre; terk edilen kişinin bir hastalığa yakalanması, yaralanması veya ölmesi halinde, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Bu durumda dikkat edilmelidir ki, failin meydana gelen ağır ve başka neticeden dolayı sorumlu tutulabilmesi için, bu netice açısından en azından taksirinin

bulunması gerekir. Fakat, bu madde kapsamında söz konusu edilen terk olgusu halinde, meydana gelen netice açısından failin çoğu zaman muhtemel kastla hareket ettiğini göz önünde bulundurmak gerekir.

2022 yılı adli istatistikler söz konusu suç türünün soruşturma evresinden kovuşturma evresine fazla geçemediğini, geçenler hakkında ise yargılama neticesinde çoğunlukla mahkûmiyet kararı verilmediğini göstermektedir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2023: 89)²⁸. Bunun nedeni olarak özellikle kendi haline terk unsurunun yorumlanma şekli gösterilebilir.

2.2. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Terk suçunda korunan hukuki değerin ne olduğuna geçmeden önce genel olarak korunan hukuki değer kavramının ne olduğunu açıklamak gerekmektedir. Korunan hukuki değer, ceza hukukunun temel kavramlarından biridir ve toplumsal düzenin sağlanmasında merkezi bir rol oynar. Bu kavram, hukuk düzeni tarafından korunması gereken, bireylerin ve toplumun menfaatlerine yönelik objektif değerleri ifade eder. Korunan hukuki değer, ceza hukukunun hangi fiilleri suç olarak tanımlayacağını ve hangi yaptırımları uygulayacağını belirlemede esas alınan temel ölçütlerden biridir (Ergüne, 2023: 1322).

Hukuki değerlerin korunması, ceza hukukunun normatif amacı ile doğrudan ilişkilidir. Ceza hukuku, bireylerin ve toplumun güvenliğini, sağlığını, özgürlüğünü ve diğer temel haklarını koruyarak toplumsal düzeni sağlamayı hedefler. Bu bağlamda, korunan hukuki değerler, ceza normlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında merkezi bir rol oynar (Göktürk, 2016: 450).

Kişilere karşı korunan hukuki değerler, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almayı amaçlar. Bu değerler arasında yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, cinsel dokunulmazlık ve özgürlük hakkı gibi temel haklar bulunur. Yaşam hakkı, en temel insan hakkı olarak kabul edilir ve bu hakkın ihlali en ağır suçlardan biri olan kasten öldürme suçu ile cezalandırılır. Yaşam hakkının korunması, ceza hukukunun en önemli amaçlarından biridir. Bireylerin fiziksel bütünlüğü ise yaralama, işkence ve kötü muamele gibi suçlarla korunur. Vücut bütünlüğüne yönelik saldırılar, bireylerin fiziksel sağlık ve esenliğini tehdit eder ve bu nedenle ceza hukuku tarafından ciddi şekilde yaptırıma bağlanır.

²⁸ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/>, 2025

Adalet sistemi, hukukun düzgün işlemlerini ve yargının bağımsızlığını koruma amacı taşır. Adliye karşısında suçlar, adaletin sağlanmasını engelleyen veya yargının bağımsızlığını tehdit eden fiiller olarak değerlendirilir ve bu nedenle cezalandırılır. Ceza hukuku, bu temel değerlerin korunmasını sağlayarak, devletin güvenliğini, anayasal düzenin sürekliliğini ve adaletin sağlanmasını temin etmeyi hedefler (İşten, 2014: 313).

Korunan hukuki değerler, ceza hukukunda normatif bir işlev taşır ve ceza normlarının belirlenmesinde temel bir ölçüt olarak kullanılır. Bu değerler, hukuk düzeninin adalet, eşitlik ve güvenlik gibi temel prensiplerine hizmet eder. Korunan hukuki değerler, aynı zamanda ceza hukukunun toplumsal meşruiyetini ve kabul edilebilirliğini artırır. Ceza hukukunun amacı, bireylerin ve toplumun korunması, toplumsal düzenin sağlanması ve adaletin gerçekleştirilmesidir (Göktürk, 2016: 450).

Korunan hukuki değerlerin belirlenmesi, ceza hukukunun normatif yapısının ve toplumsal işlevinin anlaşılmasında kritik bir rol oynar. Bu değerler, ceza hukukunun hangi fiilleri suç olarak tanımlayacağını ve hangi yaptırımları uygulayacağını belirlemede temel bir kriterdir. Bu bağlamda, korunan hukuki değerler, ceza hukukunun normatif ve işlevsel yapısının anlaşılmasına katkı sağlar (Polat, 2024: 629).

Terk suçu ile korunan hukuksal değerin ne olduğuna ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden bazılarında örnek olarak bu suçla insanın hayatı, vücut dokunulmazlığı ve sağlığının dolayısıyla da kişinin korunduğu verilebilir (Artuç, 2018: 728). Kimi yazarlar ise toplumsal dayanışmanın sağlandığından bahisle sosyal fayda ve kamusal menfaatlerin korunduğunu ileri sürmektedir (Erem, 1993: 2205). Çoğunluğun benimsediği görüşün kişisel ve toplumsal, sayılan tüm hukuk değerlerinin korunduğu yönünde olduğu söylenebilir. Kanaatimiz çoğunlukta benimsemiş olduğu görüşün daha yerinde olduğu yönündedir. Kaldı ki terk suçu ile korunan hukuksal değeri kişi ile sınırlamak pek de doğru bir yaklaşım değildir. Ebetteki öncelikli olarak kişinin yaşam hakkı korunmaktadır ancak her bir bireyin toplumun tamamını oluşturduğunu göz önüne aldığımızda toplumsal bir fayda korunmakta olup bu fayda tek bir değerle sınırlandırılmamalıdır. Suçla aynı zamanda ahlaki değerlerde korunmak istenmiştir. Kendini idare edemeyecek olanlara yardım edilmesi uygar toplum olmanın zorunlu bir sonucudur. Bu suç ile aynı zamanda yaşı veya hastalığı nedeniyle kendini idare edemeyen kimselerin, koruma ve gözetimden yoksun bırakılmalarına engel olunmak amaçlanarak kişilerin hayatı, sağlığı ve vücut dokunulmazlığı korunmak istenmektedir.

Sonuç olarak bir suç türünün birden fazla hukuksal değeri koruma altına almış olduğu söylenebilir. Terk suçu da birden fazla hukuksal değeri koruma altına almıştır.

2.3. SUÇUN UNSURLARI

Suçun unsurları temelde, tipiklik (kanunilik) ve hukuka aykırılık olarak ikiye ayrılmaktadır. Tipiklik unsuru da kendi içerisinde maddi unsurlar ve manevi unsurlardan oluşmaktadır. Çalışmamızın devamında suçun unsurları; maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsuru şeklinde ele alınacaktır.

2.3.1. Suçun Maddi Unsurları

2.3.1.1. Fail

Suçun maddi bir unsuru olan “fail”, suçu işleyen kişiyi ifade eder. Fail, bir suçun gerçekleşmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak fiili gerçekleştiren, suçu işleyen veya işlenmesine katkıda bulunan kişidir. Ceza hukukunda failin belirlenmesi, suçun oluşumu ve sorumluluğunun tespiti açısından kritik bir öneme sahiptir. Fail, suçun temel unsurlarından biri olup, fiili gerçekleştiren kişinin hukuki ve cezai sorumluluğunu ortaya koyar (Öztürk, 2023: 559).

Failin tanımlanması, ceza hukukunun temel prensiplerinden biri olan “suç ve cezaların şahsiliği” ilkesine dayanmaktadır. Bu ilkeye göre, her birey yalnızca kendi işlediği fiillerden dolayı sorumlu tutulabilir ve başkalarının fiillerinden dolayı cezalandırılamaz. Bu nedenle, failin kim olduğunu belirlemek, adil bir yargılama ve doğru bir ceza uygulaması için gereklidir.

Fail kavramı, suça iştirak eden diğer kişilerden, örneğin azmettiren veya yardım edenlerden farklıdır. Azmettiren, bir başkasını suç işlemeye teşvik eden kişiyken, yardım eden, suçun işlenmesine yardımcı olan kişidir. Ancak fail, suç fiilini bizzat işleyen veya suçun icra hareketlerini gerçekleştiren kişidir. Ceza hukukunda, failin belirlenmesi, suçun maddi ve manevi unsurlarının doğru bir şekilde tespit edilmesi ve sorumluluğun adil bir şekilde dağıtılması açısından önemlidir (Şahin, 2015: 686). Suça iştirakte sorumluluğun belirlenmesi noktasında özel faillik vasfıda önem taşımaktadır. Özgü suçlarda, ancak özel faillik vasfını taşıyan kimseler fail olabilecektir. Bu suçların işlenişine iştirak eden fail harici kimseler duruma göre azmettiren yahut yardım eden olarak sorumlu olurlar. Bu durum özgü suç niteliği taşıyan Terk suçu içinde geçerli olacaktır. Terk suçunun faili ancak garantör sıfatına sahip kimseler olabilir. Neticeyi önlemekle yükümlü olan kimseye garantör denmektedir. Koruma ve gözetim

yükümlülüğü diğer deyişle garantörlük sıfatı; genel olarak kanundan, sözleşmeden veya ön gelen tehlikeli eylemden kaynaklanmaktadır. Bu konuya ilişkin birinci bölümde açıklamalar mevcut olup tekrara düşmemek adına burada ayrıca bir açıklama yapılmayacaktır.

Failin cezai sorumluluğunun tespiti, failin kastı veya taksiri olup olmadığının incelenmesini gerektirir. Kast, failin suçu bilerek ve isteyerek işlemesi anlamına gelirken, taksir, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak suça sebebiyet vermesini ifade eder. Bu bağlamda, failin niyeti ve suç işleme sürecindeki rolü, ceza hukuku açısından büyük önem taşır (Turinay, 2024: 88).

Failin nasıl ve neden suç işlediği, bireyin kişisel, sosyal, psikolojik ve çevresel faktörlerin bir bileşimi olarak ele alınabilir. Bu süreç karmaşık ve çok boyutlu olup, kişinin suç işleme motivasyonlarını ve nedenlerini anlamak için birçok farklı perspektiften incelenmelidir. Psikolojik faktörler arasında kişilik bozuklukları, duygusal durumlar ve bağımlılıklar önemli rol oynar. Örneğin, antisosyal kişilik bozukluğu olan bireyler, empati yoksunluğu nedeniyle suç işlemeye daha yatkındır (Fırat, 2015: 224). Sosyal ve çevresel faktörler de suç işleme eğiliminde belirleyicidir. Aile içi şiddet, suça teşvik eden arkadaş grupları ve ekonomik zorluklar, bireyleri suç işlemeye yönlendirebilir. Eğitim seviyesinin düşük olması ve sosyal normlara uyum sağlayamama da suç işleme eğilimini artırabilir. Hukuki ve kriminolojik faktörler arasında suçun algılanan cezasızlığı ve rasyonel seçim teorisi yer alır. Eğer bireyler suç işlediklerinde yakalanmayacaklarını veya cezalandırılmayacaklarını düşündüklerinde suça yönelebilirler (Bağış, 2019: 221). Biyolojik faktörler de göz ardı edilmemelidir; genetik yatkınlık ve nörolojik anormallikler, bireylerin agresif veya antisosyal davranışlar sergilemesine yol açabilir. Kültürel ve toplumsal normlar da bireyin suç işleme eğiliminde etkilidir. Toplumun değerleri ve normları, suç işleme oranlarını belirleyebilir. Medyanın ve popüler kültürün suçları romantize etmesi veya şiddeti meşrulaştırması, bireylerin bu tür davranışları benimsemesine neden olabilir. Sonuç olarak, bir bireyin fail olma süreci, çok çeşitli ve karmaşık faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillenir. Psikolojik, sosyal, çevresel, hukuki, biyolojik ve kültürel etkenler, kişinin suç işlemesine neden olan başlıca unsurlar arasında yer alır. Bu faktörlerin her biri, bireyin suç işleme motivasyonlarını ve karar alma süreçlerini etkileyebilir. Failin nasıl ve neden suç işlediğini anlamak, suçla mücadele stratejilerinin geliştirilmesi ve adalet sisteminin daha etkin çalışması açısından büyük önem taşır (Görgülü, 2021: 70). Terk suçuna ilişkin yargılamaya konu olaylara bakıldığında bu suç tipinin genel olarak gayrimeşru ilişkiler sonucu meydana gelen istenmeyen gebelik ve bu gebeliğin

neticesinde meydana gelen bebeğin terki suretiyle işlendiği gözlemlenmektedir. Bu saydığımız halde failin anne babadan biri yahut her ikisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Anne babayı, özellikle anneyi bu suçu işlemeye yiten sebep olarak lohusalık halini, çevresel ve kültürel etkenleri örnek verebiliriz. Kanaatimizce adalet sisteminin daha iyi çalışması açısından faili bu suçu, işlemeye yiten sebebin üzerinde durulması gerekmektedir. Yeni doğan terkinin ülkemizde bu kadar yaygın olması ve bu suça sebep vermesi yeni doğum yapan bir annenin içinde bulunmuş olduğu psikolojik durumdan kaynaklı olabilir.

Sonuç olarak çalışma konumuzu oluşturan terk suçunun failinin yaş ve hastalıktan kaynaklı olarak kendisini idare edemeyecek vaziyette bulunan kimseler üzerinde, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişilerin olduğu söylenebilir. Buradan da anlaşılabileceği üzere fail herkes olamayacak, ancak sayılan yükümlülükler üzerinde olan kimseler olacaktır. Bu nedenle de bu suç fail bakımından, özgü suç niteliğindedir. Burada koruma ve gözetim yükümlülüğü kanundan yahut sözleşmeden kaynaklanmış olabilir.

2.3.1.2. Mağdur

Mağdur kavramı hukuk haricinde, kriminoloji, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok disiplinde önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkar. Mağdur, bir suçun işlenmesi sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak fiziksel, psikolojik, ekonomik veya sosyal zarar gören kişiyi ifade eder. Bu kavram, suçun sadece fail odaklı değil, aynı zamanda mağdur odaklı değerlendirilmesine olanak tanıyarak, ceza adaleti sisteminde daha kapsamlı ve adil bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlar (Katoğlu, 2012: 694). Terk suçunun mağduru, “yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan” kimselerdir. Bu açıdan terk suçu mağdur bakımından da özgü suç niteliğindedir. Kanun metninde yaşı sebebiyle kendini idare edememe haline yaş bakımından sınırlama getirilmemiştir. Kanaatimizce kanun koyucu bilinçli olarak yaş anlamında sınırlandırma yoluna gitmeyerek, kendini idare edememe halini vurgulamak istemiştir. Bu sebeple buradaki yaş deyiminden yaş küçüklüğünde anlaşılabilir yaş büyüklüğünde. Kanuni düzenlemede hastalık bakımından da herhangi bir sınırlandırılma yapılmadığından, hastalık deyiminden her türlü hastalık anlaşılabilir. Yaş ve hastalık yönünden ortak nokta şudur ki her iki halde de bu sebeplerin, mağduru kendini idare edemeyecek duruma getirmiş olması gerekmektedir. Terk suçunda mağdurun belirlenmesi için yaş, hastalık ve kendini idare edememe deyimlerinin anlaşılması gerekmektedir. Çalışmanın tanımlar başlığı altında bu deyimler detaylı şekilde açıklandığı için burada tekrarı yapılmayıp mağdura ilişkin genel kurallardan bahsedilecektir.

Mağdur, suç fiilinin hedefi olan ve bu fiil nedeniyle zarar gören birey olarak tanımlanır. Mağduriyet, doğrudan ve dolaylı mağduriyet olarak iki ana kategoriye ayrılabilir. Doğrudan mağduriyet suçun doğrudan hedefi olan ve fiziksel, psikolojik veya ekonomik zarar gören kişiyi ifade eder. Örneğin, gözetim ve koruma yükümlüsünün kendi haline terk ettiği mağdur. Dolaylı mağduriyet ise suçun dolaylı etkileri sonucunda zarar gören kişileri ifade eder.

Mağduriyet, bireyler üzerinde derin ve kalıcı psikolojik etkiler yaratabilir. Mağdurlar, suçun travmatik etkileri nedeniyle anksiyete, depresyon, post-travmatik stres bozukluğu gibi psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilirler. Psikolojik destek ve rehabilitasyon hizmetleri, mağdurların bu tür etkilerle başa çıkmalarına yardımcı olabilir (Çamaş ve Anayurt, 2022: 151). Sosyal açıdan bakıldığında, mağdurlar toplumsal damgalanma, ayrımcılık ve izolasyon gibi sorunlarla karşılaşabilirler. Suçun etkileri, mağdurların sosyal ilişkilerini ve toplumsal rollerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, mağdurların sosyal destek ağları ve toplumsal entegrasyon süreçleri büyük önem taşır.

Modern ceza adaleti sistemlerinde, mağdur haklarının korunması ve mağdurların adli süreçte etkin bir şekilde temsil edilmesi önemli bir hedef haline gelmiştir. Mağdur hakları, mağdurların suç sonrası süreçte bilgilendirilmesi, korunması, tazminat taleplerinin karşılanması ve adli süreçlerde aktif rol almalarını kapsar (Seçkin, 2020: 664).

Mağdur haklarının korunması, uluslararası hukuk normları ve insan hakları belgelerinde de geniş bir yer bulmuştur. Örneğin: Birleşmiş Milletler Mağdur Hakları Bildirgesi (1985): Bu bildirge, suç mağdurlarının haklarını tanıyan ve koruyan ilk uluslararası belgedir. Bildirge, mağdurların adli süreçlerde bilgilendirilmesi, korunması ve tazmin edilmesi gibi birçok hakkı güvence altına alır (Doğan, 2013: 1029). Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: Bu sözleşme, mağdurların temel insan haklarını koruma altına alır ve mağdurların adli süreçlerde adil bir şekilde temsil edilmesini sağlar.

Özetle mağdur kavramı, bir suçun işlenmesi sonucunda zarar gören bireyi ifade eder ve ceza hukukunun temel unsurlarından biridir. Mağduriyetin psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutları dikkate alınmalı ve mağdurların hakları korunmalıdır. Uluslararası hukuk normları ve insan hakları belgeleri, mağdur haklarının tanınması ve korunması konusunda önemli düzenlemeler içermektedir (Kafes, 2011: 156). Mağdur haklarının korunması ve mağduriyetin giderilmesi, adaletin sağlanması ve toplumsal uyum açısından büyük önem taşır.

Sonuç olarak terk suçunda herkes mağdur olamayacak yasal düzenlemede yer verilen şartların mağdur bakımından gerçekleşmesi gerekecektir. Bu yüzden terk suçu tıpkı faillik gibi mağdurluk bakımından da özgü suç niteliği göstermektedir. Mağdurun öncelikle kendini idare edemeyecek vaziyette olması gerekmektedir. Ancak buradan herhangi bir sebeple kendini idare edemeyecek vaziyette olan herkesin mağdur olabileceği sonucuna varılmamalıdır. Zira ancak yaşı ve hastalığı sebebi ile kendini idare edemeyecek vaziyetteki kişiler bu suçta mağdur olabilir. Yasal düzenlemede yaş yahut hastalık deyiminden söz edilmiş, ancak bu deyimlerin sınırları çizilmemiştir. Bu sebeple kanaatimizce yaş deyimini ile sadece yaş küçüklüğünün anlaşılması gerekmektedir. Yaş büyüklüğünden kaynaklı olarak kendini idare edememe hallerinin de anlaşılabilmesi kanaatindeyiz. Aynı şekilde yasa koyucu hastalık deyiminin de sınırlarını çizmediği için her türlü hastalığa bağlı kendini idare edememe durumunun mağdurluğa sebep olabileceği kanaatindeyiz.

2.3.1.3. Fiil

Hukukta “fiil” kavramı, bir kişinin hukuki sonuç doğuran eylem veya davranışlarını ifade eder. Fiil, hukukun çeşitli dallarında farklı anlam ve öneme sahip olabilir, ancak genel olarak fiil, bireyin iradi olarak gerçekleştirdiği ve hukuki sonuçlar doğuran her türlü davranış olarak kabul edilir. Fiil kavramı, ceza hukuku, medeni hukuk, idare hukuku ve diğer hukuk dallarında merkezi bir rol oynar. Fiil kavramını detaylı bir şekilde ele almakta fayda görmekteyiz.

Fiil, hukuki bir sonuç doğuran, insan iradesine dayalı bir davranış olarak tanımlanır. Fiilin hukuki anlamda geçerli olabilmesi için belirli unsurları taşıması gerekmektedir. İlk olarak, irade unsuru fiilin gerçekleşmesinde temel bir şarttır. Fiilin gerçekleştirilmesi, bireyin bilinçli ve iradi bir kararı sonucunda olmalıdır. Bu, kişinin davranışını kendi isteği ve bilinciyle yapması anlamına gelir. İrade dışı gerçekleşen davranışlar, örneğin refleks hareketler, hukuki fiil olarak kabul edilmez çünkü bunlar bireyin bilinçli bir kararı sonucunda gerçekleşmez (Kurtulan, 2017: 504). İkinci olarak, davranış unsuru fiilin dış dünyada gözlemlenebilir bir davranış şeklinde tezahür etmesini gerektirir. Bu davranış, aktif bir eylem olarak (örneğin, bir sözleşmenin imzalanması, bir malın teslimi) ya da pasif bir duruş olarak (örneğin, yardım etme yükümlülüğüne aykırı olarak yardım etmeme, bir borcun ödenmemesi) ortaya çıkabilir (Kurban, 2019: 448). Davranışın gözlemlenebilir ve dış dünyada somut bir etkisi olması, fiilin hukuki sonuç doğurabilmesi için zorunludur. Son olarak, hukuki sonuç unsuru fiilin hukuk düzeni tarafından tanınan ve belirli sonuçlar doğuran bir eylem olmasını ifade eder. Bu

sonuçlar, hak ve yükümlülüklerin doğmasına, değişmesine veya sona ermesine neden olabilir. Örneğin, bir szleişmenin imzalanmasıyla taraflar arasında yeni haklar ve ykmllkler doğar, bir borcun ödenmesiyle borç sona erer. Hukuki sonuç unsuru, fiilin hukuk düzeninde bir değişiklik yaratmasını ve hukuki ilişkileri etkilemesini gerektirir. Bu üç unsurun bir araya gelmesi, bir davranışın hukuki fiil olarak kabul edilmesi ve hukuki sonuç doğurması için şarttır (Göktürk, 2016: 450).

Ceza hukukunda fiilin geçerli olabilmesi için hareket, netice ve nedensellik bağı unsurlarını taşıması gerekmektedir. İnsan iradesinin dış dünyadaki yansımına hareket denilebilir. Ceza hukukunda bu hareketin dış dünyada meydana getirmiş olduğu değişikliğe ise netice denilebilir. Hareket ile meydana gelen netice arasındaki bağı da nedensellik bağı olarak tanımlayabiliriz. Ceza hukuku yönünden önem taşıyan hareket, kanunun suç saydığı bir neticeye sebep olan harekettir.

Terk suçunun maddi unsurunu oluşturan hareket, “kendi haline terk etmek” fiilidir. Kendi haline terk etme fiili, mağdurun yerinin değiştirilmesi suretiyle gerçekleşmiş olabileceği gibi mağdurun bulunduğu yerden ayrılmak şeklinde de gerçekleşmiş olabilir.

İcrai hareketler bireyin aktif olarak gerçekleştirdiği davranışları ifade eder. Bu tür fiiller, bireyin iradi olarak yaptığı ve dış dünyada gözlemlenebilir sonuçlar doğuran eylemlerden oluşur. Örneğin, bir mal satışının gerçekleştirilmesi, bir szleişmenin imzalanması veya bir suçun işlenmesi icrai hareketlere örnek teşkil eder. Bu tür fiiller, bireyin aktif katılımını ve iradi bir eylemi içerir, dolayısıyla hukuki sonuçlar doğurur. İhmali hareket ise bireyin yapması gereken bir davranışı yapmaması, yani bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumudur. İhmali fiiller, bireyin belirli bir eylemi gerçekleştirmemesi sonucu ortaya çıkar ve bu durum hukuki sonuçlar doğurabilir. Örneğin, bir doktorun acil durumda hastaya müdahale etmemesi veya bir kişinin vergi beyannamesini zamanında vermemesi ihmali fiil olarak kabul edilir. Bu tür fiiller, bireyin pasif kalması ve yükümlülüklerini ihmal etmesi sonucunda hukuki sorumluluk doğurur (Kurtulan, 2017: 504).

TCK m.97’nin gerekçesinde de belirtildiği üzere bu suç icrai ve ihmali hareketle işlenebilir nitelik taşımaktadır. Annenin yeni doğmuş bebeğini cami avlusuna götürülüp bırakması icrai davranışa örnek teşkil ederken annenin bebeğini evde kendi haline terk ederek tatile çıkması ihmali davranışa örnek teşkil edecektir. Kanun koyucu icrai yahut ihmali hareketle kendi haline terk etme fiilinin gerçekleşmesiyle bir zararın meydana gelmiş olmasını

şart kılmadığı için bu suç tehlike suçudur. Tehlike suç tiplerinde, korunan menfaatin tehdit edilmesi dahi suçun tamamlanmış sayılması için yeterlidir. Tehlike suçları da kendi içerisinde, somut tehlike suçları ve soyut tehlike suçları şeklinde sınıflandırılır. Somut tehlike suçlarında tehlikenin var olması, gerçek olması gerekir. Soyut tehlike suçlarında ise somut bir tehlikenin varlığı aranmaz hareketin gerçekleşmesi yeterlidir (Demirbaş, 2018: 250).

Öğretide terk suçunun soyut tehlike suçu mu, yoksa somut tehlike suçu niteliğinde mi olduğu yönünde fikir birliği yoktur. Kimi yazarlar terkin neticesinde hayati bir tehlikenin varlığının gerektiğini bu tehlikenin olmaması halinde terk suçunun oluşmayacağını savunmaktadır (Tezcan vd., 2017: 311). Kimi yazarlar ise mağdurun bir tehlikeye maruz kalacak koşulda terki halinde suçun oluşacağı görüşündedir (Yaşar vd., 2014: 3224). Kanaatimiz terk suçunun soyut tehlike suçu niteliğinde olduğudur. Zira kanun metninde somut tehlike suçlarında kullanılan bir ifadeye rastlanmamaktadır. Terk suçunun soyut tehlike suçu niteliği taşıması halinde, kanuni düzenlemedeki fiillerin icrası yeterli olacak, ayrıca gerçek bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin incelenmesi yapılmayacaktır (Özgenç, 2024: 205).

Ceza hukukunda fiil, suç teşkil eden davranış olarak tanımlanır. Ceza hukuku, belirli fiillerin suç olarak tanımlandığı ve bu fiilleri işleyen kişilere cezai yaptırımların uygulandığı bir hukuk dalıdır. Ceza hukukunda fiilin unsurları üç ana başlık altında incelenir: maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık. Maddi unsur, suçun gerçekleşmesi için gerekli olan fiziksel davranış veya eylemdir. Bu unsur, suçun somut bir şekilde dış dünyada tezahür etmesini ifade eder (Önay ve Ok, 2023: 1389). Örneğin, bir kimseyi öldürmek amacıyla silah kullanmak, maddi unsurun bir örneğidir. Burada, suçun oluşabilmesi için fiziksel bir eylemin varlığı şarttır. Manevi unsur ise, fiilin hukuka aykırılığı bilinci ve iradesidir. Bu unsur, suçun işlenmesi sırasında failin zihniyetini ve niyetini ifade eder. Manevi unsur, kast veya taksir şeklinde olabilir. Kast, fiilin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir; fail, suçun sonuçlarını öngörür ve bu sonuca ulaşmayı arzu eder (Dursun ve Bozbayındır, 2016: 90). Örneğin, bir kişiyi kasıtlı olarak öldürmek, kastın bir örneğidir. Taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak fiilin işlenmesidir; fail, suçun sonuçlarını öngörebilecek durumda olmasına rağmen gerekli dikkat ve özeni göstermemiştir. Örneğin, trafik kurallarına uymayarak kazaya sebebiyet vermek, taksirin bir örneğidir. Son olarak hukuka aykırılık, fiilin hukuk düzenine aykırı olmasını gerektirir. Bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için hukuka aykırı olması şarttır. Hukuka uygunluk nedenleri mevcut olmadığında, fiil hukuka aykırı kabul edilir. Hukuka uygunluk nedenleri, fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldıran durumlardır. Örneğin, meşru

savunma, zorda kalma (zorunluluk hali) gibi durumlar, fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırabilir. Meşru savunma, bir kimsenin kendisine veya başkasına yönelik haksız bir saldırıyı defetmek için yaptığı savunmadır ve bu durumda işlenen fiil hukuka uygun kabul edilir. Zorda kalma ise, kişinin kendisine veya başkasına yönelik bir tehlikeden kurtulmak için zorunlu olarak işlediği fiildir ve bu durumda da hukuka aykırılık ortadan kalkar (Kurtulan, 2017: 504).

Her ne kadar çalışma konumuz ile bağlantısı olmasa da fiil kavramının daha iyi anlaşılması amacı ile Medeni Hukukta fiil kavramını anlatmakta fayda görmekteyiz. Medeni hukukta fiil, bireylerin hukuki ilişkilerini ve haklarını düzenleyen eylemler olarak tanımlanır. Medeni hukukta fiil, genellikle hukuki işlemler ve haksız fiiller olarak iki ana kategoriye ayrılır. Hukuki işlemler, bireylerin hak ve yükümlülüklerini belirli bir amaca yönelik olarak düzenleyen irade beyanlarıdır. Bu işlemler, tarafların iradelerini hukuki sonuç doğuracak şekilde açıklamalarıyla gerçekleşir. Örneğin, bir sözleşmenin yapılması, tarafların karşılıklı olarak belirli bir konuda anlaşarak hak ve yükümlülüklerini düzenlemeleri anlamına gelir. Aynı şekilde, bir vasiyetname düzenlenmesi, bireyin ölümünden sonra malvarlığının nasıl dağıtılacağını belirleyen irade beyanıdır. Hukuki işlemler, tarafların özgür iradeleriyle yaptığı ve hukuk düzenince tanınan eylemler olup, hukuki sonuçlar doğurur ve bireylerin haklarını ve yükümlülüklerini belirler (Kurtulan, 2017: 504). Haksız fiiller ise hukuka aykırı olarak başkalarına zarar veren eylemlerden oluşur. Bu tür fiiller, bireylerin başkalarına yönelik hukuka aykırı davranışları sonucunda ortaya çıkar ve zarar gören tarafın zararının tazmin edilmesi yükümlülüğünü doğurur. Örneğin, bir kişinin malına zarar vermek, bu malın değerini düşürmek veya kullanılamaz hale getirmek haksız fiil olarak kabul edilir. Aynı şekilde, kişilik haklarını ihlal etmek, bir bireyin onuruna, şerefine veya özel hayatına yönelik haksız saldırılar yapmak da haksız fiiller arasında yer alır. Haksız fiiller sonucunda, zarar gören tarafın uğradığı maddi veya manevi zararların tazmin edilmesi için hukuki süreçler başlatılır ve zarar veren kişi, bu zararları karşılamakla yükümlü olur (Uyumaz, 2023: 546). Ceza Hukukunda olduğu gibi Medeni hukukta da hukuki işlemler ve haksız fiiller, bireylerin haklarını koruma ve düzenleme açısından büyük öneme sahiptir. Hukuki işlemler, bireylerin iradeleri doğrultusunda hak ve yükümlülüklerini belirlerken, haksız fiiller, hukuka aykırı eylemler sonucunda doğan zararların tazmin edilmesini sağlar. Bu iki kategori, medeni hukuk düzeninde bireylerin hak ve yükümlülüklerinin korunması ve adaletin sağlanması için temel taşlar olarak kabul edilir (Koşar, 2020: 1473).

Fiilin hukuki sonuçları, fiilin türüne ve niteliğine göre değişiklik gösterir. Hukuki

sonuçlar, hak ve yükümlülüklerin doğmasına, değişmesine veya sona ermesine neden olabilir. Bu sonuçlar, bireylerin ve kurumların hukuki ilişkilerini ve sorumluluklarını belirler. Szleişme yapma, taraflar arasında belirli hak ve yükümlülüklerin doğmasına neden olur. Örneğin, bir kiralama szleişmesi yapıldığında, kiraya veren taraf belirli bir bedel karşılığında mülkiyetini kiracının kullanımına sunar, kiracı ise belirli bir bedeli ödemeyi taahhüt eder. Bu tür szleişmeler, tarafların karşılıklı olarak belirli ykmllkler üstlenmesini ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlar. Szleişme hükümlerine uyulmaması durumunda, taraflar hukuki yollara başvurarak haklarını talep edebilirler. Ceza hukuku bakımından ise suç işleme, failin cezai sorumluluğunu doğurur ve cezai yaptırımların uygulanmasına neden olur. Bir suç işlendiğinde, bu eylem ceza kanunlarına aykırı olduğu için fail hakkında cezai kovuşturma başlatılır. Mahkeme, suçun niteliğine ve failin durumuna göre hapis cezası, para cezası gibi çeşitli cezai yaptırımlar uygulayabilir. Ayrıca, suç işleyen kişinin siciline bu suç işlenmiş olarak kaydedilir ve bu durum, kişinin gelecekteki hukuki durumunu ve haklarını etkileyebilir. Suçun mağduru olan kişi veya kişiler ise, ayrıca tazminat talep edebilirler (Yıldız, 2021: 1478).

Sonuç olarak fiil kavramı, hukukun temel unsurlarından biridir ve bireylerin hukuki ilişkilerini, hak ve yükümlülüklerini belirler. Fiilin hukuki geçerliliği, irade, davranış ve hukuki sonuç unsurlarına bağlıdır. Ceza hukuku, medeni hukuk ve idare hukuku gibi farklı hukuk dallarında fiil kavramı, belirli kriterler ve unsurlar çerçevesinde değerlendirilir. Fiilin hukuki sonuçları, bireylerin hak ve yükümlülüklerini doğrudan etkiler ve hukuk düzeninin işleyişinde merkezi bir rol oynar. Bu nedenle, fiil kavramının doğru anlaşılması ve uygulanması, hukukun temel prensipleri ve adaletin sağlanması açısından büyük önem taşır. Terk suçunda fiili ele aldığımızda terk suçunu meydana getiren fiilin kendi haline terk edilme davranışı olduğu söylenebilir. Kendi haline terkten kastedilen yükümlülükleri olan failin mağdurla ilişkisini keserek onu bırakmasıdır. Failin terk ettiği mağduru bir başkasının görmesini bekleyince terki geekleştirmesi durumunda mağdurla ilişkisi kesilmiş olmayacağından kendi haline terk fiili geekleşmemiş, dolayısıyla suçta oluşmamış olacaktır. Kendi haline terk fiili icrai davranışla geekleştirileceği gibi ihmali davranışla da geekleşmiş olabilir. Kendi haline terkin geekleştiği yerin kanunen bir önemi yoktur. Ayrıca terkin uzun ya da kısa zaman aralığı içerisinde olması açısından da herhangi bir fark yoktur. Ancak geçirilen bu zaman aralığının suçun mağduru için tehlike teşkil edecek bir aralıkta olması gerekmektedir. Yine söylenebilir ki terk suçu kesintisiz suç niteliğinden dolayı terk eyleminin belli bir süre devam etmiş olması

gerekmektedir. Terk suçunun diğerk bir özelliğı tehlike suçu olmasıdır. Bu özelliğinden bahisle terk suçunun oluşması için bir zararın meydana gelmesi gerekmemektedir.

2.3.1.4. Suçun Konusu

Hukukta “suçun konusu” kavramı, suçun yöneldiğı ve hukuki olarak korunan menfaat veya değeri ifade eder. Suçun konusu, suç teşkil eden fiilin doğrudan etkilediğı ve zarar verdiği varlık ya da değer olarak tanımlanabilir. Bu kavram, suçun oluşumunu, niteliğini ve hukuki değerlendirmesini belirlemede temel bir rol oynar. Suçun konusu, genellikle ceza hukukunda suçun tanımını yaparken ve suçun unsurlarını belirlerken dikkate alınan bir unsurdur.

Manevi Değerler kapsamında yer alan suçlar, bireylerin manevi varlıklarını koruma amacı taşır. Bu bağlamda, hakaret suçu ve tehdit suçu önemli örneklerdir. Kişiler ve Onların Hakları kategorisinde yer alan suçlar, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruma amacı güder. Bu bağlamda, adam öldürme (kasten öldürme) suçu ve kasten yaralama suçu öne çıkan örneklerdir (Bayraktar, 2013: 78). Adam öldürme (kasten öldürme) suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesinde düzenlenmiş olup, bir insanın yaşam hakkına yönelik kasten yapılan bir saldırdır. Bu suçu işleyen kişi, mağdurun hayatına son vermek amacıyla bilerek ve isteyerek hareket eder. Kasten öldürme suçunda suçun konusu, mağdurun yaşam hakkıdır. Korunan hukuki menfaat ise, bireyin yaşamı ve vücut bütünlüğüdür. Örneğin, bir kişinin başka bir kişiyi öldürmek amacıyla silahla ateş etmesi, kasten öldürme suçunun tipik bir örneğidir. Bu durumda mağdurun yaşam hakkı ihlal edilmiştir ve ceza hukukunun temel amacı, bu hakkın korunmasını sağlamaktır. Kasten öldürme suçu, ceza hukuku açısından en ağır suçlardan biri olup, failin kasten hareket etmesi nedeniyle ağır cezalar öngörülmüştür (Akbulut, 2020: 165). Kasten yaralama suçu ise Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinde düzenlenmiştir. Bu suç, bir kişinin vücut dokunulmazlığına ve sağlığına yönelik kasten yapılan bir saldırdır. Fail, mağdurun vücuduna zarar vermek amacıyla bilerek ve isteyerek hareket eder. Kasten yaralama suçunda suçun konusu, mağdurun vücut bütünlüğüdür. Korunan hukuki menfaat ise, bireyin fiziksel sağlığıdır. Örneğin, bir kişinin başka bir kişiyi yumruklayarak yaralaması, kasten yaralama suçunun tipik bir örneğidir. Bu durumda mağdurun vücut bütünlüğü ihlal edilmiştir ve ceza hukukunun temel amacı, bu hakkın korunmasını sağlamaktır. Kasten yaralama suçu, mağdurun fiziksel sağlığına yönelik bir tehdit oluşturduğu için ceza hukuku kapsamında ciddi bir suç olarak değerlendirilir ve failin kasten hareket etmesi nedeniyle belirli cezalar öngörülmüştür (Gökçen ve Balcı, 2016: 412). Her iki suç türünde de bireylerin temel haklarının korunması esastır. Kasten öldürme suçu, mağdurun yaşam hakkına son verilmesiyle

sonuçlanırken, kasten yaralama suçu, mağdurun fiziksel sağlığına zarar verilmesiyle sonuçlanır. Bu suçlar, bireylerin en temel haklarından olan yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünün korunması amacını taşır. Ceza hukuku, bu tür suçların tanımlanması ve cezalandırılması yoluyla bireylerin temel haklarını korumayı hedefler. Suçun konusu olan kişisel hakların doğru bir şekilde belirlenmesi, hukuki değerlendirmelerin isabetli yapılabilmesi ve adaletin sağlanması açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, ceza hukuku literatüründe ve yargı kararlarında suçun konusu ayrıntılı bir şekilde ele alınmakta ve değerlendirilmektedir.

Terk suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesinde düzenlenmiştir. Bu suç, bakım ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kişinin, kendini idame ettiremeyecek durumda olan birini, çaresiz durumda terk etmesi suretiyle işlenir. Terk suçu, mağdurun bakım ve gözetim ihtiyacını karşılayamamasına ve bu nedenle tehlikeli bir duruma düşmesine neden olur. Suçun konusu, mağdurun güvenliği ve sağlığıdır. Örneğin, bir anne veya babanın, küçük yaşta olan çocuğunu evde yalnız bırakarak terk etmesi ya da bir kişinin, yaşlı ve bakıma muhtaç bir aile bireyini terk etmesi, terk suçunun tipik örnekleridir. Bu tür eylemler, mağdurun yaşamını ve sağlığını ciddi şekilde tehlikeye atabilir. Korunan hukuki menfaat, toplumun genel güvenliği ve kamusal düzenin korunmasıdır (Çakmut, 2007: 76).

2.3.2. Suçun Manevi Unsurları

Suçun manevi unsurları, bir kişinin belirli bir suçu işlemesi sırasında sahip olduğu zihinsel durumu ve niyeti ifade eder. Ceza hukukunda, bir eylemin suç olarak nitelendirilebilmesi için sadece fiilin (hareketin) gerçekleşmiş olması yeterli değildir; aynı zamanda failin bu fiili işlerken sahip olduğu kast veya taksir gibi zihinsel durum da önemlidir. Manevi unsurlar, suçun oluşumunda belirleyici rol oynar ve cezanın belirlenmesinde etkili olur (Karakehya ve Usluadam, 2015: 24).

2.3.2.1. Kast

Kast, ceza hukukunda suçun manevi unsurlarından biri olup, failin belirli bir fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesini ifade eder. Kast, bir suçun oluşabilmesi için gerekli olan subjektif (manevi) şartlardan biridir ve failin iradesi ile fiil arasındaki ilişkiyi belirler. Kast, failin zihinsel durumu ve niyeti hakkında bilgi verir ve suçun hukuki niteliğini belirlemede önemli rol oynar. Bu tanım, failin hem gerçekleştirdiği fiili hem de bu fiilin doğuracağı hukuki sonuçları bilmesi ve bu doğrultuda hareket etmesi gerektiğini vurgular. Kast, failin belirli bir suçu işleme iradesi ile şekillenir ve bu irade, suça yönelik bilinçli bir yönelimi gerektirir.

Kastın temel unsurlarından biri, failin gerçekleştirdiği fiilin suç teşkil ettiğini bilmesidir. Bu bilme unsuru, failin eyleminin hukuki ve fiili sonuçlarını kavramasını içerir. Fail, yaptığı eylemin hangi suç tipine girdiğini ve bu eylemin hukuki sonuçlarını öngörebilmelidir. Örneğin, bir kişinin başka bir kişiye zarar verme amacıyla saldırması durumunda, fail bu eyleminin “kasten yaralama” suçunu oluşturduğunu ve bu eylemin hukuki sonuçlarının neler olacağını bilmelidir (Göktürk, 2016: 450).

Kastın ikinci temel unsuru ise failin suç teşkil eden fiili gerçekleştirmeyi istemesidir. Bu isteme unsuru, failin belirli bir sonucu elde etme iradesini ve bu sonuca ulaşmak için bilinçli olarak hareket etme kararlılığını ifade eder. Fail, gerçekleştirmek istediği fiili açık bir şekilde hedeflemeli ve bu amaca yönelik olarak hareket etmelidir. Örneğin, bir kişinin karşısındaki kişiyi öldürme amacıyla silah kullanarak ateş etmesi, bu eylemin bilerek ve isteyerek gerçekleştirildiğini gösterir (Karakehya, 2007: 138).

TCK m.97 de düzenlenen terk suçu, kasten işlenebilen bir suç tipidir. Bu bağlamda failin, koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olduğu kişiyi, mağdurun içinde bulunduğu korunmaya muhtaç durumun bilincinde olarak ve sonuçlarını isteyerek ya da en azından kabullenerek terk etmesi gerekir. Kastın kanuni düzenlemedeki tüm unsurlara yönelik olması şarttır. Terk suçunda kastın varlığından bahsedebilmek için failin, mağdurun kendisinin koruma ve gözetimi altında olduğunu bilmesi gerekir. Ayrıca fail, mağdurun kendini idare edemeyecek vaziyette olduğunu ve mağduru tehlikeli bir durumda bıraktığını bilmelidir ve buna rağmen mağduru kendi haline terki istemelidir (Centel, Zafer, Çakmut, 2022: 214).

Bura da karıştırılmaması gereken husus, terk suçunda failin kastının mağdurun terki sebebiyle hastalanabileceğini, yaralanabileceğini yahut ölebileceğini kapsamaması gerektiğidir. Aksi halde failin doğrudan bu neticelere yönelik kastının varlığından bahsedilir ve duruma göre fail kasten yaralamadan veya kasten öldürmeden sorumlu tutulur.

Kastı doğrudan kast ve olası kast şeklinde incelersek; doğrudan kast, failin gerçekleştirdiği fiilin sonuçlarını kesin olarak bilmesi ve bu sonuçları doğrudan istemesi durumunda söz konusu olur. Fail, belirli bir sonucu elde etme amacıyla hareket eder ve bu sonuca ulaşmak için gereken tüm adımları bilinçli olarak atar (Karakehya, 2007: 138). Yargıtay kararlarında da bu değerlendirmeye paralel olarak, mağdurun durumunun bilindiği ve buna rağmen terk edildiği hallerde doğrudan kastın oluştuğu kabul edilmektedir. Yargıtay 2019 yılında verdiği bir kararda sanığın, özürlü çocuğunu evde tek başına bırakarak dışarıda uzun

süre zaman geçirmesi ve bu sürede çocuğun bakım ve gözetiminden sorumlu başka bir kişinin bulunmaması; mağdurun yaşamını idame ettirme kabiliyetinden yoksun olduğu sabitken, sanığın bu durumu bilmesine rağmen evden ayrılmasında terk suçunun manevi unsurunu oluşturduğuna karar vermiştir.²⁹

Olası kast ise failin gerçekleştirdiği fiilin sonuçlarını öngörmesine rağmen, bu sonuçları göze alarak hareket etmesi durumunda söz konusu olur. Fail, belirli bir sonucu doğrudan hedeflememekle birlikte, bu sonucun gerçekleşebileceğini kabul eder ve bu riski göze alır (Turinay, 2024: 88). Örneğin, kalabalık bir alanda rastgele ateş açan bir kişinin, birini yaralama veya öldürme olasılığını öngörmesi ve bu riski göze alarak hareket etmesi olası kasttır. Fail, belirli bir kişiyi hedef almaz ancak eylemi sonucunda birinin zarar görebileceğini öngörür ve bu durumu kabullenir. Terk suçunun olası kastla işlenip işlenemeyeceği konusunda öğretide iki farklı görüş bulunmaktadır. Terk suçunun olası kastla işlenebileceğini savunan yazarlar, mağdurun aciziyetinin açık olduğu hallerde failin bunu öngörmesine rağmen terk etmesini olası kast kapsamında değerlendirir (Yurtcan, 2020: 245). Örneğin, yaşlı ve hasta birinin dağ başında tek başına bırakılması gibi durumlarda fail, doğrudan kastla hareket etmese dahi, olası sonuçları öngörerek bu eylemi gerçekleştirdiği için sorumlu tutulabilir. Terk suçunun olası kastla işlenemeyeceğini savunan yazarlar ise terk suçunun yalnızca doğrudan kastla işlenebileceğini, çünkü suçun hukuki yapısının failin doğrudan istemesine dayalı olduğunu savunmaktadır (Özen, 2018: 198).

Bu görüş farklılıklarına rağmen, Yargıtay bazı kararlarında failin bilinçli ihmali durumlarında, doğrudan kastın yanı sıra olası kastın da değerlendirilebileceğine işaret etmektedir.³⁰

Kast, ceza hukukunda suçun manevi unsurunu belirlemede ve failin cezai sorumluluğunu tayin etmede kritik bir rol oynar. Bir suçun oluşabilmesi için sadece maddi unsurların (fiilin) gerçekleşmesi yeterli değildir; aynı zamanda failin bu fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirmiş olması, yani kastın varlığı da gereklidir. Kast, failin zihinsel durumu ve niyeti hakkında bilgi vererek, suçun hukuki niteliğini ve failin cezai sorumluluğunu belirlemede önemli bir kriter olarak karşımıza çıkar (Hacıoğlu ve Çiçek, 2023: 474).

Kastın varlığı veya yokluğu, suçun niteliğini doğrudan etkiler ve cezanın derecesini

²⁹ Y. 14.CD., 14.03.2019, E: 2018/2456, K: 2019/781.

³⁰ Y. 12.CD., 17.02.2010, E: 2019/4056, K: 2020/1251.

belirler. Örneğin, “kasten öldürme” suçunda doğrudan kastın varlığı, failin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasını gerektirir. Bu durumda, failin eylemi bilinçli ve kasıtlı olarak gerçekleştirdiği, yani belirli bir kişiyi öldürme amacıyla hareket ettiği kabul edilir. Failin niyeti, suçun en ağır haliyle değerlendirilmesine neden olur ve bu da cezai yaptırımın en üst seviyede uygulanmasını gerektirir. Diğer yandan, olası kastın varlığı durumunda ceza miktarında indirim yapılması söz konusu olabilir. Olası kastta, fail belirli bir sonucu doğrudan istememekle birlikte, bu sonucun gerçekleşebileceğini öngörüp, bu riski göze alarak hareket eder. Bu durum, failin eyleminin doğrudan ve bilinçli bir hedefe yönelik olmadığını, ancak yine de suç teşkil eden bir sonuç doğurabileceğini kabul ettiğini gösterir. Böylece, olası kast koşullarında failin cezai sorumluluğu, doğrudan kast durumuna göre daha hafifletici şekilde değerlendirilir. Kanaatimizce terk suçu için olası kast söz konusu olabilir. Terk ettiği çocuğunun sağlığının tehlikeye girebileceğini öngörmüş olan fail her ne kadar bunu istemiş olmasa da mağdurun sağlığının tehlikeye düşebileceğini göze alabildiği için kastın varlığından söz edilecektir.

Yargıtay 2017 tarihli kararında; araçla hastaneye giderken, aracı durdurup yolun karşısında doğum yapan ve canlı doğan bebeğin göbek kordonunu kopardıktan sonra olduğu yerde bırakıp tekrar araca binen sanığın, yükümlü olduğu bakım, koruma ve gözetime ilişkin icrai davranışları gerçekleştirmemesi sebebi ile öldürme suçunu ihmali davranışla işlediğine, TCK 83. madde uyarınca cezalandırılması gerektiğine hükmetmiştir. Olayda; nişanlısından hamile olan sanık, hamile kaldığını gizlemiştir. Sancılarının artması sonucu babasının kullandığı araçla hastaneye yola çıkmış, kısa süre sonra aracı durdurup aşağı inerek yolda doğum yapmış, canlı doğurduğu bebeğin göbek kordonunu koparttıktan sonra yenidoğan bebeği olduğu yerde bırakıp tekrar araca binmiş olay yerinden uzaklaşmıştır. Sanık hastanede de durumu saklamış ancak durumu fark eden doktor polise haber vermiştir. Bebek canlı olarak, çıplak, göbek bağı üzerinde ve yüzüstü yatar vaziyette jandarma görevlileri tarafından bulunmuş ve hastaneye götürüldüğü sırada ölmüştür. Kararda; canlı doğan ve yaşama kabiliyeti bulunan bebeğin, sanık tarafından öleceği bilindiği halde ölüm sonucunun gerçekleşmesi amacıyla doğduğu şekilde bırakıldığı ve ölümün bebeğin sağlığı açısından oluşan olumsuz koşullar nedeniyle gerçekleştiği için ayrıca olası kast hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Çalışmanın yukarı paragrafında da belirttiğimiz üzere sanığın kastı bu örnekte artık bebeğin yaralanacağını, hastalanacağını veya öleceğini kapsar nitelikte de olduğu için terk sorumluluk gerçekleşen neticeyi kapsayacak terk suçu oluşmayacaktır³¹.

Yargıtay CGK 2022 tarihli güncel kararında; mağdur çocuğu, maktul olan annesi ile ormana bırakıp giden ve maktul annenin ölümüne, mağdur çocuğun ise yaralanmasına sebep olan sanığın eyleminin, mağdur çocuk yönünden meydana gelen neticeye göre ihmal suretiyle işlenen neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunu oluşturacağına karar vermiştir. Olayda yasak ilişki yaşayan ve beraber kaçan sanık ve maktulle, maktulün küçük çocuğu da yanlarındadır. Sanık önce anneyi bayıltmış, sonra anne ile çocuğu ormanlık alana bırakıp ayrılmıştır. Ardından, bölgedeki avcılar maktulü ölü olarak, yanındaki çocuğu da donmak üzere terk edildikleri mevkide bulmuşlardır. Burada uyuşmazlık, sanığın mağdur çocuğa yönelik eyleminin ihmali davranışla kasten yaralama suçunu mu yoksa ihmal suretiyle kasten öldürme suçuna teşebbüsü mü oluşturduğunun belirlenmesine ilişkindir. Kararda; henüz 6 yaşında ve beden bakımından kendisin koruyamayacak durumda olan çocuğun, mevsim şartlarına göre soğuk hava koşullarında, ormanlık ve kırsal bir alanda, yanında baygın vaziyette bulunan annesi ile terk edildiği, ancak mağdur çocuğun ölmediği donmaya yakın derecede üşümüş vaziyette ormanda bulunduğu, adli muayene raporuna göre mağdur çocuğun hayati tehlike geçirmeyecek derecede bedensel ve ruhsal olarak yaralandığı, sanığın maktul ile oğlunu ormana terk edip gittiği sırada, maktulün ölü olduğunu bilip bilmediğine ,yanındaki çocuğun annesi veya çevredekiler tarafından kurtarılıp kurtarılamayacağını öngörüp öngörmediğine dair kesin bir delilin de ortaya konulamadığı, bu nedenle sanığın lehine yapılacak yorumla, mağdur çocuğun ölümüne terk edilmek suretiyle değil de, annesi veya bir başkası tarafından kurtarılabileceği ümidiyle terk edildiğinin kabulü gerektiği belirtilmiştir. İhmali davranışla kasten öldürmeye (m.83) teşebbüsten bahsedebilmek için, garantörlüğün bu terk eylemi öncesinde başladığının ispatı, yani sanığın maktulü terk etmeden önce öldürmesi, öldüğünü bilmesi ve mağdur çocuğa yönelik kastının ölümüne terk etmek olması gerektiği için bu hususların ispatlanamadığı gerekçesiyle, ihmal suretiyle kasten öldürmeye teşebbüsün kabul edilemeyeceği söylenmiştir. Dolayısıyla, olay yerinden ayrılamayacak kadar küçük çocuğu, soğuk kış günü ve yakınlarında yerleşim yeri bulunmayan ıssız ormanda terk eden sanığın eyleminin, ihmal suretiyle işlenen neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunu oluşturacağına karar verilmiştir³².

Öğretide Özgenç; bu olayda, terk suçunun işlenmiş olduğunu ve TCK m.97/2'ye göre cezalandırma yapılması gerektiği fikrindedir. Buna göre, sanığın mağdur çocuğa karşı, normal şartlar altında koruma ve gözetim yükümlülüğü olmamasına rağmen, terk eylemi öncesinde garantör anneyi öldürmesi nedeniyle, sanık mağdur çocuğa karşı yükümlülük altına girmiştir.

³² YCGK., 11.05.2022, E: 2020/382, K: 2022/345.

Küçük yaştaki bir çocuğu kış gününde ormanda terk eden kimse bunun sonucunda çocuğun hastalığa yakalanabileceğini, yaralanabileceğini veya ölebileceğini öngörür. Dolayısıyla bu olayda sanık olası kastla hareket etmiştir (Özgenç, 2021: 378). Sonuç olarak terk suretiyle mağdurun ölmesi hallerinde görüş farklılıklarının mevcut olduğu gözlemlenmektedir.

Ceza yargılamasında, yargıçlar olayın tüm koşullarını dikkate alarak failin kastını belirlemeye çalışırlar. Bu süreçte, yargıçlar çeşitli delilleri ve olayın tüm ayrıntılarını titizlikle değerlendirirler. Failin eylemini gerçekleştirme şekli, olayın gerçekleştiği koşullar, failin beyanları, tanık ifadeleri, olay yeri incelemeleri ve diğer maddi deliller, kastın tespit edilmesinde önemli rol oynar. Yargıçlar, bu delilleri hem objektif hem de subjektif kriterlere göre analiz ederler. Objektif kriterler, failin gerçekleştirdiği fiilin dış dünyadaki görünümünü ve bu fiilin meydana getirdiği sonuçları ifade eder. Örneğin, failin kullandığı araçlar, eylemin planlı olup olmadığı, olayın gerçekleşme süreci ve fiilin doğurduğu somut zararlar, objektif kriterler kapsamında değerlendirilir. Bir kişinin belirli bir hedefe yönelik olarak silah kullanması, fiilin planlı bir şekilde gerçekleştirildiğini ve belirli bir sonucu elde etmeyi amaçladığını gösterebilir (Çınar, 2023: 665). Subjektif kriterler ise failin zihinsel durumu ve niyetine odaklanır. Failin eylemi gerçekleştirme sırasındaki ruh hali, eylemi gerçekleştirme amacı, failin olay öncesi ve sonrasındaki davranışları, failin beyanları ve psikolojik durumu, subjektif kriterler kapsamında incelenir (Kaymaz, 2012: 167). Failin, suçu işleme niyeti, belirli bir sonuca ulaşma kararlılığı ve bu amaca yönelik bilinçli hareket etmesi, subjektif kriterler doğrultusunda analiz edilir. Örneğin, failin suçu işlerken söylediği sözler, suçu işleme nedeni ve olay sonrası gösterdiği pişmanlık veya pişmanlık göstermeme hali, failin niyetinin belirlenmesinde önemli ipuçları bulunabilir.

Yargıçlar, kastın varlığını tespit ederken, bu objektif ve subjektif kriterleri bütüncül bir yaklaşımla değerlendirirler. Olayın tüm koşulları incelenir ve delillerin birbiriyle uyumu ve tutarlılığı göz önünde bulundurularak, failin kastı hakkında bir sonuca varılır. Bu analiz, suçun hukuki niteliğinin doğru bir şekilde belirlenmesi ve adaletin sağlanması açısından büyük önem taşır. Ayrıca, yargıçlar, failin kastını değerlendirirken, failin hukuki bilgisinin düzeyini, sosyal ve kültürel arka planını, olayın meydana geldiği ortamı ve diğer ilgili faktörleri de dikkate alarak, adil ve doğru bir karar vermeye özen gösterirler (Karakehya, 2007: 138).

Sonuç olarak Terk suçunun manevi unsurunun “kast” tan oluştuğu söylenebilir. Kastın tipikliğin tüm unsurlarını bünyesinde barındırması gerekmektedir. Yani fail mağdurun kendini

idare edemeyecek vaziyette olduğunu ve kendisinin koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olduğunu bilmeli, buna rağmen mağduru tehlikeli bir durum da bırakmayı istemiş olmalıdır. Ancak failin kastı, mağdurun yaralanmasına veya onun ölümüne yönelik ise fail duruma göre yaralama veya öldürme suçlarından sorumlu tutulur. Burada önem arz eden nokta failin kastının mağdurun kendi haline terki sebebi ile hastalanabilmesi, yaralanabilmesi yahut ölebilmesini kapsamamış olması gerektiğidir. Bu gibi failin kastının yaralanmayı, hastalanmayı ve ölmeyi kapsamış olması hallerinde failin sorumluluğu TCK 97/2 de düzenlenen terk suçunun neticesi sebebi ile ağırlaşmış halinden olmayacaktır. Burada failin sorumluluğu doğrudan neticeyi kapsayacak ve duruma göre fail kasten yaralamadan veya kasten öldürmeden sorumlu olacaktır

2.3.2.2. Taksir

Çalışmamızın konusunu oluşturan, “Terk Suçu” her ne kadar taksir ile işlenemez bir suç olsa da çalışmadaki konu bütünlüğünün sağlanması adına bu bölümde taksir kavramı ele alınacaktır.

Taksir, ceza hukukunda suçun manevi unsurları arasında yer alan ve failin öngörmesi gereken sonuçları öngörmeyerek, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması sonucu suçun meydana gelmesi durumunu ifade eden bir kavramdır. Taksir, failin bilinçli olarak bir suça yönelmemesi, ancak gerekli dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle bu suçun meydana gelmesi anlamına gelir (Kan, 2023: 725). Taksir, ceza hukukunda failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda ortaya çıkan bir manevi unsur olarak tanımlanır. Bu yükümlülük, bireylerin belirli bir durumda makul ve sıradan bir insandan beklenen davranış standartlarını yerine getirmesini gerektirir (Apaydın, 2011: 114). Dikkat ve özen yükümlülüğü, yasalar ve toplumsal normlar çerçevesinde belirlenmiş kurallara ve normlara uygun hareket etmeyi, başkalarının hak ve güvenliğini korumayı içerir. Örneğin, bir sürücünün trafik kurallarına uyması, hız sınırlarına riayet etmesi ve dikkatli bir şekilde araç kullanması, dikkat ve özen yükümlülüğünün bir parçasıdır. Bu yükümlülüğün ihlali, dikkatsizlik, tedbirsizlik, özensizlik veya kurallara aykırı davranışlar sonucunda meydana gelebilir (Çiftçioğlu, 2013: 338). Dikkatsizlik, bireyin belirli bir durumda makul bir insandan beklenen dikkati göstermemesi durumudur ve genellikle anlık ve geçici bir hatadan kaynaklanır. Örneğin, bir sürücünün kısa bir süreliğine dikkatsizce cep telefonuna bakması ve bu sırada kaza yapması dikkatsizlik olarak değerlendirilebilir. Tedbirsizlik ise, bireyin belirli bir durumda alması gereken tedbirleri almaması veya yeterli özeni göstermemesi durumudur ve daha uzun süreli ve sistematik bir ihmali ifade eder (Bıyıklı, Işık ve Doğan, 2020: 35). Örneğin, bir inşaat

işçisinin güvenlik ekipmanı kullanmadan yüksek bir yerden çalışması ve düşerek yaralanması tedbirsizlik olarak nitelendirilebilir. Özensizlik ise, bireyin belirli bir durumda gereken özeni göstermemesi ve sorumluluklarını ihmal etmesi durumudur. Örneğin, bir doktorun ameliyat sırasında sterilizasyon kurallarına dikkat etmemesi ve hastanın enfeksiyon kapmasına sebep olması özensizlik olarak değerlendirilebilir (Sungur, 2019: 206). Kurallara aykırı davranış, bireyin belirli bir durumda yasal veya düzenleyici kurallara uymaması durumudur ve genellikle belirli bir düzeni veya güvenliğini sağlamak amacıyla konulmuş kuralların ihlal edilmesi sonucunda ortaya çıkar. Örneğin, bir sürücünün hız sınırlarını aşarak araç kullanması ve bu nedenle kazaya sebebiyet vermesi, kurallara aykırı davranışın bir sonucudur (Demirkasımoğlu, 2015: 156). Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın belirgin bir örneği, bir sürücünün hız sınırlarını aşarak veya trafik kurallarına uymayarak bir kazaya sebebiyet vermesidir. Bu durumda, sürücünün kendi güvenliğini ve diğer yol kullanıcılarının haklarını koruma amacı taşıyan dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal ettiği görülmektedir. Sürücü, anlık bir dikkatsizlikle hız sınırını aşmış olabilir veya sürekli olarak hız sınırlarını aşma alışkanlığına sahip olabilir, bu da tedbirsizlik olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, sürücünün genel olarak trafik kurallarına ve güvenlik önlemlerine yeterince özen göstermemesi özensizlik olarak nitelendirilebilir ve bilerek ve isteyerek trafik kurallarını ihlal ederek hız sınırlarını aşması kurallara aykırı davranışın bir sonucudur.

Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın belirgin bir örneği, terk suçuyla alakalı bir olayda görülebilir. Terk suçu, genellikle bir kimsenin koruma veya bakım yükümlülüğü altında bulunduğu bir kişiyi kendi haline bırakarak tehlikeye atması durumunda oluşur. Örneğin, bir ebeveynin küçük çocuğunu evde yalnız bırakması ve çocuğun bu süre zarfında ciddi bir kazaya maruz kalması, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın bir sonucudur. Burada ebeveyn, çocuğun güvenliğini sağlama yükümlülüğünü ihmal etmiş ve çocuğun korunmaya muhtaç olduğunu bilmesine rağmen gerekli tedbirleri almamıştır. Bu durum, öngörülebilir bir sonucun dikkatsizlik ve özensizlik nedeniyle gerçekleşmesine yol açar. Bu örnekte, ebeveynin küçük çocuğunu evde yalnız bırakması, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın belirgin bir örneğidir. Ebeveyn, çocuğun güvenliği için gerekli dikkat ve özeni göstermemiş ve çocuğun ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Bu durumda, ebeveynin dikkatsizlik, tedbirsizlik ve özensizlik nedeniyle meydana gelen öngörülebilir bir sonuçtan sorumlu olduğu görülmektedir (Yüzügöldü ve Ülküer, 2023: 21). Ancak burada her ne kadar dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket edilmiş ise de terk

suçunu taksirle işlenemeyeceğine dikkat edilmelidir.

Yine taksirin varlığı için, failin meydana gelen sonucu öngörebilme imkanına sahip olması gereklidir. Bu, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davrandığı takdirde sonucun önlenabilir olduğunu bilmesi anlamına gelir. Öngörülebilirlik, failin belirli bir durumda dikkatli ve özenli davranarak meydana gelebilecek olumsuz sonuçları önceden tahmin edebilmesi yeteneğini ifade eder. Ancak taksirli suçlarda, fail bu sonucu öngörmemiş ve gerekli tedbirleri almamıştır. Örneğin, bir inşaat işçisinin yüksek bir yerde çalışırken güvenlik önlemlerini ihmal etmesi durumunda, düşme riskini öngörmesi beklenir. Güvenlik ekipmanlarını kullanmaması veya yeterli güvenlik önlemlerini almaması, dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu öngörülebilir bir sonucun gerçekleşmesine yol açar. Bu durumda, işçinin düşmesi ve yaralanması, öngörülebilir bir sonucun dikkatsizlik nedeniyle meydana gelmesine örnektir (Çiftçioğlu, 2013: 338). Öngörülebilirlik, hukuki değerlendirmede önemli bir kavramdır çünkü failin cezai sorumluluğunu belirlemede kritik bir rol oynar. Failin belirli bir davranışın sonucunu öngörmesi, yani meydana gelebilecek zararı tahmin edebilmesi, ancak bu zararı önlemek için gerekli dikkat ve özeni göstermemesi, taksirli suçun oluşmasına neden olur. Örneğin, bir sürücünün hız sınırlarını aşarak trafik kazasına sebebiyet vermesi durumunda, sürücünün hızın artmasıyla kazanın gerçekleşme olasılığını öngörmesi beklenir. Ancak sürücü, bu olasılığı dikkate almayarak hız yapmaya devam etmiş ve kaza meydana gelmiştir. Bu da öngörülebilir bir sonucun dikkatsizlik nedeniyle gerçekleşmesine bir başka örnektir (Yıldız, 2021: 1478).

Bir başka örnekte, bir doktorun ameliyat sırasında sterilizasyon kurallarına uymaması sonucunda hastanın enfeksiyon kapması durumunda, doktorun bu tür bir dikkatsizliğin enfeksiyona yol açabileceğini öngörmesi beklenir. Ancak doktor, gerekli dikkat ve özeni göstermemiş ve sonuç olarak öngörülebilir bir zarar meydana gelmiştir. Bu tür durumlar, öngörülebilirliğin taksirli suçların değerlendirilmesinde ne kadar hayati bir unsur olduğunu gösterir (Can, 2011: 76).

Bir hemşirenin, yaşlı ve bakıma muhtaç bir hastayı hastane bahçesinde yalnız bırakması durumu, terk suçu ile alakalı bir örnek olarak ele alınabilir. Yaşlı ve hareket kabiliyeti sınırlı olan bir hasta, hastane bahçesinde yalnız bırakıldığında çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalabilir. Örneğin, hasta dengesini kaybedip düşebilir, kaybolabilir veya hava koşullarından olumsuz etkilenebilir. Hemşirenin bu tür tehlikeleri öngörmesi ve hastayı yalnız bırakmaması gerekmektedir. Bu durumda hemşire, hastanın güvenliği için dikkat ve özen yükümlülüğüne

sahiptir. Hemşire, hastanın yalnız bırakılması durumunda karşılaşılabileceği tehlikeleri öngörebilir ve bu tehlikeleri önlemek için gerekli tedbirleri almalıdır. Ancak hemşire, bu öngörülebilir tehlikeleri göz ardı etmiş ve hastayı korumasız bir şekilde yalnız bırakmıştır. Sonuç olarak, hasta düşüp yaralanabilir veya başka bir şekilde zarar görebilir. Bu durum, öngörülebilir bir zararın dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu meydana gelmesine örnektir (Bayer ve Çevik, 2019: 676).

Bilinçli taksir, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışının sonucunu öngörmesine rağmen, bu sonucu istememesi ancak bu sonucun meydana gelmesine sebebiyet vermesi durumunu ifade eder. Bu kavram, failin tehlikeli bir durum yaratma ihtimalini fark etmesine rağmen, bu durumu göz ardı ederek hareket etmeye devam etmesi ile karakterizedir. Fail, meydana gelebilecek olumsuz sonucun farkındadır ancak bu sonucun gerçekleşmeyeceğini umarak veya kendine aşırı güvenerek hareket eder. Bu nedenle, bilinçli taksir, failin özen yükümlülüğüne aykırı davranışının bilincinde olduğu bir durumu kapsar örneğin, bir bakıcının, yaşlı ve bakıma muhtaç bir kişiyi kısa bir süreliğine evde yalnız bırakıp markete gitmesi durumunda bilinçli taksirin varlığı söz konusu olabilir. Bakıcı, yaşlı kişinin kendi başına kalması durumunda düşme, yaralanma veya başka bir tehlikeye maruz kalma olasılığını öngörebilir. Ancak, bakıcı bu olası tehlikeleri bilmesine rağmen, yaşlı kişinin zarar görmeyeceğini umarak evden ayrılır. Sonuç olarak, yaşlı kişi evde yalnız kaldığında düşüp yaralanırsa, bakıcının bu davranışı bilinçli taksir kapsamında değerlendirilebilir. Burada bakıcı, dikkatsizlik ve özensizlikle hareket etmiş ve öngörebildiği olumsuz sonucun gerçekleşmesine sebebiyet vermiştir (Apaydın, 2011: 59).

Bilinçsiz taksir ise, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışının sonucunu öngörmemesi, ancak öngörmesi gereken bir durumda bu sonucun meydana gelmesidir. Bu durumda, fail, belirli bir durumda makul ve sıradan bir insandan beklenen dikkat ve özeni göstermediği için meydana gelebilecek zararı öngörememiştir. Bilinçsiz taksir, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne riayet etmemesi ve bu nedenle öngörmesi gereken bir tehlikeyi fark edememesi ile karakterizedir. Örneğin, bir ebeveynin, küçük çocuğunu evde yalnız bırakıp uzun süreliğine dışarı çıkması durumunda bilinçsiz taksir söz konusu olabilir. Ebeveyn, çocuğun evde yalnız kaldığında çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalabileceğini öngörememiştir. Çocuk, bu süre zarfında evdeki kesici aletlerle oynayarak kendine zarar verebilir veya elektrikli aletlere dokunarak yaralanabilir. Ebeveyn, dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmediği için bu tür tehlikeleri öngörememiştir. Sonuç olarak, çocuğun zarar görmesi durumunda,

ebeveynin davranışı bilinçsiz taksir kapsamında değerlendirilebilir. Burada ebeveyn, gerekli dikkat ve özeni göstermediği için öngörmesi gereken zararı öngörememiş ve bu nedenle çocuğun zarar görmesine sebebiyet vermiştir. Sayılan tüm bu örneklerde terk suçunun oluşmayacağına duruma göre taksirle yaralama suçunun meydana geleceği akıllardan çıkmamalıdır zira terk suçu taksirle işlenemez.

Sonuç olarak taksir, ceza hukukunda suçun manevi unsurlarından biri olarak, failin cezai sorumluluğunu belirlemede önemli bir rol oynar. Taksirli suçlarda, failin kasıtlı olarak hareket etmemesi, ancak gerekli dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle suçun meydana gelmesi dikkate alınır. Fail, belirli bir sonucun gerçekleşebileceğini öngörmemiş, fakat bu sonucu öngörmesi gereken bir durumda ihmal veya dikkatsizlik göstermiştir. Bu nedenle, taksirli suçlar genellikle kasıtlı suçlara göre daha hafif cezalarla cezalandırılır, çünkü failin niyeti, zarar verici bir sonuç yaratmak değildir; ancak ihmali veya dikkatsizliği, zararın ortaya çıkmasına neden olur (Çiftçioğlu, 2013: 338).

Yargılamada, yargıçlar failin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranıp davranmadığını, meydana gelen sonucun öngörülebilir olup olmadığını ve failin bu sonucu öngörüp öngörmediğini değerlendirirler. Bu değerlendirme sırasında, olayın tüm koşulları, failin davranışları, tanık ifadeleri ve diğer deliller dikkate alınır. Öngörülebilirlik, taksirli suçların belirlenmesinde kilit bir kavramdır; çünkü fail, belirli bir durumda makul bir insanın öngörebileceği bir sonucu öngörmemişse, bu durum taksir kapsamına girer (Apaydın, 2018: 476). Örneğin, bir sürücünün yorgun bir şekilde araç kullanarak dikkatsizlik sonucu kaza yapması durumunda, yargıç sürücünün dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranıp davranmadığını, yorgunluğun etkilerini ve kazanın öngörülebilir olup olmadığını değerlendirecektir. Sürücünün yorgun olmasına rağmen araç kullanmaya devam etmesi, dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal ettiği anlamına gelir ve bu durum bilinçsiz taksir olarak değerlendirilebilir. Yargıç, olayın tüm koşullarını, sürücünün yorgunluk belirtilerini fark edip fark etmediğini ve bu belirtilere rağmen araç kullanmaya devam etmesinin makul bir insanın davranış standartlarına aykırı olup olmadığını dikkate alarak karar verecektir (Apaydın, 2011: 114).

Ayrıca, yargılamada failin kişisel özellikleri, mesleki bilgisi ve deneyimi de göz önünde bulundurulur. Örneğin, bir doktorun, tıbbi müdahale sırasında gereken dikkat ve özeni göstermemesi sonucu bir hastanın zarar görmesi durumunda, yargıç doktorun mesleki bilgi ve

deneyimini, olayın koşullarını ve müdahalenin gerektirdiği dikkat ve özeni değerlendirir. Bu değerlendirmede, doktorun mesleki sorumluluklarını yerine getirip getirmediği, gerekli tedbirleri alıp almadığı ve hastanın zarar görmesini öngörüp öngörmediği incelenir (Değdaş, 2018: 65).

2.3.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun hukuka aykırılık unsuru, ceza hukukunda bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için taşınması gereken temel unsurlardan biridir. Hukuka aykırılık, bir davranışın mevcut hukuk düzenine, yani yasalar ve diğer hukuki normlara aykırı olmasını ifade eder. Bir fiilin suç sayılabilmesi için, sadece kanunda suç olarak tanımlanmış olması yeterli değildir; aynı zamanda hukuka aykırı olması gereklidir (Göktürk, 2016: 450). Hukuka aykırılık unsurunun kavramsal çerçevesi belirli ilke ve kurallarla sağlanmaktadır.

2.3.3.1. Kanunilik İlkesi

Ceza hukukunda kanunilik ilkesi, modern hukuk sistemlerinin temel taşlarından biri olup, “suç ve ceza ancak kanunla belirlenir” prensibini ifade eder. Bu ilke, yasallık ilkesi olarak da bilinir ve bireylerin hukuki güvenliğini sağlamayı, keyfî uygulamaların önüne geçmeyi amaçlar. Kanunilik ilkesi, ceza hukukunun temelini oluşturan dört ana başlık altında incelenebilir: suçların kanuniliği, cezaların kanuniliği, kıyas yasağı ve belirlilik ilkesi (Altındağ, 2019: 127).

Suçların kanuniliği ilkesi, bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için öncelikle kanunda açıkça tanımlanmış olması gerektiğini belirtir. Bu ilkeye göre, kanunda yer almayan bir fiil için kimse cezalandırılmaz. Örneğin, bir davranışın suç sayılabilmesi için, bu davranışın kanun metninde açıkça belirtilmiş ve suç olarak tanımlanmış olması gerekir. Bu durum, bireylerin hangi davranışların suç teşkil ettiğini önceden bilmelerini sağlar ve hukuki güvenlik ilkesini pekiştirir (Tulay, 2016: 2736).

Cezaların kanuniliği ilkesi, suçlara uygulanacak cezaların da kanunla belirlenmiş olması gerektiğini ifade eder. Bu ilkeye göre, bir suç için öngörülen ceza, kanunda açıkça belirtilmiş olmalıdır ve hâkimler, kanunda belirtilen ceza sınırları içinde hareket etmelidir. Böylece, ceza adaletinin keyfî ve sübjektif uygulamalardan korunması amaçlanır. Bu ilke, cezaların orantılı ve adil olmasını sağlamayı hedefler (Altındağ, 2019: 127).

Kanunilik ilkesinin bir diğer önemli unsuru kıyas yasağıdır. Kıyas yasağı, ceza

hukukunda, suç ve cezaların belirlenmesinde kıyas veya benzetme yoluyla hüküm verilemeyeceğini ifade eder. Yani, kanunda açıkça tanımlanmayan bir fiil, benzer bir fiile dayanarak suç sayılmamalıdır. Bu ilke, bireylerin hangi davranışların suç teşkil ettiğini önceden bilmelerini ve hukuki güvenliklerini korumalarını sağlar. Kıyas yasağı, ceza hukukunun öngörülebilirliğini ve belirliliğini artırır (Tulay, 2016: 2736).

Belirlilik ilkesi, kanunlarda suç ve cezaların açık, anlaşılır ve belirli bir şekilde tanımlanmasını gerektirir. Bu ilkeye göre, kanun metinleri, bireylerin hangi davranışların suç teşkil ettiğini ve hangi cezaların uygulanacağını açıkça anlayabileceği şekilde düzenlenmelidir. Belirsiz ve muğlak ifadeler, hukuki güvenliği zedeleyebilir ve keyfi uygulamalara yol açabilir. Belirlilik ilkesi, bireylerin hukuk kurallarına uygun davranabilmeleri için gerekli olan açık ve anlaşılır düzenlemeleri içerir. Kanunilik ilkesi, ceza hukukunun temel prensiplerinden biridir ve suç ve cezaların belirlenmesinde hukuki güvenliği sağlamayı amaçlar. Bu ilke, suçların ve cezaların kanunla belirlenmesini, kıyas yasağını ve belirlilik ilkesini içerir. Kanunilik ilkesi, bireylerin hangi davranışların suç teşkil ettiğini önceden bilmelerini ve hukuki güvenliklerini korumalarını sağlar. Ayrıca, bir fiilin suç sayılabilmesi için hem kanunda tanımlanmış olması hem de hukuka aykırı olması gereklidir. Hukuka aykırılık unsurunun değerlendirilmesinde, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı da dikkate alınır. Bu ilkeler, ceza hukukunun adil ve öngörülebilir bir şekilde uygulanmasını sağlar ve bireylerin hukuk düzenine güven duymalarını pekiştirir (Altındağ, 2019: 127).

2.3.3.2. Hukuka Aykırılık

Hukuka aykırılık, bir fiilin mevcut hukuk düzenine aykırı olması anlamına gelir. Bu, fiilin kanunlara, düzenlemelere ve genel hukuki normlara aykırı olmasını ifade eder. Hukuka aykırılık, ceza hukukunda suçun temel unsurlarından biri olarak kabul edilir ve suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesinden sonra değerlendirilir. Bir fiilin suç sayılabilmesi için, yalnızca kanunda suç olarak tanımlanmış olması yeterli değildir; aynı zamanda bu fiilin hukuka aykırı olması gerekmektedir (Göktürk, 2016: 450). Hukuka aykırılık, fiilin belirli bir hukuk normunu ihlal ettiğini ve böylece toplum düzeni, kamu güvenliği veya bireylerin hakları üzerinde olumsuz bir etki yarattığını gösterir. Bu bağlamda, hukuka aykırılık unsuru, suçun maddi unsurlarının (fiil, fail, mağdur, netice ve nedensellik bağı) gerçekleşmesinden sonra, fiilin hukuki normlarla çelişip çelişmediğini belirlemek amacıyla incelenir. Ancak, belirli durumlarda hukuka uygunluk nedenleri (meşru savunma, zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve görev gereği hareket etme gibi) fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldırabilir. Bu

nedenler mevcut olduğunda, fiil ilk bakışta hukuka aykırı gibi görünse de gerçekte hukuka uygun kabul edilir ve failin cezai sorumluluğu ortadan kalkar. Dolayısıyla, hukuka aykırılık unsurunun doğru bir şekilde değerlendirilmesi, adil ve hukuka uygun bir yargılama sürecinin temelini oluşturur.

2.3.3.3. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Hukuka uygunluk nedenleri, bir fiilin ilk bakışta hukuka aykırı gibi görünmesine rağmen belirli koşullar altında hukuka uygun kabul edilmesini sağlar ve bu durumlar fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldırır (Doğan, 2021: 238). Meşru savunma, zorunluluk hali, görev gereği hareket etme ve hakkın kullanılması gibi durumlar, hukuka uygunluk nedenleri arasında yer alır. Meşru savunma halinde, fail, kendisine veya başkasına yönelik haksız bir saldırıyı önlemek amacıyla hareket ettiğinde, bu durum hukuka uygun kabul edilir ve fiil hukuka aykırılıktan arındırılır. Bu durumda, saldırının devam ediyor olması, saldırının haksız olması ve savunmanın saldırıyla orantılı olması gerekmektedir (Demirel, 2020: 1523). Zorunluluk hali ise, failin kendisini veya başkasını ciddi ve yakın bir tehlikeden korumak amacıyla hareket etmesi durumunda ortaya çıkar ve bu fiil hukuka uygun kabul edilir. Zorunluluk halinde, tehlikenin gerçekleşme ihtimalinin yüksek olması ve başka bir kurtuluş yolunun bulunmaması gerekmektedir. Görev gereği hareket etme, bir kamu görevlisinin görevini yerine getirirken kanunların verdiği yetkiyi kullanması durumunu ifade eder; bu tür fiiller hukuka aykırı sayılmaz çünkü kamu görevlisi yasanın verdiği yetki çerçevesinde hareket etmektedir. Son olarak, hakkın kullanılması durumu, bir kişinin yasal olarak tanınmış bir hakkını kullanması anlamına gelir ve bu fiil hukuka uygunluk nedenlerinden biri olarak değerlendirilir. Örneğin, mülkiyet hakkını kullanarak bir kişinin kendi malını koruması hukuka uygun bir fiil olarak kabul edilir. Bu hukuka uygunluk nedenleri, ceza hukukunda bireylerin hak ve özgürlüklerini korumayı amaçlar ve adil bir yargılama sürecinin temel unsurlarından birini oluşturur (Kan, 2023: 368).

Hukuka aykırılık unsuru, ceza hukukunda suçun varlığını belirlemede kritik bir rol oynar. Bir fiilin suç sayılabilmesi için, sadece maddi unsurlarının gerçekleşmesi yeterli değildir; aynı zamanda bu fiilin hukuka aykırı olması gerekir. Hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde, fiilin hukuka aykırılığı ortadan kalkar ve failin cezai sorumluluğu doğmaz. Örneğin, bir doktorun acil bir durumda hastanın hayatını kurtarmak için yaptığı cerrahi müdahale, hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan "görev gereği hareket etme" kapsamında değerlendirilir ve bu nedenle hukuka aykırı sayılmaz (Göktürk, 2016: 450).

Terk suçunda hukuka uygunluk nedenlerinden mağdurun rızası bakımından, kendini idare edemeyecek durumda olan bir kimsenin hukuken geçerli rızasından söz edilemeyeceğinden dolayı mağdurun rızası hukuka uygunluk nedeni bu suç açısından meydana gelemeyecektir. Diğer hukuka uygunluk nedenlerinin terk suçu bakımından gerçekleşmesi muhtemel olmadığı için bu suç türü bakımından hukuka aykırılığın herhangi bir özellik arz etmediği kabul edilebilir.

Türk Ceza Kanunu'nda ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlerden bir kısmı hukuka uygunluk hali kabul edilirken bir kısmı ise kusurluluğu etkileyen sebepler olarak kabul edilebilir. Çalışmamızda anlatım bütünlüğünün sağlanması adına “kusurluluk” kavramını bu bölümde ele almakta fayda görmekteyiz. Kusuru failin elinde hukuka uygun davranma olanak ve imkanı var iken, hukuka uygun davranmayı seçmeyip hukuka aykırı bir davranışı gerçekleştirmesi neticesinde, seçmiş olduğu fiilin ona yüklenmesi ve bu yüzden failin kınanabilmesi şeklinde tanımlayabiliriz. Bundan sebep faile kusurun yüklenemediği hallerde cezai sorumluluğundan da bahsedilemeyecektir. Bunun için ise failin gerçekleştirmiş olduğu haksızlığın failin kusuru ile uyumlu olması gerekmekte, kusun haksızlığı kapsamış olması şarttır. Terk suçunda kusurluluk bakımından zorunluluk halini incelemeyi kayda değer görmekteyiz. Zorunluluk hali gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiilleri kapsar. (TCK m.25/2) Örnek vermek gerekirse bir kimse ekonomik nedenlerden dolayı mağdura yönelik koruma ve gözetim yükümlülüğünü yerine getiremiyorsa yahut bu yükümlülüğü yerine getirmiş olması halinde ağır ve muhakkak bir tehlikeyle karşı karşıya kalacak ve mağduru kendi haline terk etmeden bu tehlikende kurtulamayacak durumda ise zorunluluk halinden bahsedilecektir. Bu durumda fail bakımından bahsedilen bu olanaksızlık, koruma ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmede tek başına yeterli olmayacaktır aynı zamanda failin mağdur faydasına yardım talebinde bulunmasına da imkan olmayacaktır. Tabiki böyle bir durumda her somut olaya göre farklı değerlendirmeler yapılacaktır. Kendi haline terkin devletin bir kurumuna yapılması ile herhangi bir yerde yapılmış olması bambaşka hareketler olarak değerlendirilecektir. Örneğin deprem gibi bir felaket anında kendisini kurtarmak amacı ile panik ile çocuğunu evde bırakan ve dışarı çıkan kimse açısından zorunluluk hali kabul edilebilirken, kendi çocuğuna bazı ekonomik veyahut çevresel sebeplerden dolayı bakamayacağı için çocuğunu, herhangi bir yere

kendi haline bırakan ve çocuk için ayrıca yardım talebinde bulunma olanağı varken bu talepte bulunmayan kimse, TCK m.25/2’de zorunluluk hali için aranan “tehlikeye karşı başka suretle korunma olanağının bulunmaması” koşulunun gerçekleşmemesinden dolayı zorunluluk halinden faydalanamayacaktır. Sonuç olarak çok sınırlı bir çerçeve çizilerek terk suçunda zorunluluk halinin varlığından bahsedilebileceği kanaatindeyiz.

Bu anlatılanlarla beraber bazı hallerde koruma ve gözetim yükümlülüğü mutlak kılınmıştır burada failin yaşamı için tehlike arz eden haller dahi yükümlülüğün mutlak olmasına engel teşkil etmeyecektir. İşte bu hallerde zorunluluk hali söz konusu olmayacaktır. Salgın hastalıkta hastalarını terk eden doktorun zorunluluk halinden yararlanmayacağı bu duruma iyi bir örnek teşkil edecektir.

2.4. NETİCESİ SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ HALLER

Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlar Türk Ceza Kanunu’nun “Ceza Sorumluluğunun Esasları” başlığını taşıyan ikinci kitabında birinci bölümde “Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği, Kast ve Taksir” başlığı altında 23. madde ile düzenlenmiştir. Madde de “*Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi hâlinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.*” denilmektedir. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarda cezanın arttırılmasının sebebi olarak temel suçun aslında suçu ağırlaştıran neticenin gerçekleşmesi tehlikesini de barındırması gösterilmektedir (Hafizoğulları ve Özen, 2012: 306).

Kişi suç teşkil eden bir fiili işlerken, kastettiği neticeden daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmiş olabilir. Bu gibi durumlarda netice sebebiyle ağırlaştırılmış suç söz konusu olacaktır. Örneğin, yaralama amacı ile vurulan kişinin işitme kaybına uğraması halinde netice sebebiyle ağırlaştırılmış suç gündeme gelecektir. Yaralama fiili gerçekleştirilirken, genellikle bunun sonucunda ağır bir neticenin meydana gelebileceği düşünülür. Örneğin gözün, kulağın üzerine sert bir biçimde vuran kişi, bu yumruk neticesinde mağdurun görme veya işitme yeteneğini yitirebileceği olasılığını göz önünde bulundurur. Ağır neticenin ortaya çıkacağının bu şekilde öngörüldüğü durumlarda, meydana gelen ağır netice açısından fail olası kastla hareket etmektedir. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarda, suçun oluşması için aranan neticeden başka daha ağır bir netice meydana gelmiş olmalıdır. Bu suçlarda failin gerçekleştirmek istediği neticeye ek olarak başka bir neticenin de meydana gelmiş olması gerekmektedir. Bu sebeple neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış bir suç tipinin söz konusu olması için bazı şartların varlığı

gerekmektedir. Öncelikle kanunda bu suçun cezalandırılacağına ilişkin bir düzenlemenin varlığı şarttır (Hakeri, 2016: 286). Ayrıca failin gerçekleşmesini istediği neticenin de ona bağlı olarak ortaya çıkan ağır neticenin de ya da başka neticenin de yine kanunda belirtilmiş olması gerekmektedir. Bu iki netice arasında illiyet bağının olması da gerekmektedir. Failin gerçekleşmesini istediği fiile yönelik kastının varlığı da olması gereken diğer bir şarttır. Burada önemli olan nokta şudur ki ilk netice bakımından failin kastı aranırken, daha ağır yahut farklı netice bakımından failin en azından taksiri gerekmektedir. Eğer fail daha ağır yahut farklı netice bakımından kasten hareket etmiş ise, bu neticeler üzerinde doğrudan sorumluluğu doğacaktır. Failin kasten gerçekleştirdiği bu fiili sonucu ayrıca daha ağır yahut farklı bir neticenin meydana gelmesi gerekmektedir. Gerçekleşen neticelerin ise aynı kişi üzerinde işlenmiş olmalıdır. Gerçekleşen neticelerin farklı kişiler üzerinde etki etmesi durumunda bu suç tipinin varlığından bahsedilemeyecektir.

Terk suçunu düzenleyen TCK m. 97/2, terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunacağı şeklinde düzenlenmiştir. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda çoğunlukla kast- taksir kombinasyonu görülmektedir. Yani ilk suç tipi için kastın, sonraki suçlar için ise taksirin mevcudiyeti söz konusudur. Kasten işlenen ilk suçun mutlaka neticeli suç tipi niteliğinde olması gerekmemektedir. Bu suçlar terk suçu gibi tehlike suçu niteliğine sahip suçlarda olabilir (Özgenç, 2024: 288).

Kanunumuzun sistematığına bakıldığında neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların bir kısmının temel suçtan ayrı madde de düzenlendiği görülürken terk suçunda olduğu gibi bir kısmının temel suç ile aynı kanun maddesi içerisinde düzenlenmiş olduğu gözlemlenmektedir. Kanaatimizce neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların temel suç ile aynı kanun maddesinde düzenlenmesinde, kanun sistematığının sağlanması adına fayda görmekteyiz.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar, işlenen fiilin haksızlığını artırmış olması sebebi ile temel suça kıyasla daha ağır cezalar öngörmekteyken Terk suçuna ilişkin neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesinde kanunda açık bir ceza belirleme yoluna gidilmemiştir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda sorumluluğun belirlenmesi açısından meydana gelen ağır yahut farklı neticenin öngörülebilir bir netice olup olmaması önem taşır. Meydana gelen neticeler öngörülemez ise failin zaten bu neticelerden sorumluluğu olmayacak sadece asıl suçtan sorumluluğu doğacaktır. Ancak meydana gelen daha ağır yahut farklı netice

öngörülebilir bir netice olmasına rağmen fail tarafından öngörülmemiş ise failin sorumluluğu neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan olacaktır. Aynı şekilde öngörülebilir neticeye rağmen fail bir şey olmaz şeklinde düşünerek fiiline devam etmiş ve neticeler meydana gelmiş ise yine neticesi sebebiyle ağırlaşan suçtan sorumlu olacaktır. Eğer ki daha ağır yahut farklı neticeler öngörülebilir olmasına rağmen fail olursa olsun şeklinde düşünerek fiiline devam etmiş ise bu sefer kastının varlığı kabul edilerek yalnızca bu ağır neticeden sorumlu tutulacaktır.

2.5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

Suçun özel görünüş şekilleri, ceza hukukunda suç olgusunun farklı biçimlerde ortaya çıkmasını ifade eder. Bu türler, suçun işleniş sürecindeki çeşitli aşamaları ve durumları kapsar. Suçun özel görünüş şekilleri arasında teşebbüs, iştirak, içtima ve tekerrür gibi kavramlar yer alır. Bu başlıklar altında, suç olgusunun farklı yönleri ve uygulamaya dair ayrıntılar incelenir (Koca, 2015: 118).

2.5.1. Teşebbüs

Teşebbüs, ceza hukukunda önemli bir kavram olup, bir suçun işlenmesi amacıyla icra hareketlerine başlanmış olmasına rağmen, failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamaması durumunu ifade eder. Teşebbüsün cezalandırılması, suçun tamamlanmış olmasından farklıdır; zira teşebbüs durumunda, suçun neticesi gerçekleşmemiştir. Ancak, failin suçu işleme yönündeki iradesi ve bu doğrultuda gerçekleştirdiği icra hareketleri nedeniyle, belirli koşullar altında failin cezalandırılması öngörülür (Demirtaş, 2021: 429).

2.5.1.1. Failin Kastı

Teşebbüsün cezalandırılabilmesi için en temel şartlardan biri, failin suç işleme kastının bulunmasıdır. Kast, failin belirli bir suçu işleme yönündeki iradesini ve bu doğrultuda gerçekleştirdiği hareketleri ifade eder. Öğretide kast, failin suçun kanuni tanımında yer alan unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirmeyi amaçlamasını gerektirir. Kastın varlığı, failin suç işleme niyetini ortaya koyan somut delillerle desteklenmelidir. Bu deliller, failin suçu işleme sürecindeki davranışları, beyanları ve olayın tüm koşulları dikkate alınarak değerlendirilir (Hillenkamp ve Cornelius, 2021: 2129).

Kast, ceza hukukunda iki ana kategoriye ayrılır: doğrudan kast ve olası kast. Bu iki kavram, failin suç işleme niyeti ve bu niyetin derecesi bakımından farklılık gösterir. Doğrudan kast, failin suçun neticesini bilerek ve isteyerek gerçekleştirmeyi amaçlamasıdır. Fail, suçun tüm unsurlarını ve bu unsurların gerçekleşme olasılığını bilmekte ve bu olasılığı bilerek hareket

etmektedir. Doğrudan kastın varlığı, failin suçu işlemek için bilinçli ve kararlı bir irade ortaya koyduğunu gösterir. Örneğin, bir kimseyi öldürmek amacıyla plan yaparak ve silah temin ederek hareket eden fail, doğrudan kastla hareket etmektedir. Doğrudan kast durumunda, failin suçun neticesini kesinlikle gerçekleştirmek istediği açıktır (Karakehya, 2007: 138).

Olası kast, failin suçun neticesini öngörmüş ancak gerçekleşmesini kabullenmiş olması durumudur. Olası kast halinde, fail suçun neticesinin gerçekleşme olasılığını bilmekte ancak bu olasılığı göze alarak hareket etmektedir. Fail, neticenin gerçekleşmesini doğrudan amaçlamamakta, ancak gerçekleşme ihtimalini kabul etmektedir. Örneğin, aşırı hızla araç kullanan bir sürücü, kaza yapma olasılığını bilmekte ancak bu olasılığı kabullenerek hareket etmektedir. Olası kast durumunda, failin suç işleme niyeti doğrudan kast kadar belirgin olmasa da suçun neticesinin gerçekleşme olasılığını bilmesi ve bu olasılığı kabullenmesi önemlidir.

Kastın belirlenmesinde, failin suç işleme sürecindeki beyanları, davranışları ve olayın tüm koşulları dikkate alınır. Kastın varlığı, failin suçu işleme niyetini ortaya koyan somut delillerle desteklenmelidir. Bu deliller, failin suçu işleme sürecindeki planları, hazırlıkları, suç işleme esnasındaki hareketleri ve suç sonrasındaki davranışları gibi unsurları içerir. Ayrıca, failin suç işleme niyetini ortaya koyabilecek herhangi bir yazılı veya sözlü beyanı da kastın belirlenmesinde önemli bir rol oynar (Birttek, 2009: 279).

Teşebbüsün cezalandırılabilmesi için kastın varlığı şarttır; zira kast, failin suç işleme yönündeki iradesini ve bu irade doğrultusunda gerçekleştirdiği icra hareketlerini ifade eder. Kastın varlığı, teşebbüsün ceza hukukunda bir suç olarak değerlendirilmesi ve failin bu doğrultuda cezalandırılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, kastın belirlenmesi sürecinde tüm delillerin titizlikle incelenmesi ve olayın tüm koşullarının dikkate alınması gerekmektedir (Özbek, 2016: 3565).

2.5.1.2. İcra Hareketlerine Başlanmış Olması

Teşebbüsün hukuken geçerli olabilmesi için failin icra hareketlerine başlamış olması şarttır. İcra hareketleri, suçun kanuni tanımında yer alan unsurların gerçekleştirilmesine yönelik fiili davranışlar olup, suçun işlenmesi sürecinde önemli bir aşamayı teşkil eder. İcra hareketlerinin belirlenmesinde objektif bir ölçüt kullanılır; bu ölçüt, hareketlerin suçun tamamlanması için elzem olup olmadığını belirler. İcra hareketleri, hazırlık hareketlerinden farklıdır ve bu ayrım ceza hukukunda büyük önem taşır (Aydın, 2006: 113). Hazırlık hareketleri, suçun işlenmesi için gerekli olan ancak doğrudan suçun icrasına yönelik olmayan

eylemler olarak tanımlanır. Hazırlık hareketleri, suçun işlenmesi için gerekli altyapıyı ve koşulları oluşturur, ancak suçun kanuni tanımında yer alan unsurları gerçekleştirmez. Örneğin, bir hırsızlık suçu için gerekli olan aletlerin temin edilmesi, suç mahallinin gözlemlenmesi ve plan yapılması hazırlık hareketleri olarak değerlendirilir. Hazırlık hareketleri, suçun işlenmesi için önemli bir aşama olmakla birlikte, icra hareketlerine başlamadıkça teşebbüs olarak nitelendirilemez ve bu nedenle cezalandırılmaz. İcra hareketleri ise suçun gerçekleştirilmesine doğrudan katkıda bulunan, suçun kanuni tanımında yer alan unsurları gerçekleştirmeye yönelik eylemlerdir. İcra hareketleri, suçun işlenmesine yönelik fiili adımlar atılması anlamına gelir. Örneğin, hırsızlık suçunda failin kapıyı zorlayarak açmaya çalışması veya eve girmesi icra hareketi olarak kabul edilir. Bu hareketler, suçun tamamlanması için gerekli ve yeterli adımlar olup, suçun icrası sürecinde kritik bir rol oynar (Keçecioğlu, 2015: 370).

İcra hareketlerinin belirlenmesinde objektif bir ölçüt kullanılır. Bu ölçüt, hareketlerin suçun tamamlanması için elzem olup olmadığını ve suçun kanuni tanımında yer alan unsurların gerçekleştirilmesine yönelik olup olmadığını belirler. İcra hareketlerinin belirlenmesinde, failin niyeti ve eylemlerinin suçun icrasına yönelik olup olmadığı değerlendirilir. Objektif ölçüt, failin eylemlerinin suçun gerçekleştirilmesi için yeterli ve gerekli olup olmadığını belirlerken, aynı zamanda failin suç işleme niyetini de göz önünde bulundurur (Çataklı, 2023: 72). İcra hareketlerinin belirlenmesinde, suçun türü ve niteliği de önemli bir rol oynar. Her suç tipi için icra hareketleri farklılık gösterebilir ve her bir suçun icra hareketleri kendi kanuni tanımı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin, öldürme suçu için icra hareketleri, failin mağduru öldürmeye yönelik fiili adımlar atmasıdır; bu adımlar, silah kullanma, bıçaklama veya diğer öldürücü eylemler olabilir. Hırsızlık suçu için ise icra hareketleri, failin mağdurun malını çalma niyetiyle fiili adımlar atmasıdır; bu adımlar, kapıyı kırma, mağdurun eşyalarını alma gibi eylemleri kapsar (Aydın, 2006: 113). İcra hareketleri, suçun tamamlanması sürecinde kritik bir aşamayı temsil eder. Suçun tamamlanması için icra hareketlerinin gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. İcra hareketleri, suçun gerçekleşmesi için atılan somut adımlardır ve bu adımlar olmadan suçun tamamlanması mümkün değildir. İcra hareketlerinin tamamlanamaması durumunda, suç teşebbüs aşamasında kalır ve bu durumda fail teşebbüs hükümlerine göre cezalandırılır (Gündüz, 2022: 761).

Terk suçu için hazırlık hareketleri, suçun işlenmesi için gerekli olan ancak doğrudan suçun icrasına yönelik olmayan eylemler olarak değerlendirilir. Örneğin, failin terk etmeyi planladığı kişiyi belirli bir yere götürmek için araç kiralaması veya yol güzergahını tespit etmesi

hazırlık hareketleridir. Bu tür eylemler, suçun işlenmesi için gerekli altyapıyı oluşturur ancak suçun kanuni tanımında yer alan unsurları gerçekleştirmez (Demirel, 2019: 696).

İcra hareketleri ise, failin terk etme fiilini gerçekleştirmeye yönelik somut adımlar atmasıdır. Terk suçu bağlamında, icra hareketleri failin bakmakla yükümlü olduğu kişiyi araçla ıssız bir yere götürmesi ve orada bırakmaya teşebbüs etmesi ya da failin bakmakla yükümlü olduğu kişiyi tehlikeli bir durumda bırakmaya yönelik fiili adımlar atması, örneğin, kişiyi tehlikeli bir bölgede araçtan indirmesi ve oradan uzaklaşması şeklinde kendini göstermiş olabilir (Erbaş, 2019: 449). Anlatımı somutlaştırmak adına örneğin bir baba, küçük çocuğuna bakma imkanının olmadığını düşünür ve çocuğunu işlek olmayan tehlikeli bir ormanlık alana kendi haline bırakmaya karar verir. Bu doğrultuda, çocuğunu arabasına bindirir ve ormanlık alana doğru yola çıkar. Ormanın girişine kadar gider ve burada arabadan inerek çocuğu ormanın derinliklerine götürmeye başlar. Ancak planını gerçekleştiremeden, polis tarafından durdurulur ve çocuk orada terk edilmeden önce kurtarılır. Verdiğimiz örnekte babanın fiilleri şu şekilde değerlendirilebilir. Çocuğu arabaya bindirip ormanlık alana götürme süreci, hazırlık hareketleri olarak kabul edilir. Bu hareketler, suçun işlenmesi için gerekli hazırlıkları içerir ancak suçun icrasına yönelik somut adımlar değildir. Ormanın girişine kadar gidip çocuğu ormanın derinliklerine götürmeye başlaması, icra hareketleri olarak değerlendirilir. Bu fiiller, çocuğun tehlikeli bir durumda ve yerde bırakılmasına yönelik somut adımları içerir. Polisin müdahalesi sebebiyle çocuk ormanda terk edilmediği için suç tamamlanmamıştır. Ancak fail, terk suçunu işlemeye yönelik icra hareketlerine başladığı için teşebbüs aşamasında kalmıştır. Bu durumda, failin teşebbüs hükümlerine göre cezalandırılması söz konusu olacaktır. Ögretide bu şekilde düşünen yazarlar mevcuttur (Hafizoğulları ve Özen 2012: 132).

2.5.1.3. Suçun Tamamlanamaması

Teşebbüs durumunda, suçun tamamlanamaması gerekmektedir. Bu, failin suçun kanuni tanımında yer alan neticeyi gerçekleştirememesi anlamına gelir. Suçun tamamlanamaması, failin elinde olmayan objektif nedenlerle suçun neticesinin gerçekleşmemesi durumudur. Bu nedenler, failin dışındaki faktörlerden kaynaklanabilir ve failin iradesi dışında oluşur. Teşebbüsün cezalandırılabilmesi için, suçun tamamlanamamasına neden olan faktörlerin failin iradesi dışında gerçekleşmiş olması şarttır (Aydın, 2006: 113).

Suçun tamamlanamamasına yol açan objektif nedenler çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Bu nedenler, failin kontrolü dışında gelişen ve suçun neticesinin gerçekleşmesini engelleyen

faktörlerdir. Bu faktörlerden ilki fiziksel engeller olabilir fiziksel engelleri, failin suçun neticesini gerçekleştirmesini fiziksel olarak imkansız hale getiren durumlar olarak özetleyebiliriz. Örneğin, bir kimseyi öldürmek amacıyla ateş eden failin, silahının tutukluk yapması veya mermisinin bitmesi, fiziksel engeller kapsamında değerlendirilir. Bu tür durumlar, failin suçu tamamlamasını fiilen imkansız hale getirir. Yine fail, mağduru öldürmek amacıyla tabancasını ateşler, ancak tabanca tutukluk yapar ve ateş almaz. Bu durumda, suçun tamamlanamaması fiziksel bir engel nedeniyle gerçekleşmiştir.

İkinci faktör olarak üçüncü kişilerin müdahalesi söylenebilir. Üçüncü kişilerin müdahalesi, failin suçu tamamlamasını engelleyen ve suçun neticesini gerçekleştirmesini önleyen dış müdahalelerdir. Bu müdahaleler, kolluk kuvvetleri, mağdur veya başka bir üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilebilir. Örnek vermek gerekirse fail, mağduru bıçaklamaya teşebbüs ederken, olayı gören bir polis memuru tarafından etkisiz hale getirilir ve suçun neticesi olan ölüm gerçekleşmez. Bu durumda, üçüncü kişilerin müdahalesi suçun tamamlanamamasına neden olmuştur.

Üçüncü faktöre mağdurun failin suçunu tamamlamasını engellemek amacıyla gösterdiği direnç veya kaçıışı örnek gösterilebilir. Bu direnç aynı şekilde suçun neticesinin gerçekleşmemesine yol açabilir. Mağdurun aktif bir şekilde kendini savunması veya olay yerinden kaçması, failin suçu tamamlamasını engelleyebilir. Örneğin fail, mağdura saldırarak yaralamaya teşebbüs eder, ancak mağdur kaçmayı başarır ve fail mağduru yakalayamaz. Bu durumda, mağdurun direnci veya kaçıışı suçun tamamlanamamasına neden olmuştur.

Son olarak doğal veya çevresel faktörler, failin suçun neticesini gerçekleştirmesini engelleyen ve kontrolü dışında gelişen durumlardan sayılabilir. Örneğin, failin planladığı suçu gerçekleştireceği yerde meydana gelen ani bir doğal afet veya hava koşulları, suçun tamamlanamamasına neden olabilir. Örneğin Fail, mağduru zehirlemek amacıyla hazırladığı içeceği mağdura vermek isterken, içecek yere dökülür ve mağdur içeceği içmez. Bu durumda, doğal veya çevresel bir faktör suçun tamamlanamamasına neden olmuştur.

Terk suçuna teşebbüs konusu ise tartışmalı olup öğretide bu konuda görüş ayrılıkları mevcuttur. Bir kısım yazar terk suçunun teşebbüse elverişli oluşu fikrindedir. Bu görüşü savunan yazarlar terk suçunda icra hareketleri başlayıp fiil tamamlanmadan failin yakalanmış olması hallerinde suçun teşebbüs aşamasında kalmış olduğu fikrindedirler. Bu görüşe göre işlek olmayan herhangi bir yerde çocuğunu kendi haline terk ederken başkaları tarafından

görülen ve engel olunan anne babanın bu fiili terk suçuna teşebbüs olarak değerlendirilecektir. Öğretide bir kısım yazar ise terk suçunun tehlike suçu ve sırf hareket suçu niteliğinde olmasından dolayı teşebbüse elverişli olmadığını savunmaktadır. Kanaatimiz terk suçunun kural olarak teşebbüse elverişli nitelikte olmadığıdır. Ancak icra hareketlerinin bölünebilir olduğu hallerde suça teşebbüs mümkün olabilir. Terk suçu failin yükümlülüğü altındaki mağduru kendi haline terki ile tamamlanmış olacağından neticesi harekete bitişik suç niteliğindedir. Bu nedenle terk suçu kural olarak teşebbüse elverişli değildir. Ancak failin mağduru kendi haline terk fiilinden hemen sonra, çevredekiler tarafından yakalanarak terk fiilinin yarım kalması örneğinde olduğu gibi icra hareketinin bölünmesi durumunda teşebbüsten bahsedilebilir. Terk suçunda bazı hallerde gönüllü vazgeçmeden de bahsedilebilir. Gönüllü vazgeçme halinin mevcut olduğu durumlarda faile ceza verilmeyecektir. Öğretide failin kendi haline terk fiilinin ardından pişmanlık duyarak mağduru tekrar yanına alması durumunda, gönüllü vazgeçmeden bahsedilmeyeceği ancak failin bu fiilinin takdiri indirim sebebi sayılabileceği fikri hakimdir (Hafızoğulları ve Özen, 2012: 132)

Özetle terk suçu tehlike suçu ve sırf hareket suçu niteliğinde olduğu için failin mağduru kendi haline terk etmesi ile tamamlanacaktır. Dolayısıyla da terk suçuna kural olarak teşebbüs mümkün olamayacaktır. Ancak istisnai olarak terk suçuna teşebbüs mümkün olabilecektir.

2.5.2. İştirak

İştirak, ceza hukukunda bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunu ifade eder. İştirak, suça katılan kişilerin suçun icra hareketlerine veya suçun işlenmesine yönelik diğer katkılarına göre farklı şekillerde sınıflandırılır ve her bir iştirak türü, faillerin cezai sorumluluğunu farklı şekilde etkiler. İştirak, TCK'nın 37 ila 41. maddeleri arasında düzenlenmiştir ve bu maddeler, suçun işlenmesine katılan kişilerin hukuki durumunu belirler (Kaymaz, 2012: 167). İştirak kavramı, ceza hukukunda “müşterek faillik”, “azmettirme” ve “yardım etme” gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Her bir iştirak türü, suça katılan kişilerin işlediği suç üzerindeki etkisine ve katkılarına göre farklı cezai sorumluluklar doğurur. Müşterek faillik, bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunu ifade eder. Bu durumda, müşterek failler, suçun icra hareketlerini birlikte gerçekleştiren ve suçun neticesi üzerinde ortak bir iradeye sahip olan kişilerdir. Müşterek faillerin cezai sorumluluğu, suçun tüm fiili ve hukuki sonuçlarından birlikte sorumlu tutulmalarını gerektirir. Bu, her bir failin, suçun işlenmesine ve sonuçlarına eşit derecede katıldığını ve bu nedenle suçun sonuçlarından eşit derecede sorumlu olduğunu gösterir (Yılmaz Z., 2018: 131).

Hukuki dayanağını Türk Ceza Kanunu'nun 37. maddesinden alan müşterek faillik, suçta birlikte işleyen kişilerin cezai sorumluluğunu düzenler. TCK m. 37'ye göre, müşterek failler, suçun işlenmesine ve sonuçlarına eşit derecede katılmış sayılırlar. Bu nedenle, her biri suçun tüm sonuçlarından sorumlu tutulur ve aynı ceza ile cezalandırılır (Öztürk, 2022: 307).

Azmettirme, bir kişiyi suç işlemeye teşvik eden, yönlendiren veya kışkırtan kişinin fiilidir. Azmettiren, suçun işlenmesi kararını failin zihninde oluşturan kişidir ve bu nedenle suçun işlenmesinden dolayı faille aynı derecede sorumlu tutulur. Azmettiren, suç işleyen kişiyi suç işlemeye sevk eden, onun iradesini etkileyen ve suçun işlenmesini sağlayan kişi olarak değerlendirilir. Bu nedenle, azmettirme suçu, azmettirenin suçun işlenmesindeki etkili rolünü ve suçun işlenmesine yönelik doğrudan katkısını göz önünde bulundurarak düzenlenmiştir (Yavuz, 2023: 163).

Hukuki dayanağını Türk Ceza Kanunu'nun 38. maddesinden alan azmettirme, azmettirenin cezai sorumluluğunu belirler. TCK m. 38'e göre, azmettiren, işlenen suçun faille aynı şekilde cezalandırılır. Bu düzenleme, azmettirenin, suç işleyen kişi ile aynı derecede sorumlu olduğunu ve aynı ceza ile cezalandırılacağını ifade eder. Azmettirenin, suçun işlenmesine yönelik teşvik veya yönlendirmesi, suçun işlenmesine doğrudan katkı sağladığı için, azmettirenin cezai sorumluluğu, suç işleyen kişilerle eşdeğer kabul edilir (Kaymaz, 2012: 167).

Yardım etme, bir suçun işlenmesine maddi veya manevi destek sağlayan kişinin fiilidir. Yardım eden, suçun işlenmesini kolaylaştıran veya destekleyen kişi olarak değerlendirilir ve bu nedenle suç işleyen asıl faillerden daha hafif bir ceza ile sorumlu tutulur. Yardım etme fiili, suç işleyen kişilere sağlanan lojistik, maddi veya manevi yardımları kapsar ve bu yardımlar suçun işlenmesini doğrudan kolaylaştırıcı bir rol oynar. Yardım eden kişi, suçun icra hareketlerini doğrudan gerçekleştiren fail konumunda olmasa da suçun işlenmesine yönelik sağladığı destek nedeniyle cezai sorumluluk taşır (Öztürk, 2023: 3087).

Hukuki dayanağını Türk Ceza Kanunu'nun 39. maddesinden alan yardım etme, yardım edenin cezai sorumluluğunu belirler. TCK m. 39'a göre, yardım eden, işlenen suçtan dolayı faillerden daha hafif bir ceza ile cezalandırılır. Bu düzenleme, yardım edenin, suçun işlenmesine yönelik katkısının, suç doğrudan işleyen faillerin katkısına kıyasla daha az önemli olduğunu ve bu nedenle daha hafif bir cezayı hak ettiğini ifade eder. Yardım etme fiili, suçun işlenmesine yönelik doğrudan katkının ötesinde, suçun gerçekleşmesini kolaylaştırıcı veya

destekleyici bir nitelik taşır (Kaymaz, 2012: 167).

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirttiğimiz üzere terk suçu gerek fail gerek se de mağdur açısından özgü suç niteliğindedir. İştirak konusu incelenirken suçun bu nitelikleri göz önünde bulundurulmalı ve TCK m.40/2 dikkate alınmalıdır. Bağlılık kuralı başlıklı TCK m.40/2’de: “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir.” Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.” denilmektedir. Terk suçunda da işte bu sebeple de sadece mağdur üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kimseler müşterek fail olabilecektir. Yükümlülük altında bulunan kimse haricindeki kişiler için ise ancak azmettirme veya yardım etme söz konusu olabilir.

Sonuç olarak özetle söylenebilir ki terk suçu özgü suç niteliğinde olması sebebiyle sadece özel faillik şartlarını taşıyan kimse bu suça fail olabilecek, suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır.

2.5.3. İçtima

İçtima, ceza hukukunda birden fazla suçun, bir kişinin tek bir eylemiyle ya da birbirinden bağımsız eylemleriyle işlenmesi durumunda ortaya çıkan hukuki durumu ifade eder. İçtima kavramı, birden çok suçun cezalandırılması ve bu suçlar arasında nasıl bir ilişki kurulacağı konusundaki esasları belirler. Ceza hukukunda içtima, farklı türlerde karşımıza çıkabilir ve bu türlerin her biri belirli kriterlere ve hukuki sonuçlara sahiptir. İçtimai, fikri içtima ve zincirleme suç olmak üzere iki ana kategoriye ayırabiliriz (İpekçioğlu, 2012: 68).

Ceza hukukunda temel ilkelerinden biri de “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” şeklinde ifade edilen ilkedir. Ceza hukukunda cezaların içtimai (gerçek içtima) kuralıdır. Bu ilkeye göre ise işlenen her bir suçtan ayrı cezaya hükmedilir. 5237 sayılı TCK’da suçların içtimai başlığı altında bileşik suç (m. 42), zincirleme suç (m. 43) ve fikri içtima (m. 44) düzenlenmiştir.

Gerçek içtimai, bir kişinin birden fazla bağımsız fiil ile birden fazla suç işlemesi durumunda ortaya çıkan cezai sorumluluğu olarak tanımlayabiliriz. Bu durumda fail, birbirinden bağımsız eylemleriyle farklı suçlar işler ve her bir eylem ayrı bir suç oluşturur. Türk Ceza Kanunu’nun 43. maddesi, gerçek içtima durumunda cezaların nasıl uygulanacağını belirler. Bu maddeye göre, gerçek içtima durumunda failin her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılması esastır. Ancak, belirli koşullar altında cezaların toplanması veya arttırılması söz konusu olabilir (Göktürk, 2014: 59).

Gerçek içtimanın temel unsurları şu şekildedir: Birincisi, failin birden fazla bağımsız fiil gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu fiiller, birbirinden bağımsız olarak işlenmiş olmalı ve her biri ayrı bir suç oluşturmalıdır. İkincisi, her bir fiilden dolayı bağımsız suçların meydana gelmesi gerekmektedir. Gerçek içtima durumunda, failin her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği için, her bir suç için belirli bir ceza uygulanır. Ancak, bazı durumlarda bu cezaların toplanması veya arttırılması söz konusu olabilir (Gümüş, 2017: 115).

Gerçek içtimanın daha iyi anlaşılabilmesi için bazı örnekler verelim: Örneğin, bir kişi farklı zamanlarda ve farklı yerlerde iki ayrı kişiyi kasten yaralarsa, bu durumda gerçek içtima söz konusu olur. Fail, her iki yaralama eyleminden dolayı ayrı ayrı cezalandırılır. Bir başka örnekte, bir kişi bir mağazadan hırsızlık yaparken başka bir yerde dolandırıcılık suçu işlerse, bu iki bağımsız eylem de gerçek içtima kapsamında değerlendirilir ve fail her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılır (Göktürk, 2014: 59).

Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesi, gerçek içtima durumunda cezaların nasıl uygulanacağı konusunda bazı özel düzenlemeler içerir. Buna göre, birden fazla suç işleyen failin cezaları toplanabilir ve belirli koşullar altında bu cezalar artırılabilir. Örneğin, zincirleme suç kavramı kapsamında, aynı suçun birden fazla kez işlenmesi durumunda ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabilir. Bu tür düzenlemeler, failin işlediği suçların çokluğu ve ağırlığına göre adil bir ceza belirlenmesini sağlar.

Hukuki açıdan gerçek içtima, ceza hukukunda suçların ve cezaların doğru bir şekilde belirlenmesi ve adil bir ceza sisteminin oluşturulması açısından büyük önem taşır. Failin birden fazla bağımsız fiille birden fazla suç işlemesi durumunda, her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılması, ceza adaletinin sağlanması açısından kritik bir rol oynar. Gerçek içtima hükümleri, ceza hukukunda failin hukuki durumunun doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve cezaların orantılı bir şekilde uygulanması açısından rehber niteliğindedir (Göktürk, 2014: 59).

2.5.3.1. Fikri içtima

Fikri içtima, ceza hukukunda bir kişinin tek bir fiille birden fazla suçu işlemesi durumunu ifade eder. Bu durum, failin tek bir eyleminin birden fazla suçu oluşturması ve dolayısıyla birden fazla hukuki normu ihlal etmesi halinde ortaya çıkar. Türk Ceza Kanunu'nun 44. maddesi, fikri içtima durumunda uygulanacak cezai yaptırımları düzenlemektedir. Kanun'un 44. maddesine göre, bir fiil ile birden fazla farklı suç işlenmesi halinde en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezaya hükmolunur. Bu düzenleme, failin tek bir eylemle birden fazla

hukuki yararı ihlal etmesi durumunda, cezaların birleştirilmesi yoluyla adil bir ceza belirlemeyi amaçlar (Ünal, 2023: 636). Fikri içtimanın oluşabilmesi için belirli unsurların bir arada bulunması gerekmektedir. Öncelikle failin tek bir eylemi bulunmalıdır. Bu eylem, tek bir davranış ya da hareket olabilir. İkinci olarak, tek bir fiil sonucunda birden fazla suç oluşmalıdır ki bu suçlar, farklı hukuki normları ihlal eden suçlar olmalıdır. Son olarak, fikri içtima durumunda failin işlediği suçlar arasında en ağır cezayı gerektiren suç esas alınarak ceza belirlenir (Göktürk, 2014: 59).

Bu durumu daha iyi anlamak için bazı örnekler vermek faydalı olacaktır. Örneğin, bir kişi sahte belge düzenleyerek (resmi belgede sahtecilik) bir başka kişinin mal varlığına zarar vermek amacıyla (dolandırıcılık) eylemde bulunursa, tek bir eylemle hem sahtecilik hem de dolandırıcılık suçunu işlemiş olur. Fikri içtima kapsamında, bu iki suçtan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır. Başka bir örnekte, bir kişi bir başka kişiye saldırarak (kasten yaralama) onun mal varlığını da tahrip ederse (mala zarar verme), tek bir eylemle hem kasten yaralama hem de mala zarar verme suçlarını işlemiş olur. Bu durumda yine fikri içtima hükümleri gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırma yapılır (Kılıç, 2024: 739).

Burada terk suçu ile ilgili üzerinde durulması gereken nokta terk dolayısıyla mağdurun bir hastalığa yakalanması, yaralanması veya ölmesi ihtimalinde kasten veya taksirle, öldürme veya yaralama suçları ile terk suçu arasındaki ilişkinin ne olacağıdır. Bu ihtimalde failin sorumluluğu neticede hangi suçun işlenmiş olmasına bağlıdır. Cezalandırmanın esası da neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suç hükümlerine göre belirlenir. Kendi haline terk sebebiyle mağdurun bir hastalığa yakalanmış veya yaralanmış olması halinde eğer failin taksiri var ise taksirle yaralamadan eğer kasıtlı hareketi mevcut ise kasten yaralamadan cezai sorumluluğuna gidilecektir (Artuç, 2018: 300). Kendi haline terkten kaynaklı mağdurun ölmesi halinde ise suçun maddi unsurları ve manevi unsurları bakımından durum değerlendirilerek failin sorumluluğu belirlenecektir. Örneğin kendi haline terk sonucu ölüm meydana gelmesinde fail fiili icrai hareketle mi yoksa ihmali hareketle mi gerçekleştirmiş ona bakılır. Aynı şekilde failin kastının yahut taksirinin belirlenmesinde burada netice bakımından önem arz eder. Konunun daha iyi anlaşılması bakımından anlatımı somutlaştırmak da fayda görmekteyiz. Örnek vermek gerekirse bir anne babanın yeni doğan bebeğini olumsuz hava şartlarında kimsenin gitmediği ıssız bir ormana kendi haline terk etmesi olayında faillerin bebeğin ölümü bakımından kasten hareket etmiş oldukları söylenebilecektir. Henüz yeni doğan koruma ve gözetime muhtaç bir

bebeğin verilen örnekteki gibi koşullarda öleceği muhakkaktır. Failin verilen örnekteki kastı doğrudan kasttır ve TCK m. 81 ve 82'den sorumlu tutulacaktır. Failin kastının olası kast olması halinde ise yine aynı maddelere göre cezai sorumluluğu doğacak ancak, verilen cezada TCK m.21/2 uyarınca olası kast indirimi uygulanacaktır. Eğer kendi haline terkten dolayı ölüm neticesi bakımından kastı değil taksiri söz konusu olmuş olsaydı bu kez cezai sorumluluğu sadece taksirle öldürmeden olacaktır. Örneğin verilen örnekte anne baba yeni doğan bebeğini ıssız bir ormanlık alana değil de başka kimselerinde kullanımına açık bir mevkide örneğin oyun parkı olabilir, başkalarının bebeği bulacağı inancıyla kendi haline terk etmiş olsaydı, ancak bebeğin başkaları tarafından fark edilmemesi ve elverişsiz hava şartlarından dolayı ölmesi halinde burada failin sorumluluğu sadece taksirle öldürmeden olacaktır. Öğretide verilen örnekte olduğu gibi failin terke bağlı ölüm neticesi bakımından taksirinin olması halinde, failin neticesi sebebi ile ağırlaşmış yaralama suçundan (TCK m.87/4) sorumlu tutulacağı fikri hakimdir (Koca ve Üzülmüş, 2017: 108). Yargıtay'da Öğretideki görüşü destekler nitelikte kararlar vermiştir. Yargıtay'ın 2012 senesinde vermiş olduğu bir kararında sanığın öldürme kastının kesin olarak saptanamamış olması sebebi ile yeni doğan bebeğinin ölümüne sebep olan sanığın eyleminin TCK'nın 97/2. maddesi yollamasıyla 87/4. maddesine uyan suç oluşturduğuna hükmetmiştir³³. Kanaatimizce TCK m. 87/4 ün uygulanması için asıl suçun yaralama olması gerekmektedir ancak verilen Yargıtay kararında olduğu gibi terke bağlı ölüm neticesinin gerçekleşmesi hallerinde asıl suç terk suçudur. Asıl suçun terk suçu olduğu hallerde TCK m. 87/4 uygulanmış olması ise kanun koyucunun özel olarak düzenlemiş olduğu TCK m.97/2 de ki terk suçuna ilişkin neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerinin varlığını anlamsız kılmış olacaktır. Kendi haline terk sebebiyle mağdurun ölmesi hallerinde, failin hareketinin icrai olmayıp ihmali olduğunu varsaydığımızda sorumluluğu belirlemek için yine failin kastına bakılacaktır. Eğer failin ölüm neticesi bakımından kastının varlığı sabit ise TCK m 83'e göre cezai sorumluluğu doğacaktır. Örneğin yeni doğan bakıma muhtaç bebeğini evde kendi haline terk ederek, üç günlüğüne şehir dışına çıkan annenin ölüm neticesi bakımından kastının varlığı kesindir.

Hukuki açıdan fikri içtima, ceza hukukunda adaletin sağlanması ve orantılılık ilkesinin korunması açısından büyük önem taşır. Tek bir eylemle birden fazla suç işleyen failin, bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması hem ceza adaletinin sağlanması hem de toplumsal düzenin korunması açısından kritik bir rol oynar. Bu yaklaşım,

³³ Y. 1.CD., 16.05.2012, E: 2010/3334, K: 2012/4002.

failin tek bir eylemle birden fazla hukuki yararı ihlal etmesi durumunda, adil ve orantılı bir ceza belirlemeyi hedefler. Fikri ıçtima hükümleri, ceza hukukunda failin hukuki durumunun doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve cezaların orantılı bir şekilde uygulanması açısından rehber niteliğindedir. Bu düzenleme sayesinde, cezaların birleştirilmesi yoluyla adil bir ceza belirlenir ve ceza adalet sistemi etkin bir şekilde işler (Göktürk, 2014: 59).

2.5.3.2. Zincirleme Suç (TCK m. 43/1)

Zincirleme suç, aynı suçun birden fazla kez işlenmesi, ancak bu suçların aynı mağdura karşı ve aynı suç işleme kararı altında işlenmesi durumunda ortaya çıkar. Bu durum, failin belirli bir süre zarfında aynı suçu tekrar tekrar işlemesi anlamına gelir. Türk Ceza Kanunu'nun 43/1. maddesi, zincirleme suç hükümleri uyarınca cezanın artırılmasını öngörür. Buna göre, zincirleme suç işleyen failin cezası, işlemiş olduğu suçların toplam cezasının dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabilir. Bu düzenleme, aynı suçu tekrar tekrar işleyen kişilerin cezasının daha ağır olmasını sağlar ve suçun tekrarlanmasını önlemeye yönelik bir caydırıcılık amacı taşır (Öztop, 2013: 197). Ancak kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.

Örneğin, bir kişi aynı mağdurun mal varlığına belirli aralıklarla zarar veriyorsa, her bir zarar verme eylemi ayrı bir suç teşkil eder. Ancak bu suçlar aynı mağdura karşı ve aynı suç işleme kararı altında işlendiği için zincirleme suç kapsamında değerlendirilir ve failin cezası artırılır. Zincirleme suç, failin aynı suçu tekrarlama eğilimini gösteren bir durum olduğundan, ceza adalet sisteminde önemli bir yere sahiptir ve bu tür suçların daha ağır şekilde cezalandırılmasını sağlar.

Yukarıda da açıkladığımız üzere TCK m.43/1'e göre, aynı mağdura karşı suçun farklı zamanlarda birden fazla kez işlenmesi halinde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanacaktır. Öğretide terk suçundan bahisle aynı kişinin tek suç işleme kararı kapsamında birden fazla sefer terkinin mümkün olmadığı görüşü hakimdir. Buna göre, kendi haline terk edilen mağdurun bulunup faile tesliminden sonra tekrar terk edilmesi söz konusu olduğunda birden fazla terk suçunun aynı suçu işleme kararına dayanması mümkün olmayacaktır. Durum böyleyken her bağımsızlığını korumuş olup ayrı ayrı cezayı gerektirecektir. TCK m.43/2'ye göre ise, yani birden fazla kişiye karşı suçun aynı anda işlenmesi halinde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanabilecektir. Zincirleme suçun bu görünümünde öğretideki görüş birden fazla mağdurun kendi haline terki sonucu birden fazla yaralanma ya da ölüm meydana gelmiş ise kişi sayısı

kadar bağımsız duruma göre yaralama veya öldürme suçunun oluşacağı şeklindedir. Zaten TCK m.43/3 gereğince kasten öldürme ve yaralama suçlarında zincirleme suç hükümleri uygulanamaz. Kısacası bu gibi durumlarda gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

Yargıtay'ın bu konudaki görüşüne baktığımızda birden fazla kimsenin suçun mağduru olduğu hallerde, failin bu mağdurlara karşı ayrı ayrı sorumluluğu bulunacak ve gerçek içtima gereğince suçlardan ayrı ayrı sorumluluğun doğacağı şeklindedir. Yargıtay'a göre bu gibi olaylarda zincirleme suça ilişkin kural uygulanmayacaktır (Bayraktar vd., 2017: 402). Yerel mahkeme kararlarının birçoğu da Yargıtay'ın görüşünü destekler niteliktedir.

Çalışmamızın önceki bölümlerinde de belirttiğimiz gibi terk suçu icrai veya ihmali hareketle işlenebilir bir suç tipidir. Bu özelliği terk suçu ile TCK m. 83 de düzenlenen kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçu arasında sıkı bir ilişki yaratmaktadır. İki suç tipi arasındaki benzer diğer bir nitelikte failin garantör olan bir kimse olabileceği noktasındadır. Bu sebeple de failin, mağdura yönelik ihmali davranışı neticesinde mağdurun ölmesi durumunda failin sorumluluğunun hangi suç tipinden olacağı noktası önem arz eder. Failin sorumluluğunun belirlenmesinde kastına bakılması elzemdir. Eğer failin kastı en başından beri terkten kaynaklı mağdurun ölümü ise kastın ölümü de kapsamış olmasından dolayı TCK m. 83'den; failin asıl kastının mağdurun ölümü olmayıp terk olduğu ancak ölüm neticesinin gerçekleştiği hallerde ise TCK m.97/2 den sorumluluğu doğacaktır.

2.5.3.3. Bileşik Suç (TCK m. 42)

Bileşik suç, bir suçun işlenmesi sırasında başka bir suçun işlenmesini gerektiren veya kolaylaştıran durumlarda ortaya çıkar. Bu tür suçlarda, bir suçun işlenmesi, diğer suçun işlenmesini zorunlu kılar veya ona yardımcı olur. Türk Ceza Kanunu'nun 42. maddesi, bileşik suçların cezalandırılmasına yönelik hükümleri içerir. Buna göre, bileşik suç durumunda işlenen suçların cezaları birleştirilir ve fail bileşik suçtan dolayı cezalandırılır. Bu yaklaşım, failin işlediği suçların bir bütün olarak değerlendirilmesini ve daha adil bir ceza belirlenmesini sağlar. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz. Örneğin, bir kişinin yağma suçu işlemek amacıyla mağduru kasten yaralaması durumunda, bu iki suç birbirine bağlıdır. Yağma suçu, kasten yaralama suçunu içermekte ve onu kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, fail sadece yağma suçundan dolayı cezalandırılır ve yağma suçunun cezası, kasten yaralama suçunu da kapsayacak şekilde belirlenir. Bu durum, ceza adalet sisteminde bileşik suçların tek bir ceza altında toplanmasını ve failin işlediği suçların bütüncül bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.

(İpekçioğlu, 2012: 68).

Terk suçu ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali arasında içtima ilişkisi öğretide fikir birliğinin olmadığı bir husustur. Öğretide bir görüş yazar terk suçunun ilk fıkrasını tehlike suçu niteliğinde görürken, ikinci fıkrasını zarar suçu niteliğinde görmektedir. Durum böyleyken bu görüşü savunan yazarlar, failin yalnızca gerçekleşen netice sonucu yaralama veya öldürmeden cezalandırılacağı fikrindedirler. Zira tehlike suçları zarar suçlarına göre tali niteliktedirler. Asli normun uygulama alanı varsa tali norm uygulanmayacaktır. Bu şekilde bir durumla karşılaşıldığında, fikri içtima yapılarak fail hakkında bir suçtan ceza verilme yoluna gidilebileceği gibi asli tali norm kuralları uygulanıp, fail hakkında sadece meydana gelen zarar suçundan ceza verilmesi yoluna da gidilebilir. Öğretide kimi yazar ise, bu şekilde bir durumla karşılaşıldığında zincirleme suça ilişkin kuralların değil, gerçek içtima kurallarının uygulanması gerektiği fikrindedir. Yani bu görüşü savunan yazarlar, asli tali norm ayırımına girmeksizin her iki suç tipinden de sorumluluğun doğacağı fikrindedirler.

Sonuç olarak denilebilir ki birden fazla kimsenin suçun mağduru olması halinde, failin her mağdura karşı ayrı koruma ve gözetme yükümlüğü bulunduğu için gerçek içtima kuralı uygulanacaktır.

2.6. YAPTIRIM

Yaptırım kanuna veya düzenlemelere karşı yapılmış olan aykırılıklara verilen ceza olarak tanımlayabiliriz. Türk Ceza Kanunu'nda, suç karşılığında uygulanan cezalar, hapis ve adli para cezaları olarak iki kategoriye ayrılır. Hapis cezaları kendi içerisinde ağırlaştırılmış müebbet, müebbet veya süreli hapis cezası olarak üçe ayrılır. Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz. Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır. Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine göre, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre, kanunda sayılan adli para cezası gibi seçenek yaptırımlara çevrilebilir. Ayrıca işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir (TCK m.45). TCK m.97/1'de yer alan terk suçuna ilişkin hükme göre, faile verilecek ceza üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. TCK m.97/2'ye göre ise, terk fiili dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse fail hakkında neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri çerçevesinde cezaya hükmolunacaktır. Suçun temel hali bakımından hakim, somut olayda; suçun işleniş biçimini, işlenmesinde

kullanılan araçları, işlendiği zaman ve yeri, konusunun önem ve değerine, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, failin güttüğü amaç ve saiki, göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında yani üç ay ile iki yıl arasında temel cezayı belirler. Suçun olası kastla işlenmesi nedeniyle indirim belirlenen ceza üzerinden yapılır. Belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenir (TCK m.61).

2.7. ZAMANAŞIMI

TCK m 66 gereğince Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi beş yıl, yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl, beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl, beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, geçmesiyle düşer. Zamanaşımı; tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun on sekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar. Sonuç olarak; terk suçunda dava zamanaşımı süresi kanuni düzenleme gereğince sekiz senedir.

2.8. YARGILAMA

Ceza yargılaması hukukunda, suç işlendiği iddiasıyla başlayan ve suçun işlenip işlenmediğinin belirlenmesi amacıyla yürütülen süreçler, soruşturma ve kovuşturma evrelerinden oluşur. Bu iki evre, ceza adalet sisteminin temel yapı taşları olup, her biri belirli usul ve kurallara tabidir. Bu evreler, adaletin sağlanması ve hukukun üstünlüğünün korunması açısından büyük önem taşır (Bozdağ ve Sariusta, 2017: 602).

Soruşturma evresi, suç işlendiği şüphesiyle başlayan ve bu şüphenin aydınlatılması amacıyla yürütülen ön incelemelerden oluşur. Bu evre, genellikle kolluk kuvvetleri (polis, jandarma) ve savcılık tarafından yürütülür. Soruşturmanın temel amacı, suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturan delilleri toplamak ve suçun failini belirlemektir. Soruşturma evresi, ceza yargılamasının ilk aşaması olup, adli süreçlerin doğru bir şekilde işlemesi için kritik bir

rol oynar. Soruşturma ve kovuşturma evreleri, ceza yargılamasının temel aşamalarını oluşturur ve her iki evre de belirli usul kurallarına uygun olarak yürütülür. Soruşturma evresi, suç şüphesinin aydınlatılması ve delillerin toplanması amacıyla yapılan ön incelemeleri kapsarken, kovuşturma evresi, mahkemenin davayı görerek suçun işlenip işlenmediği konusunda karar verdiği yargılama sürecini içerir. Ceza adalet sisteminin etkin ve adil bir şekilde işlemesi, bu evrelerin doğru ve usulüne uygun olarak yürütülmesine bağlıdır. Ayrıca, her iki evre de birey hak ve özgürlüklerinin korunması, adaletin sağlanması ve toplumsal düzenin korunması açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin hukuka uygun, şeffaf ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, ceza adalet sisteminin temel prensiplerindendir. Soruşturma evresi, kolluk kuvvetleri ve savcılık tarafından yürütülen ön incelemeleri içerir ve suçun işlendiğine dair yeterli delil toplanması ile suçun failinin belirlenmesini amaçlar. Bu evrede, ihbar veya şikâyet üzerine harekete geçilir, delil toplama süreci kapsamında mağdurun ifadesi, tanık ifadeleri, olay yeri incelemeleri ve diğer maddi deliller toplanır. Mağdurun korunması sağlanarak, şüphelinin ifadesi alınır ve gerekli hallerde arama ve el koyma işlemleri yapılır. Soruşturma sonunda savcı, yeterli delil bulunamaması durumunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (takipsizlik kararı) verir veya yeterli delil bulunduğu iddianame düzenler ve davanın açılması için mahkemeye sunar (Gülcü, 2024: 104) Kovuşturma evresi, savcının iddianame düzenleyerek davayı mahkemeye sunmasıyla başlar ve mahkeme tarafından yürütülen yargılama sürecini kapsar. Bu evrede dava açılır, duruşmalar düzenlenir, tarafların beyanları ve delilleri dinlenir, tanıklar ve bilirkişi raporları değerlendirilir. Sanık, avukatı aracılığıyla savunmasını yapar ve mahkeme, duruşmalar sonunda suçun işlenip işlenmediğine ve sanığın suçlu olup olmadığına karar verir. Suçlu bulunması halinde ceza miktarı belirlenir ve hüküm açıklanır. Mahkeme kararına karşı temyiz veya itiraz yoluna başvurulabilir ve üst mahkeme kararın hukuka uygunluğunu denetler (Seçkin, 2020: 664).

Ceza yargılaması hukukunda, terk suçu bağlamında soruşturma ve kovuşturma evreleri, suç işlendiği iddiasıyla başlayan ve suçun işlenip işlenmediğinin belirlenmesi amacıyla yürütülen süreçlerin temel yapı taşlarıdır. Terk suçunun takibi şikâyet tabi değildir soruşturma ve kovuşturma resen yapılır. Terk suçunda tutuklama kararı verilemez, ancak adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir (CMK m.100/4). Ayrıca sanık istinabe suretiyle sorguya çekilebilir, görüntülü ve sesli iletişim teknolojisinin kullanılması suretiyle sorgusu yapılabilir.

Yetkili mahkeme, belirli bir hukuki uyumsuzluk veya ceza davasının hangi mahkeme tarafından görülüp karara bağlanacağını belirleyen hukukî prensipler çerçevesinde tayin edilen

mahkemedir. Yetkili mahkemeyi belirlemede üç ana faktör dikkate alınır: yer bakımından yetki, konu bakımından yetki ve kişi bakımından yetki. Yer bakımından yetki, davanın coğrafi olarak hangi mahkemede görüleceğini belirler ve genellikle suçun işlendiği yer veya hukuki uyuşmazlığın meydana geldiği yer esas alınır. Örneğin, Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 12. maddesi, suçun işlendiği yerin mahkemesinin yetkili olduğunu belirtir. Terk suçu bakımından yetkili mahkeme, terk suçunun kesintisiz suç niteliği taşımasından dolayı kesintinin gerçekleştiği yer olan terk edilen kimsenin bulunduğu yer, eğer terk edilen bulunmamış ise kişinin kendi haline terk edildiği yer mahkemesidir. Terk suçuna ilişkin temyiz incelemesinde ise Yargıtay 1. Ceza Dairesi görevlidir.

Konu bakımından yetki ise davanın veya ceza soruşturmasının niteliğine göre hangi tür mahkemenin yetkili olduğunu belirler. Ceza davalarında, ağır ceza mahkemeleri cinayet veya tecavüz gibi ciddi suçları yargılarken, asliye ceza mahkemeleri daha hafif suçlarla ilgilenir. TCK m.97/1'deki düzenleme gereğince terk suçu bakımından görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Terk suçu hem hukuki hem de toplumsal açıdan ciddi sonuçlar doğuran bir suç tipi olup, Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesi kapsamında cezalandırılmaktadır. Bu suç, bakıma muhtaç kişilerin hayatını ve sağlığını koruma amacı taşır ve failin yasal bakım yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda çeşitli hapis cezaları öngörülür. Eski ve yeni Türk Ceza Kanunu karşılaştırıldığında, yeni düzenlemenin daha net ve belirgin ceza artırma oranları getirdiği, böylece adaletin sağlanmasında daha etkili olduğu görülmektedir. Bakım yardım yükümlülüğü ise, bireylerin aile üyelerine ve yakınlarına karşı hukuki ve ahlaki sorumluluklarını yerine getirmesini gerektirir ve bu yükümlülüğün ihlali durumunda hukuki yaptırımlar devreye girmektedir. Bu bağlamda, terk suçlarının önlenmesi ve farkındalığın artırılması amacıyla eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması, toplumun en savunmasız üyelerinin korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Korunan hukuki değerler, ceza hukukunun normatif ve işlevsel yapısının temelini oluşturarak, bireylerin ve toplumun güvenliğini, sağlığını, özgürlüğünü ve diğer temel haklarını güvence altına almayı amaçlar. Bu değerler, ceza normlarının belirlenmesinde ve uygulanmasında merkezi bir rol oynar ve ceza hukukunun toplumsal meşruiyetini ve kabul edilebilirliğini artırır. Kişilere karşı korunan değerler, yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, cinsel dokunulmazlık ve özgürlük gibi temel hakları kapsarken, devlete karşı korunan değerler, devletin güvenliği, anayasal düzen ve adalet sisteminin düzgün işlemlerini güvence altına alır. Bu çerçevede, ceza hukuku, toplumsal düzeni sağlamak, adaleti gerçekleştirmek ve bireylerin güvenli bir toplumda yaşamalarını temin etmek için bu değerlerin korunmasını hedefler.

Suçun maddi unsurları olan fail, mağdur ve fiil, ceza hukukunun temel yapı taşlarını oluşturur ve suçun oluşumunu ve sorumluluğun tespitini sağlar. Fail, suçu işleyen kişi olarak, bireysel sorumluluk ve cezai yaptırımlar açısından kritik bir rol oynar. Mağdur, suçun doğrudan veya dolaylı olarak zarar verdiği kişi olup, haklarının korunması ve tazmin edilmesi adaletin sağlanması açısından önemlidir. Fiil ise, suçun gerçekleşmesi için gerekli olan iradi eylem veya davranış olarak, hukuki sonuçlar doğurur ve ceza hukukunun uygulanmasında merkezi bir unsurdur. Bu üç unsurun doğru bir şekilde belirlenmesi, adil yargılama ve etkin ceza uygulaması için gereklidir.

Suçun manevi unsurları olan kast ve taksir, ceza hukukunda suçun belirlenmesi ve cezai

sorumluluğun tayininde kritik bir rol oynar. Kast, failin suçu bilerek ve isteyerek işlemesi anlamına gelirken, taksir, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak suçun meydana gelmesine sebebiyet vermesini ifade eder. Kast ve taksir arasındaki bu temel fark, cezanın belirlenmesinde ve suçun hukuki niteliğinin tespitinde önemli bir etkidir. Kastın varlığı durumunda, failin daha ağır cezalarla cezalandırılması söz konusu olurken, taksirli suçlar genellikle daha hafif cezalarla cezalandırılır, çünkü taksirde failin niyeti zarar verici bir sonuç yaratmak değildir. Yargıçlar, failin zihinsel durumu, niyeti ve dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranıp davranmadığını değerlendirerek, adil bir yargılama süreci yürütürler.

Suçun hukuka aykırılık unsuru, ceza hukukunun temel taşlarından biri olup, bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için mevcut hukuk düzenine aykırı olması gerektiğini ifade eder. Bu unsur, suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesinden sonra değerlendirilir ve hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde hukuka aykırılık niteliği ortadan kalkar. Kanunilik ilkesi çerçevesinde, suçların ve cezaların önceden belirlenmiş olması, keyfi uygulamaların önüne geçmeyi ve bireylerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlar. Meşru savunma, zorunluluk hali, görev gereği hareket etme ve hakkın kullanılması gibi hukuka uygunluk nedenleri, belirli koşullar altında fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldırarak failin cezai sorumluluğunu engeller. Ayrıca, suçun özel görünüş şekilleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima, suç olgusunun farklı biçimlerde ortaya çıkışını inceleyerek, failin cezai sorumluluğunu belirler.

Teşebbüs, bir suçun icra hareketlerine başlanmış olmasına rağmen failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması durumudur ve failin kastı ile icra hareketlerine başlamış olması şarttır. İştirak, suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi durumunu ifade eder ve müşterek faillik, azmettirme ve yardım etme gibi farklı şekillerde ortaya çıkar. İçtima ise, bir kişinin birden fazla suç işlemesi durumunda cezaların nasıl uygulanacağını belirler ve fikri içtima ile gerçek içtima olarak ikiye ayrılır. Fikri içtima, tek bir fiille birden fazla suçun işlenmesini, gerçek içtima ise bağımsız fiillerle birden fazla suçun işlenmesini ifade eder. Zincirleme suç ve bileşik suç gibi kavramlar, içtima durumlarında cezaların belirlenmesinde özel düzenlemeler içerir. Tüm bu unsurlar ve kavramlar, ceza hukukunda adaletin sağlanması, hukukun öngörülebilirliğinin artırılması ve bireylerin hukuk düzenine güven duymalarını pekiştirmek amacıyla titizlikle düzenlenmiş ve uygulanmaktadır.

Ceza yargılaması hukukunda soruşturma ve kovuşturma rejimi, adaletin sağlanması ve

hukukun üstünlüğünün korunması açısından hayati öneme sahiptir. Soruşturma evresi, suç işlendiği şüphesiyle başlayan ve bu şüphenin aydınlatılması amacıyla yürütülen ön incelemeleri kapsar. Bu evrede kolluk kuvvetleri ve savcılık, delil toplama, şüpheli ifadesi alma, arama ve el koyma gibi işlemlerle suçun failini belirlemeye çalışır. Soruşturma sonunda savcı, yeterli delil bulunamaması durumunda kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verirken, yeterli delil bulunması halinde iddianame düzenleyerek davayı mahkemeye sunar.

Kovuşturma evresi ise, mahkemenin iddianameyi kabul etmesiyle başlayan ve suçun işlenip işlenmediği konusunda karar verilen yargılama sürecini içerir. Bu aşamada, duruşmalar düzenlenir, tarafların beyanları ve delilleri değerlendirilir, tanıklar dinlenir ve bilirkişi raporları incelenir. Sanık, avukatı aracılığıyla savunmasını yapar ve mahkeme, suçun işlenip işlenmediğine ve sanığın suçlu olup olmadığına karar verir. Mahkeme kararı, temyiz veya itiraz yoluyla üst mahkemelerce denetlenebilir.

Yetkili mahkeme, belirli bir hukuki uyumsuzluk veya ceza davasının hangi mahkemede görüleceğini belirlerken yer, konu ve kişi bakımından yetki kriterlerini dikkate alır. Terk suçu bağlamında, suçun işlendiği yer mahkemesi yer bakımından yetkili olurken, genellikle asliye ceza mahkemeleri konu bakımından yetkilidir.

Bu süreçlerin hukuka uygun, şeffaf ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, ceza adalet sisteminin etkinliği ve birey haklarının korunması açısından büyük önem taşır. Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin doğru yönetilmesi, adaletin sağlanması ve toplumsal düzenin korunması için temel bir gerekliliktir. Bu bağlamda, ceza yargılaması hukukunun temel prensiplerine uygun hareket edilmesi, adil ve etkin bir ceza adalet sisteminin temelinin oluşturur.

Ceza yargılaması hukukunda, terk suçu gibi hem hukuki hem de toplumsal açıdan ciddi sonuçlar doğuran suçların etkin bir şekilde ele alınması büyük önem taşımaktadır. Terk suçu, bakıma muhtaç kişilerin hayatını ve sağlığını koruma amacı taşıyan ve failin yasal bakım yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda çeşitli hapis cezaları öngören bir suç tipidir. Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesi kapsamında düzenlenen bu suç, eski ve yeni Türk Ceza Kanunu karşılaştırıldığında, yeni düzenlemenin daha net ve belirgin ceza artırma oranları getirdiği ve böylece adaletin sağlanmasında daha etkili olduğu görülmektedir.

Korunan hukuki değerler, ceza hukukunun normatif ve işlevsel yapısının temelinin oluşturarak, bireylerin ve toplumun güvenliğini, sağlığını, özgürlüğünü ve diğer temel haklarını

güvence altına almayı amaçlar. Suçun maddi unsurları olan fail, mağdur ve fiil, ceza hukukunun temel yapı taşlarını oluşturur ve suçun oluşumunu ve sorumluluğun tespitini sağlar. Suçun manevi unsurları olan kast ve taksir, ceza hukukunda suçun belirlenmesi ve cezai sorumluluğun tayininde kritik bir rol oynar.

Suçun hukuka aykırılık unsuru, ceza hukukunun temel taşlarından biri olup, bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için mevcut hukuk düzenine aykırı olması gerektiğini ifade eder. Bu unsur, suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesinden sonra değerlendirilir ve hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde hukuka aykırılık niteliği ortadan kalkar. Suçun özel görünüş şekilleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima, suç olgusunun farklı biçimlerde ortaya çıkışını inceleyerek, failin cezai sorumluluğunu belirler.

Ceza yargılaması hukukunda soruşturma ve kovuşturma rejimi, adaletin sağlanması ve hukukun üstünlüğünün korunması açısından hayati öneme sahiptir. Soruşturma evresi, suç şüphesiyle başlayan ve bu şüphenin aydınlatılması amacıyla yürütülen ön incelemeleri kapsar. Kovuşturma evresi ise, mahkemenin iddianameyi kabul etmesiyle başlayan ve suçun işlenip işlenmediği konusunda karar verilen yargılama sürecini içerir. Yetkili mahkeme, belirli bir hukuki uyumsuzluk veya ceza davasının hangi mahkemede görüleceğini belirlerken yer, konu ve kişi bakımından yetki kriterlerini dikkate alır.

Terk suçlarının önlenmesi ve farkındalığın artırılması amacıyla özellikle bakıma muhtaç kişilerin korunması konusunda toplumun her kesimine yönelik eğitim programları düzenlenmelidir. Eski ve yeni Türk Ceza Kanunu karşılaştırılmalı olarak incelenerek, mevcut hukuki düzenlemelerin etkinliği değerlendirilmeli ve gerekli görülen alanlarda iyileştirmeler yapılmalıdır. Ceza adalet sisteminin güncel gelişmelere uygun olarak yenilenmesi, adaletin daha etkin sağlanmasını destekleyecektir. Hukuka uygunluk nedenlerinin doğru ve adil bir şekilde değerlendirilmesi, ceza yargılamasında önemli bir kriterdir. Meşru savunma, zorunluluk hali gibi nedenlerin varlığı durumunda, fiilin hukuka aykırılık niteliğinin ortadan kalktığı dikkate alınmalıdır. Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde adil yargılama ilkelerine uygun hareket edilmesi, birey hak ve özgürlüklerinin korunması açısından büyük önem taşır. Kolluk kuvvetleri, savcılık ve mahkemeler, bu süreçlerde hukuka uygun, şeffaf ve tarafsız bir şekilde hareket etmelidir. Bireylerin aile üyelerine ve yakınlarına karşı hukuki ve ahlaki sorumluluklarını yerine getirmesi teşvik edilmeli ve bu yükümlülüğün ihlali durumunda hukuki yaptırımların caydırıcılığı artırılmalıdır. Toplumun en savunmasız üyelerinin korunması,

toplumsal dayanışma ve sorumluluk bilincinin güçlendirilmesi ile mümkündür. Ceza hukukunun temel prensipleri, suçun unsurları ve ceza yargılaması süreçleri hakkında derinlemesine araştırmalar yapılmalı ve elde edilen bulgular, hukuki uygulamalara yansıtılmalıdır. Akademik çalışmalar ve hukuki incelemeler, ceza adalet sisteminin gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu öneriler doğrultusunda, ceza adalet sisteminin etkinliği ve toplumsal adaletin sağlanması açısından önemli adımlar atılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, B. (2020). Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (Tck M. 82). *Adalet Dergisi*, (65), 99-165.
- Akbulut, E. (2006). İhmal Suretiyle Kasten Adam Öldürme Suçu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (66), 183-224.
- Altındağ, M. B. (2019). Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Apaydın, C. (2011). Taksirle Yaralama Suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 59-114.
- Apaydın, H. Y. (2018). Adalet Nedir? Mahiyet ve Keyfiyet. *Bilimname*, (35), 459-476.
- Artuç, M. (2018). *Kişilere Karşı Suçlar*. Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.
- Artuk, M. E., Alşahin, M. E. (2012). Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi Suçu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(1), 3-38.
- Atar, Y. (1992). Batılı Toplumlarda Ve İslâm'da İnsan Hakları. *Diyanet İlmi Dergisi*, 28(1), 61-98.
- Aydın, D. (2006). Suça Teşebbüs. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 55(1), 85-113.
- Aydın, M. A. (2014). *Türk Hukuk Tarihi*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Bağış, R. C. (2019). Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler: Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 203-221.
- Bakıcı, S. (2010). 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri, C: 4, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Başaran, Ş. (2019). Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali (TCK MD. 233). *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Yalova.
- Başpınar, V. (2003). Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(3), 79-101.
- Bayer, E., Çevik, G. (2019). Hemşirelerin Hasta Güvenliği Tutumlarının Hasta Güvenliği Kültürü Üzerine Etkilerinin Araştırılması: Bir Araştırma Uygulama Hastanesi Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(3), 653-676.
- Bayraktar, K. (2013). Kasten Adam Öldürme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 57-78.
- Bayraktar, K., Keskin Kızıroğlu, S., Yıldız, A. K., Memiş Kartal, P., Altunç, S., Bostancı Bozbayındır, G., Erman, B., Eroğlu Erman, F., Kurt, G. ve Sınar, H. (2017). *Özel Ceza Hukuku Kişilere Karşı Suçlar*. On İki Levha Yayıncılık, C: 2, 1. Baskı, İstanbul.
- Bayram, S. A. (2019). *Ahlak Felsefesi (Etik)*, Felsefeye Giriş, Editör: Murat Arıcı, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Bıyıklı, C., Işık, P. R., Doğan, D. (2020). Bilinçli Farkındalık ve Dikkat Eğitiminin Öğrencilerin Dikkat Gelişimlerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 1-35.
- Birtek, F. (2009). Kasten Öldürmeye Teşebbüs ve Kasten Yaralama Suçlarının Manevi Unsur

- Bakımından Ayırt Edilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(2), 231-279.
- Bozdağ, A., Sariusta, K. (2017). Ceza Yargılamasında Mağdurun Beyanı ve Delil Değeri. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 573-602.
- Can, İ. Ö. (2011). Yargıtayda Karara Bağlanan Tıbbi Uygulama Hatası Dosyalarının Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2), 69-76.
- Centel, N., Zafer, H., Çakmut, Ö.Y. (2022). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayınları, 14. Bası, İstanbul.
- Çakmut, Ö. Y. (2007). Türk Ceza Yasası'nda Terk Suçu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 65(2), 49-76.
- Çamaş, G., Anayurt, A. (2022). Travma Mağdurlarına Yönelik Grup Müdahaleleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(2), 143-151.
- Çataklı, H. (2023). Cezaya Değer Haksızlığın Formel Tespitinde Parça Hareket Teorisi (Teil-/Zwischenaktstheorie) ve Hukukumuz Bakımından Uygulanabilirliği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (55), 23-72.
- Çınar, İ. (2023). Ceza Hukukunda Değerlendirme Hatası. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 623-665.
- Çiftcioğlu, C. T. (2013). Türk Ceza Kanunu'nda Taksir. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 315-338.
- Değdaş, U. C. (2018). Hatalı Tıbbi Uygulamadan (Malpraktis) Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(6), 41-65.
- Demirbaş, T. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara.
- Demirel, M. (2019). Alman ve Türk Mahkeme Kararlarında Suçun İşlendiği Yerde Bulunmanın İştirak Açısından Niteliği. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 682-696.
- Demirel, M. (2020). Ceza Hukukunda Rızanın İki Boyutu: Tipikliğe Engel Olan Rıza ve Hukuka Uygunluk Nedeni Olan Rıza. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(3), 1469-1523.
- Demirkasımoğlu, N. (2015). Toplum Yaşamında Kurallar: Birey-Kural İlişkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 138-156.
- Demirtaş, S. (2021). Suçun Nitelikli Hallerine Teşebbüs. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(3), 381-429.
- Doğan, F. K. (2013). Uluslararası Düzenlemeler Işığında Mağdur Haklarının ve Suç Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 1007-1029.
- Doğan, R. (2021). Ceza ve İnfaz Kurumlarında Açlık Grevine Müdahale, Hukuka Uygunluk Nedenleri ve Aihm Yaklaşımı. *Ankara Barosu Dergisi*, 79(2), 193-238.
- Dönmezer, S. (1983). *Ceza Hukuku Özel Kısım, Genel Adab ve Aile Düzenine Karşı Cürümler*. 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Dursun, S., Bozbayındır, A. E. (2016). Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Manevi Unsurları Meselesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 73(1), 63-90.
- Erbaş, R. (2019). İcrai veya İhmali Olarak Somut Olayda Davranışın Gerçekleştiriliş Biçiminin

- Tespiti Meselesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(1), 397-449.
- Erem, F. (1993). *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler*. Cilt: 3, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Ergüne, E. (2023). Hırsızlık Suçunda Korunan Hukuki Değerin, Suçun Konusunun, Failin ve Mağdurun Tespiti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 72(3), 1275-1322.
- Erman, R. B., (2006). Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Doktora Tezi, İstanbul.
- Erman, S., Özek, Ç. (1994). *Ceza Hukuku Özel Bölüm*. Kişilere Karşı İşlenen Suçlar. 1. Baskı, Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 975-95653-0-7.
- Eroğlu, S. (2011). İslâm Hukukunda ve Modern Hukukta Çocuk Hakları, *Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Ertuğrul, H., Turpçu, M. (2023). *Temel Hukuk*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Fırat, M. (2015). Yoksulluk Ve Suç İlişkisinin Sosyolojik Analizi: Bir Referans Çerçevesi (Elazığ Örneği). *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(1), 193-224.
- Gökçen, A., Balcı, M. (2016). Kasten Yaralama Suçunun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Halleri (TCK m. 87). *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 369-412.
- Göktürk, N. (2014). Türk Hukuku'nda Suçların İçtimaı. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 2(1-2), 31-59.
- Göktürk, N. (2016). Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 407-450.
- Görgülü, T. (2021). Suç Ve Suçlu Davranışına Kuramsal Bir Bakış: Psikolojik Bakış Açısıyla Adli Sistemde Psikolojik Değerlendirme ve Uygulamaları. *Akademik Açı Dergisi*, 1(1), 59-70.
- Gülcü, B. B. (2024). Soruşturma Evresinin Tanımı, İşlevi, Özellikleri, Ülkemizdeki Tarihçesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 89-104.
- Gümüş, E. (2017). 17. ve 18. Yüzyıl Osmanlı Devleti Hukuk Düzeni'nde Zamanaşımı Mürûr-ı Zamân Uygulaması ve Amid Mahkemesi'nden Bazı Örnekler. *Otam Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (42), 97-115.
- Gündüz, H. (2022). İşlenemez Suç. *Asbü Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 717-761.
- Hacıoğlu, B. C., Çiçek, M. (2023). Ceza Hukukunda Alternatif Kast (Dolus Alternativus). *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(4), 443-474.
- Hafizoğulları, Z., Özen, M. (2012). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*. US-A Yayıncılık, Ankara.
- Hakeri, H. (2016). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Adalet Yayınevi, 19. Baskı, Ankara.
- Hillenkamp, T., Cornelius, K. (2021). Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarının Hatalı Varsayılması Kastı Ortadan Kaldırır mı? *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(4), 2111-2129.
- İpekçioğlu, P. A. (2012). Türk Ceza Kanunu'nda Bileşik Suç. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(1), 43-68.
- İşten, İ. (2014). Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler*

- Dergisi*, 13(2), 285-313.
- Kafes, V. (2011). Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60(1), 83-156.
- Kan, Ç. (2023). Taksirli Suçlarda Kişisel ve Ailevi Durum Çıkmazı. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2), 687-725.
- Karakehya, H., Usluadam, A. K. (2015). Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3(2), 1-24.
- Karakehya, H. (2007). Ceza Hukukunda Doğrudan Kast. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), 117-138.
- Karaman, H. (2021). *Ana Hatlarıyla İslâm Hukuku*. Ensar, C:2, İstanbul.
- Katoğlu, T. (2012). Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(2), 657-694.
- Kaymaz, S. (2012). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanuna Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Nitelikli Hallerin Diğer Suç Ortaklarına Geçiş Sorunu. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2), 117-167.
- Keçecioglu, B. (2015). Yargıtay Kararları Işığında Hırsızlık Suçuna Teşebbüs. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2), 333-370.
- Kılıç, A. (2024). Farklı Neviden Fikri İçtimain Hüküm Fıkrasına Yansıması. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 32(2), 717-739.
- Koca, M. ve Üzülmöz, İ. (2017). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara.
- Koca, M. (2015). Suçun Özel Görünüş Şekillerine İlişkin Yargıtay İçtihatlarının Değerlendirilmesi. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3(2), 103-118.
- Koşar, G. G. (2020). Haksız Fiil Hukukunun Amacı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 69(3), 1437- 1473.
- Köse, S. (2011). Hukuk mu Ahlâk mı? *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, (17), 15- 50.
- Kurban, Y. (2019). İslam Hukuku ve Pozitif Hukuk Açısından Suç Genel Teorisi Bağlamında Hareket. *Ekev Akademi Dergisi*, (77), 411-448.
- Kurtulan, G. (2017). Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23(1), 465-504.
- Oğuzman, K., Seliçi, Ö., Oktay Özdemir, S. (2020). *Eşya Hukuku*. Filiz Kitapevi, 22.Baskı, İstanbul.
- Öktem, N. ve Türkbağ, A. Ü. (1999). *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*. Der Yayınları, İstanbul.
- Önay, I., Ok, O. (2023). Özel Hukuk Cezası Kavramı ve Ceza Hukukunun Genel İlkelerinin Özel Hukuk Cezalarına Uygulanabilirliği. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 1320-1389.
- Özbek, V. Ö., Koray, D., Bacaksız, P. (2024). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık, 19. Baskı, Ankara.

- Özbek, V. Ö. (2008). *Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı* (Açıklamalı, Gerekçeli, İçtihatlı). Seçkin Yayıncılık, C: 2, 1. Baskı, Ankara.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K., Bacaksız, P. ve Tepe, İ. (2016). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara.
- Özbek, M. S. (2016). Kasten Öldürme Suçuna Teşebbüs İle Kasten Yaralama Suçunda Failin Kastının Belirlenmesine İlişkin Bir Vakıa Tahlili. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 3539-3565.
- Özen, M., (2018), *Ceza Hukukunda Kusur Teorisi*. Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Özgenç, İ. (2024). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık, Yirminci Baskı, Ankara.
- Özgenç, İ. (2021). İhmalî Suç Teorisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(4), 303-378.
- Öztop, M. N. (2013). Yargıtay Kararları Işığında Zincirleme Suç. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Öztürk, M. K. (2023). Türk Ceza Kanunu'nda Bir İştirak Şekli Olarak Faillik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 255-3087.
- Polat, K. (2024). Türk Ceza Kanunu M. 61 Açısından Cezanın Belirlenmesi. *Asbü Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 569-629.
- Seçkin, M. B. (2020). Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Şikâyetçinin Hakları. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (15), 621-664.
- Sungur, C. (2019). Hekimlerde Tıbbi Hata Suçlamalarına Karşı Savunmacı Tıp Davranışları. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(1), 191-206.
- Şahin, M. E. (2015). İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(3), 637-686.
- Taner, F. G. (2012). *Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar*. Yetkin Yayınları, Ankara.
- Taneri, G. ve Kamışlı, G. (2018). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*. Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- Taneri, G. (2016). Temel Cezanın Belirlenmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 129-161.
- T.C. Adalet Bakanlığı, Adalet İstatistikleri, 2022, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın No 17, Ankara, Mart 2023, Sayfa 68-87-88- 89.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (2017). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, 15. Baskı, Ankara.
- Tulay, M. E. (2016). Kanunilik İlkesi Işığında Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması ve Delil Elde Etme Yöntemlerinde Zaman Bakımından Uygulanma Sorunu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 2715-2736.
- Turinay, F. Y. (2024). Ceza Hukukunda Olası Kast Ve Bilinçli Taksirin Trafik Kazaları Bakımından Değerlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (29), 49-88.
- Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu. (On Birinci Baskı), Ankara.

- Uyumaz, A. (2023). Sorumluluk Hukukunda Kusur Kavramı ve Kusurun Tespitine İlişkin Bir Öneri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 503-546.
- Ünal, M. (2023). İslâm Hukuku ve Mer'î Hukukta Mukayeseli Olarak Görünüşte İçtima – Fikri İçtima Ayrımı. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2), 613-636.
- Yaşar, O., Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (2014). *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*. Adalet Yayınevi, 3. Cilt, 2. Baskı, Ankara.
- Yaşar, O. (2001). *İçtihatlı Türk Ceza Kanunu*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yavuz, Y. (2023). Azmettirmenin Özel Oluşum Şekilleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(1), 131-163.
- Yıldız, M. E. (2021). Ceza Hukukunda Failin İrade Özgürlüğü Tartışmaları. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70(4), 1439-1478.
- Yılmaz, Z. (2018). Müşterek Faillik ve Dolaylı Faillik Kurumlarının İhmali Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 122-131.
- Yılmaz, E. (2023). Hukuk Sözlüğü. 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Yurtcan, A. (2020). Kastın Sınırları: Olası Kast ve Terk Suçu İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 78(1), 245-262.
- Yüksel, M. (2015). Etik Kodlar, Ahlak ve Hukuk. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1), 9-26.
- Yüzügüldü, M. A., Ülküer, N. (2023). Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumları ile Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkında Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 23(1), 1-21.
- Ayet mealleri, <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf#reload>, (E.T.: 23.06.2025).
- AYM Kararı, <https://www.resmigazete.gov.tr/>, R.G. Tarih – Sayı: 13.7.2016- 29769, (E.T.: 23.06.2025).
- Hastalık kelimesinin sözlük anlamı, <https://sozluk.gov.tr/>, (E.T.: 23.06.2025).
- Hıdâne kelimesinin sözlük anlamı, <https://islamansiklopedisi.org.tr/arama/?q=hidane&p=m> , (E.T.: 20.06.2025).
- Yaş kelimesinin sözlük anlamı, <https://sozluk.gov.tr/>, (E.T.: 23.06.2025).
- Yargıtay Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (E.T.: 05.06.2025).
- Yargıtay Kararı, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, (E.T.: 05.06.2025).
- İnsan hakları, <https://www.un.org/en/global-issues/human-rights>, (E.T.: 23.06.2025).
- 2022 yılı adli istatistikleri, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/>, (E.T.: 20.06.2025).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Kübra BÖLÜKBAŞI

Eğitim Durumu

Lisans: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2017

Yüksek Lisans: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2023.

Mesleki Deneyim

Avukat (2018 - Halen)

Yayınlar:

(Bildiri) "Evaluation of Two Supreme Court Decisions Within The Scope of The offenses of Torture And Abandonment In Terms Of Criminal Law" In The 15th International Congress on Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences In A Changing World on February 13-15, 2025 At Ankara University Of Science In Ankara, Türkiye.